

Marja-Leena Stenström,
Kati Laine & Sakari Valkonen

AMMATTIKORKEAKOULUT VÄYLÄNÄ TYÖELÄMÄÄN

*Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen
sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden
työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot*

KOULUTUKSEN
TUTKIMUSLAITOS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Koulutuksen tutkimuslaitos
Tutkimuselosteita 21

AMMATTIKORKEAKOULUT VÄYLÄNÄ TYÖELÄMÄÄN

**Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen
sekä sosiaali- ja terveystieteiden valmistuneiden
työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot**

Marja-Leena Stenström

Kati Laine

Sakari Valkonen

KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Julkaisujen toimituskunta:

Jouni Välijärvi
Pirjo Linnakylä
Päivi Häkkinen
Päivi Tynjälä
Jouni Sojakka

JULKAISUN MYYNTI:

Koulutuksen tutkimuslaitos

Asiakaspalvelu

PL 35

40014 Jyväskylän yliopisto

Puh. (014) 260 3220

Faksi (014) 260 3241

Sähköposti: ktl-asiakaspalvelu@ktl.jyu.fi

www.jyu.fi/ktl/julkaisumyynti/

© Marja-Leena Stenström, Kati Laine, Sakari Valkonen ja Koulutuksen tutkimuslaitos

Kansi ja ulkoasu: Martti Minkkinen

Taitto: Minna Jokinen

Jyväskylän yliopistopaino

Jyväskylä 2005

ISSN 1456-5153

ISBN 951-39-2218-9 (nid.), ISBN 978-951-39-3231-2 (pdf)

Sisältö

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	5
ESIPUHE	7
1 TUTKIMUKSEN TAUSTA	9
2 AMMATTIKORKEAKOULUT	11
2.1 Ammattikorkeakouluopinnot ja -opiskelijat	11
2.2 Ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus	13
3 SIIRTYMINEN KOULUTUKSESTA TYÖELÄMÄÄN	17
3.1 Siirtymisprosessi	17
3.2 Työllistymisen tarkoituksenmukaisuus	18
3.3 Työllisyystilanne Suomessa vuonna 2003	21
3.4 Ammattikorkeakouluopiskelijoiden sijoittuminen työhön ja jatko- opintoihin	22
3.4.1 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittumista koskevat aikaisemmat tutkimukset	22
3.4.2 Insinöörit, tradenomit ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorke- koulututkinnon suorittaneet työmarkkinoilla	23

4	TYÖELÄMÄN OSAAMISTARPEET	27
4.1	Asiantuntijuus	27
4.2	Ammatillinen osaaminen ja työelämätaidot	29
4.3	Alakohtainen osaaminen	34
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	37
5.1	Tutkimusongelmat	37
5.2	Aineiston hankinta	38
5.3	Aineiston kuvaus ja kato	39
6	TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEIDEN TAUSTATIETOJA	41
6.1	Sukupuoli	41
6.2	Alueellinen tausta	42
6.3	Ammattikorkeakouluopintoihin johtaneet koulutusreitit	47
6.4	Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua ja AMK-opintojen aikana	50
7	AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN TYÖLLISTYMINEN	55
7.1	Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyystilanne	55
7.2	Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työpaikan saanti	58
7.3	Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työolosuhteet	61
8	KOULUTUKSEN JA TYÖELÄMÄN VASTAAVUUS AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN ARVIOIMANA	67
8.1	Asiantuntijuuden kokeminen	67
8.2	Ammattikorkeakoulututkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla	69
8.3	Ammattikorkeakouluopiskelun merkitys työelämävalmiuksien kehittäjänä	70
9	AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN URAENNAKOINTIA	83
9.1	Uraennakointia	83
9.2	Opiskelusuunnitelmat	86
10	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	89
	LÄHTEET	93
	LIITTEET	99

Tiivistelmä

Stenström, M-L., Laine, K. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 21.

ISSN 1456-5153

ISBN 951-39-2218-9

Valmistuneiden sijoittumista työelämään voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä kriteereistä arvioitaessa sitä, miten ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet tavoitteissaan ja miten tarpeellisiksi ja toimintakykyisiksi uusia tutkintoja suorittaneet työelämässä osoittautuvat. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet arvioivat koulutuksensa aikana saavuttamiaan työelämävalmiuksia kolme vuotta valmistumisensa jälkeen ja miten he ovat sijoittuneet työelämään. Tutkimuksen aineisto on kerätty koko maata käsittävällä satunnaisotannalla hallinnon ja kaupan (n = 626), tekniikan ja liikenteen (n = 637) sekä sosiaali- ja terveysalalta (n = 625) syksyllä 2003.

Tulokset ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllistymisestä osoittautuivat myönteisiksi. Syksyllä 2003 vuonna 2000 valmistuneista tradenomeista 79 %, insinööreistä 88 % ja sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneista 72 % ilmoitti olevansa palkkatyössä. Yrittäjinä toimi koko joukosta vain 2 %. Suurin osa ilmoitti työskentelevänsä kokopäiväisesti. Myös työsuhteet olivat yllättävän vakaita, sillä tradenomeista 83 %, insinööreis-

tä 88 % ja sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneistakin yli puolet ilmoitti olevansa pysyvässä työssä. Vertailut yleiseen työllisyystilanteeseen ja aikaisempaan ammattikorkeakoulututkimukseen vahvistavat myönteistä työllistymiskuvaa.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumista ja tutkinnon hyödynnettävyyttä koskevien tulosten perusteella voidaan todeta, että ammattikorkeakoulutus on pystynyt vastaamaan työelämän tarpeisiin kohtuullisen hyvin tutkituilla aloilla. Kuva ei pysy näin myönteisenä, kun tarkastellaan opiskelijoiden arvioita heidän työelämävalmiuksistaan. Valmistuneet kokivat, että he eivät ole saaneet riittävästi valmiuksia toimia työelämässä menestyksekkäästi. Nämä valmiudet saavutetaan usein vasta kokemuksen kautta. Nyt kun ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet järjestelmänsä ja vakiinnuttaneet asemansa suomalaisessa koulutuksessa, tulisi ammattikorkeakoulujen kehittyä pedagogisesti.

Asiasanat: ammattikorkeakoulut, työllisyys, asiantuntijuus, työelämään siirtyminen

Abstract

Stenström, M.-L., Laine, K. & Valkonen, S. 2005. Polytechnics as a Route to Working Life. Transition to Working Life and Working Life Skills of Polytechnic Administration and Business, Technology and Transport, and Health and Social Services Graduates. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research. Research Reports 21.

ISSN 1456-5153

ISBN 951-39-2218-9

This study focuses on the transition from polytechnics to working life in a situation where polytechnic degrees, which should qualify their holders for tasks requiring professional expertise, are quite new on the labour market. Attention is paid also to how well the skills acquired in polytechnics correspond to the skills actually required in working life.

The data consist of the results of a questionnaire survey carried out in the study fields of administration and business (n = 626), technology and transport (n = 637), and health and social services (n = 625) in autumn 2003. The graduates had left their polytechnics about three years earlier, in 2000.

The findings on the polytechnic graduates' entry to working life seem to be positive. In 2003, 82 per cent of the polytechnic business and administration, technology and transport, and health and social services graduates were in work. Study field seems to be one of the most important factors affecting their ability to secure a job: 89 per cent of the engineers and 82 per cent of the business and administration and 75 per cent of the health and social services graduates had found employment. In 2003 most of them had a permanent position as experts.

Although these findings appear to indicate a successful entry to working life, there is a gap between the (learning) skills the graduates had acquired in education and the skills they actually needed in working life. According to the polytechnic graduates, working life demands more skills than their education can offer them. The results are not surprising because some of the relevant competencies, such as practical skills, including tacit skills and self-regulation skills, are learnt on the job. Nevertheless, polytechnics face a big challenge of developing their teaching provision and teaching methods.

Descriptors: polytechnics, working life, expertise, transition from school to work

Esipuhe

Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksella on seurattu vuodesta 1996 alkaen, miten ammattikorkeakoulujen kolmelta suurimmalta koulutusosalta tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään verrattuna tiedekorkeakouluissa vastaavilta koulutusaloilta tutkinnon suorittaneisiin (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001; Virolainen & Valkonen 2002). Edellä mainitut tulokset koskevat ensimmäistä ammattikorkeakoulusukupolvea. Ammattikorkeakoulujen nopean kehittymisen ja vakinaistumisen myötä tilanteen voidaan olettaa muuttuneen myös työmarkkinoilla ja ammattikorkeakoulututkintojen tunnettuuden lisääntyneen.

Vuonna 2003 aloitettiin hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalalta ammattikorkeakoulusta valmistuneita koskeva tutkimus opetusministeriön rahoituksella. Tässä tutkimuksessa on ensisijaisena tavoitteena selvittää, miten ammattikorkeakouluista hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan nuorten koulutuksen suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään ja mitkä tekijät ovat yhteydessä työelämään sijoittumiseen. Ammattikorkeakouluista valmistuneita tutkitaan tilanteessa, jossa heidän valmistumisestaan on ehtinyt kulua jo noin kolme vuotta. Tutkimuksen etuna on lisäksi se, että siinä tarkastellaan kattavasti maamme eri ammattikorkeakouluista valmistuneiden työmarkkinatilannetta.

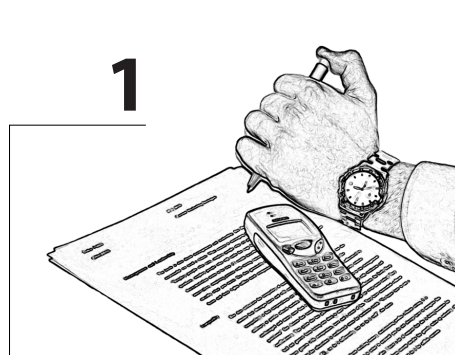
Tutkimus on toteutettu Koulutuksen tutkimuslaitoksella professori Päivi Tynjälän johtamassa tutkimusryhmässä ”Oppiminen, koulutus ja muuttuva työelämä”. Tutkimuksen vastuullisena johtajana ja tutkijana on toiminut dosentti Marja-Leena Stenström ja tutkimussihteerinä KM Kati Laine. Sovellutussuunnittelija, YTM Sakari Valkonen on vastannut

tutkimusaineiston tilastollisesta käsittelystä. Julkaisun taitosta ja ulkoasun työstämisestä julkaisukuntoon on huolehtinut tutkimussihteeri Minna Jokinen.

Lämpimät kiitokset kaikille tutkimukseen ja tämän julkaisun tekemiseen osallistuneille. Erityisesti kiitän ammattikorkeakouluja, jotka suhtautuivat myönteisesti tutkimukseemme ja mahdollistivat ammattikorkeakouluista valmistuneiden tavoittamisen. Kiitokseni kohdistuvat myös kaikille kyselyyn vastanneille. Teidän vastausten perusteella on mahdollisuus kehittää ammattikorkeakouluista entistä parempia väyliä työelämään.

Jyväskylässä maaliskuussa 2005

Marja-Leena Stenström

Tutkimuksen tausta

Yksi Suomen koulutuspolitiikan kulmakivistä on ollut korkean koulutustason ja koulutuksellisen tasa-arvon korostaminen (Koulutus – Suomen koulutusjärjestelmä 2000; Stenström 1997). Tämä ilmenee myös peruskoulun tuloksista kansainvälisissä PISA-vertailututkimuksissa (Väljærvi & Linnakylä 2002; Kupari, Väljærvi, Linnakylä, Reinikainen, Brunell, Leino, Sulkunen, Törnroos, Malin & Puhakka 2004).

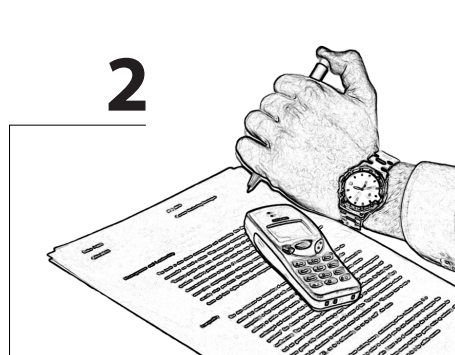
Suomessa korkeakoulutuksen kapasiteetin katsotaan saavuttaneen tavoitteensa, kun opiskelupaikka voidaan tarjota kahdelle kolmasosalle ikäluokasta. Suomen korkeakoulujärjestelmän muodostavat kaksi rinnakkaista sektoria: yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Molemmilla sektoreilla on oma profiilinsa ja omat vahvuusalueensa. Yliopistokoulutus korostaa tieteellisen tutkimuksen ja siihen perustuvan opetuksen merkitystä. Ammattikorkeakouluissa taas korostuu työelämän asiantuntijuus, ja ne perustuvat toimintansa työelämän asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin. Suomessa toimii tällä hetkellä 20 yliopistoa ja 31 ammattikorkeakoulua, kun ammattikorkeakouluista mukaan lasketaan myös opetushallinnon ulkopuoliset Poliisiammattikorkeakoulu ja Ålands yrkeshögskola. (Koulutusjärjestelmä – Ammattikorkeakoulut 2002; Polytechnics in Finland 2003.)

Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmän muodostaminen aloitettiin vuonna 1991 käynnistyneessä kokeilussa. Ammattikorkeakouluverkoston perusta luotiin aikaisemmin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutusta antaneita oppilaitoksia kehittämällä ja niiden koulutustasoa nostamalla (Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio 2001, 16). Ammattikorkeakoulujen vakinaistaminen tapahtui vuosina 1996–2000. Elokuusta 2000 lähtien kaikki ammattikorkeakoulut ovat toimineet vakinaisella pohjalla.

Ammattikorkeakoulut perustettiin tiedekorkeakouluille rinnakkaisiksi ja statukseltaan kilpailukykyisiksi koulutusväyliksi. Ammattikorkeakoulun syntyyn vaikutti osaltaan se, että Suomessa tarvittiin korkeasti koulutettua, käytäntöön suuntautunutta työvoimaa työmarkkinoille (Lampinen 1995; Numminen, Lampinen, Mykkänen & Blom 2001). Ammattikorkeakoulujen kohdalla haluttiin painottaa ammatillista osaamista ja työelämäyhteyksiä erona yliopistojen tieteelliseen toimintaan ja perinteisiin työmuotoihin. Lisäksi tavoitteena oli saada eri alojen yhteistyö toimivaksi kokonaisuudeksi ja tarjota opiskelijoille mahdollisuus poikkialoittaiseen opiskeluun. Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmä perustuu kansallisiin ja alueellisiin koulutustarpeisiin. Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut toimivat yli 80 paikkakunnalla ja niiden muodostama verkosto kattaa koko maan. (Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio 2001, 17.)

Nyt kun ammattikorkeakoulut ovat toimineet Suomessa jo yli vuosikymmenen ja ensimmäisestä vakinaistamisesta on kulunut yli viisi vuotta, on mahdollista tarkastella ammattikorkeakoulututkintoja suorittaneiden työelämään sijoittumista vakiintuneemmassa tilanteessa. Valmistuneiden sijoittumista työelämään voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä kriteereistä arvioitaessa sitä, miten ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet tavoitteissaan ja miten tarpeelliseksi ja toimintakykyiseksi uusia tutkintoja suorittaneet työelämässä osoittautuvat. Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksella on seurattu vuodesta 1996 alkaen, miten ammattikorkeakoulujen kolmelta suurimmalta koulutuslajilta tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001; Virolainen & Valkonen 2002). Em. tulokset koskevat ensimmäistä ammattikorkeakoulusukupolvea. Ammattikorkeakoulujen nopean kehittymisen ja vakinaistumisen myötä tilanteen voidaan olettaa muuttuneen myös työmarkkinoilla ja ammattikorkeakoulututkintojen tunnettuuden lisääntyneen, millä on todettu olevan yhteyttä työelämään sijoittumiseen (Stenström 2003).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluissa tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään noin kolme vuotta valmistumisensa jälkeen ja mitkä tekijät ovat yhteydessä työelämään sijoittumiseen. Tässä julkaisussa keskitytään tarkastelemaan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumista työelämään ja sitä, miten ammattikorkeakoulussa saavutetut valmiudet vastaavat työelämässä tarvittavia valmiuksia.

Ammattikorkeakoulut

2.1 Ammattikorkeakouluopinnot ja -opiskelijat

Vuonna 2000, jolloin tutkimukseen osallistuneet ovat päättäneet opintonsa, ammattikorkeakoulut antoivat koulutusta seitsemällä koulutusalueella. Nämä alat olivat luonnonvara-ala, tekniikan ja liikenteen ala, hallinnon ja kaupan ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, kulttuuriala sekä humanistinen ja opetusala. (Ammattikorkeakouluopinnot 2002–2003 2002.) Tekniikan ja liikenteen alan koulutusohjelmia olivat esimerkiksi kone- ja tuotantotekniikan, rakennustekniikan ja tietotekniikan koulutusohjelmat. Hallinnon ja kaupan alalla koulutusta tarjottiin mm. liiketalouden, kansainvälisen kaupan sekä tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissä ja sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmia olivat esimerkiksi sosiaalialan, hoitotyön sekä fysioterapian koulutusohjelmat. Vuonna 2003 hallinnon ja kaupan ala muutettiin yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alaksi. Lisäksi hallintoon ja kauppaan kuulunut tietojenkäsittely siirtyi luonnontieteiden alaan. (AMKOTA-tietokanta 2003.)

Vuonna 2003 ammattikorkeakouluissa oli yhteensä noin 130 000 opiskelijaa, joista 108 000 opiskeli nuorten koulutuksessa ja 22 000 aikuiskoulutuksessa. Nuorten koulutukseen osallistuvista 37 000 opiskeli tekniikan ja liikenteen alalla, 22 000 yhteiskuntatieteiden, kaupan ja hallinnon alalla, 6 000 luonnontieteiden alalla sekä 22 000 sosiaali- ja terveysalalla. (AMKOTA-tietokanta 2004.) Yli puolet (53 %) ammattikorkeakouluopiskelijoista oli naisia. Naisten osuus vaihteli kuitenkin suuresti aloittain. Esimerkiksi sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla naisten osuus oli 88 prosenttia, kun se tekniikan ja liikenteen alalla ylsi vain noin 16 prosenttiin (Oppilaitostilastot 2005, 40).

Nuorten koulutuksessa suoritettujen tutkintojen määrä kohosi 2000-luvulla viidessä vuodessa yli kuudella tuhannella. Vuonna 2000 nuorten koulutuksessa suoritettiin yhteensä noin 10 800 ammattikorkeakoulututkintoa, vuonna 2001 vastaava määrä oli 14 000 ja vuonna 2002 yli 16 000. Vuonna 2004 nuorten ammattikorkeakoulusta valmistuneiden tutkintojen määrä oli jo noin 16 400 (AMKOTA-tietokanta 2000–2004). Taulukossa 1 on esitetty nuorten koulutuksessa suoritettujen tutkintojen määrät tutkimuksen kohteena olleilla kolmella alalla vuosina 2000–2002.

Taulukko 1. Nuorten koulutuksessa suoritettut tutkinnot vuosina 2000–2002 (AMKOTA-tietokanta 2001–2002).

	Tutkinnot vuosina		
	2000	2001	2002
Tekniikan ja liikenteen ala	2885	3761	4209
Hallinnon ja kaupan ala	3040	4018	4606
Sosiaali- ja terveysala	3636	4486	4847

Ammattikorkeakoulujen yhtenä tavoitteena on ollut taata ammatillista tietä edenneille korkeakouluväylä. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden pohjakoulutuksesta on saatavilla tietoa vuodelta 2001. Ko. vuonna kaikista uusista ammattikorkeakouluopiskelijoista puolet oli ylioppilaita, 20 prosentilla oli sekä ylioppilas- että jokin ammatillinen tutkinto ja neljäsosa oli ammatillisen koulutuksen suorittaneita. (Oppilaitostilastot 2002 2003, 50–51.) Tekniikan ja liikenteen, hallinnon ja kaupan sekä sosiaali- ja terveysalan uudet ammattikorkeakouluopiskelijat jakautuivat aikaisemman koulutuksen pohjalta taulukon 2 osoittamalla tavalla. Kaikilla aloilla suurimman ryhmän aikaisemman koulutuksen perusteella muodostivat pelkän ylioppilastutkinnon suorittaneet. Tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalalla aikaisemmalta koulutukseltaan toiseksi suurin ryhmä oli toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet. Hallinnon ja kaupan alalla toiseksi suurin ryhmä muodostui ylioppilastutkinnon ja opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneista.

Taulukko 2. Vuoden 2001 uusien ammattikorkeakouluopiskelijoiden aikaisempi koulutus (opetushallinnon luokitus) (Oppilaitostilastot 2002 2003, 142).

Aikaisempi koulutus	Tekniikan ja liikenteen ala %	Koulutusala Hallinnon ja kaupan ala %	Sosiaali- ja terveysala %
Ylioppilastutkinto	46,5	56,6	46,2
Toisen asteen ammatillinen tutkinto	27,7	10,9	20,2
Ylioppilastutkinto ja toisen asteen ammatillinen tutkinto	6,2	9,1	12,9
Ylioppilastutkinto ja opistoasteen tai ammatillinen korkea-asteen tutkinto	5,3	11,4	9,0
Opistoasteen tai ammatillinen korkea-asteen tutkinto	7,5	6,2	5,7
Ylioppilastutkinto ja ammattikorkeakoulututkinto	1,0	1,1	1,7
Ammattikorkeakoulututkinto	0,4	0,1	0,4
Ylioppilastutkinto ja yliopistotutkinto	0,5	0,9	0,5
Yliopistotutkinto	0,1	0,1	0,1
Peruskoulu tai aikaisempi koulutus tuntematon	4,8	3,7	3,2

2.2 Ammattikorkeakoulujen alueellinen vaikuttavuus

Yksi keskeinen tavoite ammattikorkeakoulujen toiminnassa on niiden alueellinen vaikuttavuus. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on vahvistaa alueellista kehitystä ja pyrkiä vastaamaan alueellisiin korkeakoulutuksen tarpeisiin. Tavoitteena on, että maan eri alueille saadaan riittävästi korkeatasoista työvoimaa ja, että alueille syntyy kestäviä ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä uuden tiedon tuottamiseen, levittämisen ja käyttöön liittyviä prosesseja. Ammattikorkeakoulujen alueellinen kehitystyö muodostuu seuraavista osatekijöistä: alueellinen koulutustehtävä, opiskelijoiden vahvat työelämäyhteydet, työ- ja elinkeinoelämää palveleva tutkimus- ja kehitystyö sekä palvelutoiminta. (HE 206–2002 vp.)

Ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta arvioitaessa on otettava huomioon se, että ammattikorkeakoulujen toimintaympäristöt ovat erilaisia eikä samojen vaikuttavuuden kriteerien soveltaminen ole kaikkien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta oikeudenmukaista (Katajamäki 2002, 6–7). Yksittäiset ammattikorkeakoulut myös hahmot-

tavat toiminta-alueensa eri tavoin ja eri tarkkuudella (Rikkinen 2002, 9). Lisäksi alueellista vaikuttavuuden määrittelyä vaikeuttaa tarkoituksenmukaisen aikaperspektiivin valinta: Mikä on se aikaväli, jolla alueen ja ammattikorkeakoulun vuorovaikutusta on mielekästä tarkastella? (Kinnunen 2001, 14.) Kinnusen (2001, 14) arvion mukaan yksilötason vaikutuksista kuten työllistymisestä, osaamisvaateista ja urakehityksestä voidaan saada luotettavaa tietoa vasta 3–6 vuoden viiveellä koulutuksen aloittamisesta.

Alueellista vaikuttavuutta voidaan tarkastella esimerkiksi koulutuksen vaikuttavuuden näkökulmasta, jolloin tärkeitä kysymyksiä ovat, mistä opiskelijat hakeutuvat ammattikorkeakouluun sekä millainen on heidän työllistymisensä ja urakehityksensä alueella. Lisäksi voidaan tarkastella myös, millaiset ovat ammattikorkeakoulun suorat ja epäsuorat aluetaloudelliset vaikutukset, syntykö uusia yrityksiä, tuotteita tai työpaikkoja sekä lisääntykö yhteiskuntakriittinen keskustelu päätöksenteossa. (Kinnunen 2001, 11–12.)

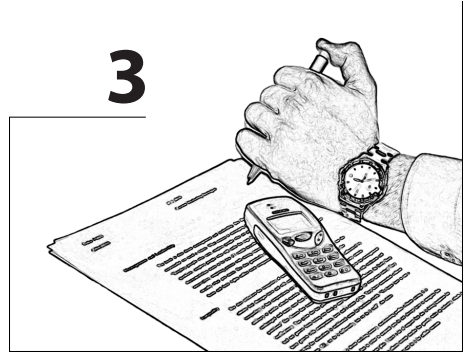
Se, miten tietty ammattikorkeakoulu pystyy houkuttelemaan uusia opiskelijoita, heijastaa jossakin määrin alueen kilpailukykyä suhteessa toisiin alueisiin. Koulutuksen houkuttelevuutta voidaan tarkastella esimerkiksi laskemalla, mikä on uusien opiskelupaikkojen ja ensisijaisten hakijoiden määrän suhde. Alueellista koulutuksen tuotannon ja kysynnän suhdetta voidaan tarkastella vertaamalla aloittain sitä, miten ammattikorkeakoulun koulutustuotanto vastaa saman alueen kaupan, teollisuuden ja työmarkkinoiden tarpeita. Ammattikorkeakoulun voidaan katsoa vastaavan alueen työmarkkinoiden tarpeisiin hyvin, jos sen kaikilta aloilta valmistuneet asettuvat asumaan ja työllistyvät ammattikorkeakoulun alueelle. Jos kuitenkin suuri osa tietyltä alalta valmistuneista muuttaa toiselle alueelle tai ei työllisty, herää kysymys ammattikorkeakoulun koulutustuotannon ja alueen tarpeiden yhteensopivuudesta. (Polytechnic Education in Finland 2002, 113, 115.)

Ammattikorkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta on tarkasteltu aiemmassa Koulutuksen tutkimuslaitoksessa suoritetussa ammattikorkeakoulututkimuksessa (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001; Virolainen & Valkonen 2002) siitä näkökulmasta, miten ammattikorkeakoulut rekrytoivat alueelleen uusia asiantuntijoita tai kouluttavat heitä muiden alueiden tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen vaikutuksia opiskelijoiden asettumiseen jollekin paikkakunnalle on kuvattu työvoiman liikkuvuutta tuottavina pumppuina sen mukaan, miten opiskelijat ovat hakeutuneet koulutuspaikkakunnalle eri alueilta ja koulutuspaikkakunnalta muualle koulutuksen jälkeen. Oppilaitoksen toiminta pumppuna on määritelty sen mukaan, miten se rekrytoi opiskelijoita omasta tai muista TE-piireistä ja vaikuttaa heidän tulevaan työllistymisalueeseensa. Oppilaitosten toimintaa työvoimapumppuina kuvaavia metaforia ovat:

- Suihkukaivo: Oppilaitos, joka kouluttaa oman alueensa opiskelijoita ja nämä myös jäävät omalle alueelle töihin koulutuksen jälkeen.
- Työntöpumppu: Oppilaitos, joka kouluttaa oman alueensa opiskelijoita, mutta nämä työllistyvät muihin TE-piireihin. Oppilaitos ikään kuin työntää opiskelijat muualle.

- Rikastamo: Oppilaitos, jossa muualta tulleet opiskelijat käyvät kouluttautumassa ja palavat koulutuksen jälkeen kotipaikkakunnalleen taitojansa rikastaneina.
- Imupumppu: Oppilaitos, joka toimii kasvukeskusmoottorina ja rekrytoi muiden alueiden työvoimaa sekä koulutukseen että töihin alueelle.
- Siirtopumppu: Oppilaitos, joka toimii ikään kuin välilaskupaikkana pätevästi muualta tulleita opiskelijoita töihin muille alueille. Opiskelijoiden koulutusta edeltävä kotipaikkakunta, koulutuspaikkakunta ja työpaikkakunta ovat kaikki eri TE-piireissä.

Virolainen & Valkonen (2002) ovat myös määritelleet edellisiin oppilaitosten toimintatyyppisiin liittyvät opiskelijoiden siirtymätyypit. Suihkukaivo -tyyppisen oppilaitoksen opiskelijat he luokittelivat kotiseutu-uskollisiksi, työntöpumppuna toimivan oppilaitoksen opiskelijat kuuluivat työn perässä muuttavien ryhmään ja rikastamo -tyyppisessä oppilaitoksessa opiskelleet luokiteltiin palaajiin. Jos oppilaitos toimi imupumppuna, sen opiskelijat olivat siirtymätyypiltään koulutuspaikkakunnalle kotiutuneita ja siirtopumppuna toimivan oppilaitoksen opiskelijat ahkerina muuttajina kuuluivat liikkujien ryhmään. Ammattikorkeakouluopiskelijoissa (tutkimuksessa olivat mukana hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet) oli Virolaisen ja Valkosen (2002) mukaan eniten kotiseutu-uskollisten ryhmään kuuluvia ja seuraavaksi suurin ryhmä muodostui koulutuspaikkakunnalleen kotiutuneista. (Virolainen & Valkonen 2002, 72.) Tämän perusteella näyttääkin siltä, että ammattikorkeakoulujen aluevaikuttavuuden tavoite on työvoiman koulutuksen näkökulmasta hyvin toteutunut.

Siirtyminen koulutuksesta työelämään

3.1 Siirtymisprosessi

Yksi nuorten aikuisten elämään liittyvistä kehitystehtävistä on siirtyminen koulutuksesta työelämään. Tämä siirtymä ei ole yksinkertainen eikä aikarajattu tapahtuma, vaan hyvin monimutkainen prosessi, joka koostuu monista limittäisistä ja toisiinsa vaikuttavista osaluista. (Reizle, Vondracek & Silbereisen 1998, 10–11; From Initial Education to Working Life 2000, 26.) Koulutuksesta työelämään siirtyminen voidaan jakaa kahteen vaiheeseen. Vaiheista ensimmäinen on oppivelvollisuuden täyttymisen jälkeinen kouluttautuminen. Toinen vaihe taas kuvaa ajankohtaa, jolloin asettaudutaan työmarkkinoille. (From Initial Education to Working Life 2000, 68; Tchibozo 2002, 340.)

Määrittelytavan vuoksi toinen vaihe sisältää kaiken kaikkiaan laajan kirjon erilaista toimintaa kuten erilaisia koko- ja osa-aikatyön ja sekä opiskelun yhdistelmiä, työttömyyttä, työmarkkinatoimenpiteitä sekä muuta toimintaa. Siirtymän toisessa vaiheessa päähuomio keskittyy kuitenkin ajanjaksoon, jolloin ikäluokka on jo valmistunut eikä ensisijaisesti opiskele eikä työskentele. (From Initial Education to Working Life 2000, 68.) Tchibozo (2002, 340) määrittelee siirtymän toisen vaiheen yksinkertaisesti työn etsinnän vaiheeksi. Aikanaan tämä kaksiosainen siirtymävaihe johtaa työelämään sijoittumiseen. Tässä yhteydessä täytyy kuitenkin ottaa huomioon se, ettei työelämään sijoittuminen ole prosessin ainoa päätepiste ainakaan lyhyellä tähtäyksellä, vaan polku voi johtaa vaikkapa uusiin opintoihin, lasten kotihoitoon tai työttömyyteen.

Teichler (1998, 541) listaa kolme koulutuksesta työelämään siirtymisen ajoitukseen vaikuttavaa tekijää. Hänen mukaansa siirtymän ajoitukseen vaikuttaa ensinnäkin kompetenssien muotoutuminen ja niiden tunnistaminen. Jos kompetenssien nähdään kehittyvän aikaisin ja yhtäjaksoisesti ja niitä mitataan jo varhaisessa vaiheessa, alkaa myös sopivien työntekijöiden seulonta varhain. (Teichler 1998, 541.) Toinen siirtymän ajoitukseen vaikuttava tekijä on työn etsinnän institutionaalisuuden aste. Eri maissa organisoidaan opiskelijoiden työelämään siirtymistä eri tavoin. Joissakin maissa oppilaitoksen rooli opiskelijan työelämään sijoittumisessa on keskeinen, mutta taas toisaalla vastuu työpaikan löytämisestä on vahvasti opiskelijalla itsellään. Kolmas siirtymän ajoitukseen vaikuttava syy on kireä kilpailu työpaikoista. Tämä ohjaa siirtymää kohti varhaisempia aloitusajankohtia. Kilpailun kiristymiseen on Teichlerin (1998, 541) mukaan olemassa useita syitä kuten esimerkiksi pula työpaikoista, suoritettu tutkinto tai tiettyjen instituutioiden nauttima arvovalta. (Teichler 1998, 541.)

Siirtymäprosessi koulutuksesta työelämään on pidentynyt. Prosessin pidentymiseen vaikuttavat eri maissa eri tekijät. Oma vaikutuksensa on julkisella politiikalla (mm. opintotukijärjestelmä) ja työmarkkinaolosuhteilla sekä siirtymävaiheessa olevien henkilöiden asenteilla, arvoilla ja mieltymyksillä. Myös työskentely opiskelun ohella sekä moninkertainen kouluttautuminen pidentävät prosessin kestoa. (From Initial Education to Working Life 2000, 70, 74–77.) Yksi syy siirtymäprosessin pidentymiseen on yksinkertaisesti se, että yksilöiden koulutuksessa viettämä aika on lisääntynyt (Mortimer, Zimmer-Gembeck, Holmes & Shanahan 2002, 442). Siirtymäprosessi voi kuitenkin pidentyä myös siksi, että työelämään sijoittuminen valmistumisen jälkeen kestää aiempaa kauemmin (From Initial Education to Working Life 2000, 70).

3.2 Työllistymisen tarkoituksenmukaisuus

Työllistymisen tarkoituksenmukaisuuden määritelmä riippuu siitä, mistä näkökulmasta tilannetta tarkastellaan. Yksinkertaistetusti työllistymisen tarkoituksenmukaisuudella tarkoitetaan kuitenkin ennen kaikkea sitä, että henkilö pystyy hyödyntämään hankkimaansa koulutusta työssään (Suutari 2001).

Ulkoisesti työn laatua mitataan erilaisiin kategorioihin ja luokitteluihin perustuvien objektiivisten kriteerien avulla. Yksi keskeisimmistä kriteereistä, joilla työelämään siirtymistä arvioidaan, on tutkinnon suorittaneiden työttömyysaste (Suutari 2001). Työelämään siirtymisen sujuvuutta ja onnistuneisuutta arvioidaan usein valmistumista seuranneiden kuukausien työttömyysasteen tai työttömyyskuukausien määrän avulla (Teichler 1998, 546).

Yksi käytetyimmistä objektiivisista mittareista on palkka (Elias, McKnight, Pitcher, Purcell & Simm 1999). Muita objektiivisiä kriteerejä ovat mm. ammattiasema ja työtehtävät

organisaatiossa. Palkan tuoma menestys on suhteellisen helposti mitattavissa. Kun verrataan valmistuneiden palkkoja alan keskimääräiseen palkkatasoon, voidaan tehdä päätelmiä hankitun tutkinnon tuomasta taloudellisesta menestyksestä. Palkka ei kuitenkaan välttämättä ole työn tärkein ominaisuus. Näin ollen palkkaa kannattaakin käyttää työllistymisen laatuksena yhdessä työn positiivisten ominaisuuksien kanssa. Näitä positiivisia ominaisuuksia ovat mm. henkilön mahdollisuudet kehittää kykyjään työssä sekä työn kiinnostavuus ja haastavuus. Objektiiivisena työllistymisen laatua mittaavana kriteerinä voidaan käyttää myös pätevyysvaatimuksia. (Suutari 2001.)

Työllistymisen tarkoituksenmukaisuutta ja tutkinnon hyötyjä työmarkkinoilla voidaan arvioida myös subjektiivisin kriteerein. Subjektiiviset kriteerit perustuvat niihin henkilökohtaisiin näkemyksiin, joita yksilöllä on hänen työtään tai ammattiaan koskien. Yleisenä subjektiivisena kriteerinä käytetään henkilön omaa arviota siitä, miten hänen työtehtävänsä vastaavat hänen hankkimaansa koulutusta sekä alalta että tasoltaan. Tutkinnon työmarkkina-arvosta saadaan lisätietoa, kun kysytään, millaista lisäarvoa tutkinnon eri elementit (esim. koulutukseen sisältyvä työharjoittelu ja aineyhdistelmät) ovat tuoneet henkilön työllistymiselle. Henkilöt voivat luonnollisesti antaa arvioitaan paitsi koulutuksen lisäarvosta myös sen heikkouksista. (Suutari 2001.)

Brittitutkijat (Elias ym. 1999) ovat esittäneet tutkinnon hyödynnettävyyttä koskevan subjektiivisen mittarin. He ovat akateemisesti koulutettuja koskevassa tutkimuksessaan jakaneeet työtehtävät neljään luokkaan sen mukaan, vaaditaanko työtehtäviin tutkinto ja voiko koulutuksessa hankittuja tietoja ja taitoja hyödyntää työssä. Luokittelun *ensimmäinen ryhmä* (*graduate job, using degree*) muodostuu työtehtävistä, joiden pätevyysvaatimuksena on akateeminen tutkinto ja joissa henkilöt katsovat voivansa hyödyntää koulutuksessa hankkimiaan tietoja ja taitoja. *Toisessakin ryhmässä* (*graduate job, not using degree*) työtehtäviin vaaditaan akateeminen tutkinto. Tähän ryhmään kuuluvat henkilöt eivät kuitenkaan koe voivansa suoraan hyödyntää tutkintoaan työtehtävissään. (Elias ym. 1999.)

Kolmannen ryhmän (*non-graduate job, using degree*) työtehtäviin pääseminen ei edellytä akateemista tutkintoa, mutta henkilöillä on kuitenkin mahdollisuus hyödyntää yliopistos-oppimaansa työssään. Kolmanteen ryhmään voivat kuulua mm. uudet akateemiset alat, joiden rekrytointiperusta on vasta muodostumassa, eikä alalle ole siksi luotu erityisiä pätevyysvaatimuksia. Kolmannen ryhmän työtehtävissä työskentelemisen voidaan katsoa sijoituvan tarkoituksenmukaisen ja ei-tarkoituksenmukaisen työllistymisen välimaastoon (*zone in-between, intermediate zone*). On kuitenkin mahdollista, että yksilön myöhemmän urakehityksen kannalta kolmannen ryhmän ammatit osoittautuvat erittäin tarkoituksenmukaisiksi valinnoiksi (Suutari 2001; Teichler 1999, 182). *Neljänteen ryhmään* (*non-graduate job, not using degree*) kuuluvat ne työt, joissa ei voi hyödyntää koulutuksessa hankittuja tietoja tai taitoja eikä niihin vaadita akateemista tutkintoa. (Elias ym. 1999.)

Eurostatin vuoden 2003 työvoimatutkimuksen (EU Labour Force Survey, LFS) mukaan useimmissa Euroopan maissa naiset työskentelevät miehiä todennäköisemmin työtehtävissä, jotka eivät vastaa heidän koulutusalansa. Saman tutkimuksen mukaan koulutustasolla on myös vaikutusta siihen, millä todennäköisyydellä henkilö työllistyy koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Vaikutus näkyy siten, että korkeammin koulutetut työllistyvät paremmin koulutustaan vastaavalle alalle. Se, miten hyvin koulutus ja työ vastaavat toisiaan, riippuu myös koulutusalaan. Henkilöt, jotka työskentelevät tehtävissä, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan, ansaitsevat vähemmän kuin alaansa vastaavissa työtehtävissä työskentelevät. Lisäksi ammatillinen status on koulutustaan vastaamattomalle alalle työllistyneillä alhaisempi. (Wolbers 2003.)

Työllistymistä voidaan arvioida myös laadullisesta näkökulmasta käsin. Laadullinen näkökulma tarkastelee ennen kaikkea työllistymisen sisällöllistä puolta: millaisia töitä valmistuneet tekevät, miten heidän työuransa rakentuvat ja mikä on heidän koulutuksensa osumatarkkuus työmarkkinoilla. Laadullinen näkökulma keskittyy työn subjektiivisiin laadullisiin ulottuvuuksiin. Näitä ovat mm. työtyytyväisyys, työn kiinnostavuus ja haasteellisuus, kehittämis- ja kouluttautumismahdollisuudet, uudelleen kouluttautumisen tarve ja halu sekä mahdollisuudet edetä uralla. (Suutari 2001.) Työllistymisen laatuun liittyy erityisesti se, millaiseksi henkilö itse kokee oman asemansa ja statuksensa työelämässä (Teichler 1998, 549; Teichler 1999, 174). Varmasti on merkitystä myös henkilön tietojen ja kompetenssien sekä työtehtävien yhteensopivuudella. Korkeakoulutettujen osalta on tutkittu myös sitä, miten opiskeluaikana panostukset, pyrkimykset ja saavutukset sekä opiskeluaikana osoitetut kyvyt ovat vaikuttaneet työuran valintaan (Teichler 1998, 547–548).

AKAVA:n työllistymisseurantahankkeen LAASER:in mukaan valmistumishetken työtilanteella on merkittävä vaikutus työuran kehittymisen kannalta. LAASER:in tutkimustulosten mukaan sujuva kiinnittyminen työmarkkinoille ennakoivat varsin pysyvää työllistymistä. (Suutari 2002.) Toisaalta OECD:n raportissa (From Initial Education to Working life, 2000, 77) todetaan valmistumisen jälkeisten pitkäaikaisien työttömyys- ja työnhakujaksojen, työllistymisen tukitoimenpiteisiin osallistumisen sekä koulutukseen tai työhön liittymättömän toiminnan ennustavan huonoa menestystä työmarkkinoilla myös tulevaisuudessa. Tätä todistavat myös LAASER:in tutkimustulokset, joiden mukaan työttömyys valmistumishetkellä lisää työttömyysriskiä uran myöhemmissä vaiheissa. (Suutari 2002.)

Paitsi sillä, onko ylipäätään mukana työelämässä valmistumisvaiheessa, myös valmistumishetken työtehtävien vaatavuustasolla on merkitystä työuran myöhemmän kehityksen kannalta. LAASER:in tutkimustulosten mukaan koulutusta vaatimattomammassa tehtävässä työskenteleminen on varsin pysyvää. Uran alkuvaiheen epätarkoituksenmukainen työllistyminen näyttääkin lisäävän riskiä sijoittua koulutustasoaan alempiin työtehtäviin myös tulevaisuudessa. (Suutari 2002.)

3.3 Työllisyystilanne Suomessa vuonna 2003

Vallitseva työllisyystilanne on yksi niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat työelämään siirtymiseen ja sijoittumiseen. Myös vuonna 2003 edellisvuosina hitaana jatkunut talouskehitys heijastui työllisyystilanteeseen. Tällöin työllisyysaste laski vuoden 2002 67,7 %:sta 67,3 %:iin. Suurin osa (72,2 %) työllisistä työskenteli yksityisellä sektorilla. Kuntasektorilla oli töissä 21,4 % ja valtiolla 6,1%. Työllisten määrä lisääntyi edellisvuoteen verrattuna kuntasektorilla ja vähentyi taas yksityisellä sektorilla sekä valtiolla. Työllisistä oli palkansaajia 87,1 % ja yrittäjiä sekä heitä avustavia perheenjäseniä 12,9 %. Toimialoista työllisten määrä vuonna 2003 väheni edellisvuoteen verrattuna eniten teollisuudessa. Työllisyyden aleneva trendikehitys jatkui myös maa- ja metsätaloudessa. Työpaikat taas lisääntyivät rakennustoiminnassa sekä palveluelinkeinojen piirissä. (Työllisyyskertomus vuodelta 2003 2004, 4–5.)

Pysyvissä kokoaikaisissa työsuhteissa vuonna 2003 työskenteli noin 75 % palkansaajista. Pysyvissä osa-aikaisissa työsuhteissa oli 8,7 % palkansaajista ja määräaikaisessa työsuhteessa työskenteli 16,3 %. Tässä suhteessa merkittäviä muutoksia edellisvuoteen verrattuna ei tapahtunut. Määräaikaisista työsuhteista lähes 2/3 oli naisten työsuhteita. Erityisesti julkisella sektorilla monien naisten työsuhteet olivat määräaikaisia. (Työllisyyskertomus vuodelta 2003 2004, 6.)

Vaikka talouskasvu jatkui vuonna 2003 hitaana, työttömyys ei kuitenkaan kääntynyt nousuun. Syitä tähän olivat työvoiman tarjonnan väheneminen ja aktiivisten työvoimapolitiittisten toimien lisääntyminen. Vuonna 2003 työttömyysaste aleni edellisvuodesta 0,1 prosenttiyksikköä, jolloin työttömyysaste oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 9,0 % (235 000 henkilöä). Lomautetut sisältyivät työttömien työnhakijoiden määrään. Lisäksi työvoimaan kuulumattomia piilotyöttömiä, eli työttömiä, jotka eivät ole aktiivisesti neljän viikon aikana hakeneet työtä, mutta ovat muuten työhön käytettävissä, oli 95 000 henkilöä. Heidän osuutensa oli työvoimaan suhteutettuna 3,7 %. (Työllisyyskertomus vuodelta 2003 2004, 10–11.) Tämänhetkisten Euroopan unionin maiden (25 maata) keskimääräinen työttömyysaste vuonna 2003 oli hieman Suomen työttömyysastetta alhaisempi: 8,9 % (Eurostat 2005).

Suurin osa Suomen työttömistä työnhakijoista oli henkilöitä, joilla oli vain perusasteen koulutus. Heidän osuutensa kaikista työttömistä (ilman lomautettuja) oli 42 %. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä pysyi vuoteen 2002 verrattuna likimain ennallaan. Alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneissa työttömiä oli 1 300 henkeä vuotta 2002 vähemmän, mutta ylemmän korkeakoulututkinnon ja tutkijan koulutuksen suorittaneiden työttömien määrä taas lisääntyi 1 800 henkilöllä. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömyys keskittyi Uudellemaalle, Varsinais-Suomeen ja Pirkanmaalle. (Työllisyyskertomus vuodelta 2003 2004, 12.) Vuonna 2003 korkeakoulutet-

tujen työttömyysaste Suomessa 4,2 % oli vähän alhaisempi kuin koko Euroopassa 4,7 % (Tessaring & Wannan 2004, 20).

Vuonna 2003 työttömänä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 9,2 % miehistä ja 8,9 % naisista. Parin edellisvuoden ajan miesten osuus työttömistä on lisääntynyt. Vuonna 2003 tähän vaikutti liki 10 000 naisen siirtyminen työvoiman ulkopuolelle. Lisäksi teollisuuden ja tekniikan toimialat olivat vaikeuksissa heikon kansainvälisen kysynnän vuoksi. Työvoiman kysyntä taas kasvoi naisvaltaisilla julkisen sektorin aloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla. Myös palvelualoilla työllisyystilanne oli suhteellisen hyvä. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että naiset työskentelivät miehiä enemmän ”epätäydellisissä” osa- ja määräaikaisissa työsuhteissa. (Työllisyyskertomus vuodelta 2003 2004, 13–14.) Euroopan unionin tasolla (25 maata) miesten työttömyysaste (8,0 %) vuonna 2003 oli naisten työttömyysastetta (10,1 %) suurempi. Suomen nuorisotyöttömyys oli kansainvälisesti vertaillen korkea. Vuonna 2003 alle 25-vuotiaiden työttömyysaste Suomessa oli 21,8 %, kun EU-maiden (25 maata) keskiarvo oli 18,6 %. (Eurostat 2005.)

3.4 Ammattikorkeakouluopiskelijoiden sijoittuminen työhön ja jatko-opintoihin

Kaikista vuosina 1997–2001 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista vuoden 2001 lopussa palkansaajia oli 79,5 %. Yrittäjinä toimi 1,8 % ja työttöminä oli 8,1 %. 5,1 % tutkinnon suorittaneista oli opiskelijoita ja varusmiespalvelustaan suoritti 0,3 %. Tutkinnon suorittaneista 1,9 % oli muuttanut ulkomaille. (AMKOTA-tietokanta 2003.) Kaikista vuonna 1999 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työllisistä suurin osa (69,0 %) työskenteli valmistumistaan seuraavana vuonna yksityisellä sektorilla. Kunnan palveluksessa oli 26,0 %. Valtio oli työnantajana 5 prosentille tutkinnon suorittaneista. (Oppilaitostilastot 2002 2003, 65.)

3.4.1 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittumista koskevat aikaisemmat tutkimukset

Ammattikorkeakouluun liittyviä teemoja on ammattikorkeakoulun lyhyestä historiasta huolimatta ehditty tutkia jo melko paljon. Yhtenä teemana on tutkittu ammattikorkeakouluopiskelijoiden sijoittumista työelämään. Yksittäiset ammattikorkeakoulut, esim. Seinäjoen (Varamäki, Heikkilä, Taipalus 1999; Varamäki, Heikkilä & Taipalus 2002), Kemi-Tornion (Muotka 1999) sekä Pohjois-Karjalan (Rantala 2000) ammattikorkeakoulut, ovat tutki-neet omasta oppilaitoksestaan valmistuneiden opiskelijoiden sijoittumista. Useissa ammat-tikorkeakoulusta valmistuneita koskevissa sijoittumistutkimuksissa työnantajien näkökul-ma on huomioitu melko heikosti. Esimerkiksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa on

kuitenkin tehty laaja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden seurantatutkimus (Jaatinen 2002), joka oli suunnattu paitsi Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 1995–2000 valmistuneille myös heidän työnantajilleen. Työnantajilta kysyttiin mm. heidän näkemyksiään siitä, miten hyvin heidän palveluksessaan olevan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen osaaminen vastasi yrityksen tarpeita. Tässä tutkimuksessa yli 90 % työnantajista arvioi tutkinnon suorittaneen osaamisen vastaavan yrityksen osaamistarpeita joko hyvin tai erittäin hyvin. (Jaatinen 2002.) Maamme ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työelämään sijoittumista on tarkastelu myös laajemmin kuin yksittäisen oppilaitoksen näkökulmasta, tosin samanaikaisesti useiden ammattikorkeakoulujen opiskelijoita koskevia sijoittumistutkimuksia on olemassa vain muutamia.

Yksi laaja sijoittumistutkimus on Korhosen, Mäkisen & Valkosen (1999; 2000; 2001) tutkimushanke ”Ammattikorkeakoulut yksilöllistyvän työmarkkinauran perustana”, jossa he ovat tutkineet ammattikorkeakoulussa hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneiden sekä tiedekorkeakouluista vastaavilta aloilta valmistuneiden sijoittumista työelämään. Tutkimuksessaan he selvittivät myös valmistuneiden arvioita heidän koulutuksestaan, tulevan työuran luonteesta sekä koulutuksesta saavutetuista työelämävalmiuksista. Edellä mainittua tutkimushanketta varten kerättyä aineistoa hyödyntäen Virolainen ja Valkonen (2002) ovat tarkastelleet ammattikorkeakoulujen työelämysuhteita tutkimusraportissaan ”Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista työelämään”.

Tuoretta ammattikorkeakouluopiskelijoiden työelämään sijoittumista kuvaavaa tietoa tarjoaa opetusministeriön AMKOTA-tietokanta, joka muiden ammattikorkeakouluja ja niiden koulutusaloja koskevien tilastotietojen ohella sisältää myös opiskelijoiden ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeistä sijoittumista kuvaavaa tietoa. Lisäksi eri ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työntekijöiden ammattijärjestöt ja -liitot (esim. Tradenomiliitto ja Insinööriiliitto) tekevät vuosittaisia tutkimuksia jäsentensä työelämään sijoittumisesta.

3.4.2 Insinöörit, tradenomit ja sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet työmarkkinoilla

Korhosen, Mäkisen ja Valkosen (2000) tutkimustulosten mukaan lukuvuonna 1997–1998 valmistuneista AMK-insinööreistä 76 % oli marras-joulukuussa 1998 sijoittunut ansio-työhön. Insinööreistä diplomi-insinöörit mukaan lukien yrittäjinä toimi 2–3 %. Suurin osa AMK-insinööreistä toimi asiantuntijatehtävissä, mutta joka viides ilmoitti kuitenkin työskentelevänsä suoritusasteella. Insinöörejä työllistivät eniten suuret yritykset sekä pk-yritykset, mutta myös valtio ja valtioenemmistöiset yritykset. Teollisuus oli merkittävin insinöörejä työllistävä toimiala. Tutkimuksen mukaan vastavalmistuneen AMK-insinöörin brutto-

tulot olivat keskimäärin 11 100 mk kuukaudessa. Naisten ansiot olivat vajaa 2 000 mk miesten ansioita pienemmät. Insinöörit olivat suhteellisen tyytyväisiä työhönsä, he kokivat toimivansa koulutustaan vastaavassa työssä ja uskoivat nykyisen työnsä edistävän tulevaa uraansa. (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 2000.)

Neljäsosa lukuvuonna 1996–1997 valmistuneista tradenomeista työskenteli vuoden 1997 lopulla kaupan alalla, mutta tradenomeja työllistivät myös teollisuus, tietoliikenne ja muut palvelut. Vain vajaa 4 % tradenomeista toimi yrittäjinä. Tradenomeille tyypillisimpiä työtehtäviä olivat sihteerij- ja toimistotyöt, taloushallinnon suunnittelu sekä tilinpito. Työtehtävät erosivat sukupuolittain siten, että naistradenomit tekivät useimmin sihteerin töitä ja miehet taas myyntiedustajan tai ATK-alan töitä. Useimmat tradenomit olivat sijoittuneet suoritustason työtehtäviin, naiset miehiä useammin. Kaksi kolmesta tradenomista työskenteli vakituisessa työsuhteessa ja useimmat kokopäiväisesti. Joka neljännen tradenomin työsuhde oli määräaikainen tai muuten epävarma. Tutkimuksessa tradenomien keskimääräiseksi bruttokuukausipalkaksi saatiin 8 800 mk. Miesten palkat olivat noin 1 800 mk suuremmat kuin naisten. Työtään suhteessa koulutukseen, koulutusalaan ja tulevaan uraan tradenomit arvioivat melko hyväksi ja tulojen, työtehtävien ja työpanoksen vastaavuutta he pitivät kohtalaisena. (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999.)

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon lukuvuonna 1998–1999 suorittaneista oli ansiotyössä vuoden 2000 tammi-helmikuussa 73 %. Heistä suurin osa oli työllistynyt julkiselle sektorille, erityisesti kunnalliselle sektorille, kun alan tiedekorkeakoulututkinnon suorittaneet taas työskentelivät useammin valtion palveluksessa. Ammattikorkeakoulussa sosiaalialaa opiskelleista suurin osa työskenteli sosiaalialan avopalveluissa tai laitoshuollossa. Yleisimpiä ammattinimikkeitä olivat sosiaalityöntekijä, suunnittelija, sosiaaliohjaaja ja -kasvattaja. Terveysalaa opiskelleet taas työskentelivät useimmiten sairaanhoitajina ja terveydenhoitajina sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja lääkäriasemilla. Suurin osa sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista määritteli työskentelevänsä suoritustason työtehtävissä. Joka kolmannen työsuhde oli määräaikainen. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työskenteli kokopäiväisesti 78 %, osa-aikaisesti 15 % ja loput satunnaisesti. Heidän keskimääräiset ansionsa olivat 8 600 markkaa kuukaudessa. Sosiaalialan palkat olivat hieman terveysalan palkkoja pienemmät. Nykyisten työtehtävien koettiin edistävän tulevaa uraa melko hyvin. Sosiaalialan tutkinnon suorittaneet olivat terveysalalta valmistuneita tyytymättömämpiä työtehtäviensä vaatimustasoon suhteessa koulutukseen. (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 2001.)

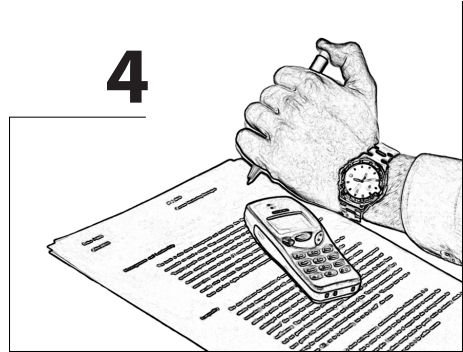
Taulukko 3 kuvaa vuosina 1999–2001 tekniikan ja liikenteen, hallinnon ja kaupan sekä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden toimintaa vuoden 2001 lopussa. Vuonna 2001 paras työllisyystilanne nähtiin kolmea alaa vertailtaessa oli tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneilla, sosiaali- terveysalan työllisyystilanne taas oli heikoin. Taulukosta on havaittavissa, että työllisyys nousee ja työttömyys laskee tutkinnon suo-

rittamisesta kuluneen ajan mukaisesti. Mitä pitempi aika on kulunut tutkinnon suorittamisesta, sitä pienempi on työttömyys ja päinvastoin. Aloittaiset erot näyttävät kuitenkin säilyvän.

Taulukko 3. Vuosina 1999–2001 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden toiminta vuoden 2001 lopussa (AMKOTA-tietokanta 2003).

	Tekniikan ja liikenteen ala Tutkintovuosi			Hallinnon ja kaupan ala Tutkintovuosi			Sosiali- ja terveysala Tutkintovuosi		
	1999 %	2000 %	2001 %	1999 %	2000 %	2001 %	1999 %	2000 %	2001 %
Palkansaaja	90,2	88,5	82,2	84,2	84,2	77,6	79,4	80,9	65,3
Yrittäjä	1,3	0,8	0,9	1,5	1,2	1,0	1,6	1,0	0,6
Työtön	2,7	3,9	7,9	4,6	5,3	11,0	6,3	7,8	20,3
Opiskelija	3,1	3,8	5,0	4,1	4,3	6,3	4,0	2,5	10,5
Varusmies	0,0	0,6	2,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
Muu	2,7	2,4	1,9	5,6	4,9	3,9	8,6	7,6	3,2

Jaatisen (2002) Satakunnan ammattikorkeakoulusta valmistuneita ja heidän työnantajiaan koskevassa tutkimuksessa tarkasteltiin valmistuneiden työaseman muuttumista valmistumisesta kuluvan ajan mukaan. Valmistumisesta kuluneiden viiden vuoden aikana ylimmässä johdossa toimivien osuus säilyi lähes yhtä suurena, keskijohdossa ja asiantuntijana toimivien osuus kasvoi ja suoritustasolla työskentelevien osuus laski. Erot koulutusalojen välillä vahvistuivat ajan kuluessa. Hallinnon ja kaupan sekä tekniikan ja liikenteen aloilla johtaja- ja asiantuntijaroolit vahvistuivat ja suoritustason tehtävät vähenivät merkittävästi. Sosiaali- ja terveysalalla tapahtui vähäisempiä muutoksia, asiantuntijarooli kuitenkin vahvistui vähän. (Jaatinen 2002, 38–39.)

Työelämän osaamistarpeet

4.1 Asiantuntijuus

Ammattikorkeakouluopintojen tehtävänä on antaa opiskelijoille valmiudet toimia alansa asiantuntijatehtävissä (Laki ammattikorkeakouluopinnoista 255/1995; Ammattikorkeakoululaki 351/2003). Opintojen tavoitteissa otetaan huomioon erityisesti työ- ja elinkeinoelämän vaatimukset. Asiantuntijuus koostuu tiedon eri osa-alueista. Asiantuntijuuden pohjan muodostaa koulutuksen aikana hankittu *muodollinen tieto* eli ns. kirjatieto, joka on toisaalta alan vakiintuneen tietoperustan hallintaa ja toisaalta käsitteellistä, teoreettista ja abstraktia tietoa. Teoreettinen tieto on luonteeltaan yleispätevää, universaalialuetta tietoa. Asiantuntijuudessa keskeistä on myös käytännön kokemuksen kautta muodostunut *käytännöllinen tieto*. Käytännön tietoa on monesti vaikeaa pukea sanoiksi ja se on usein kontekstisidonnaista. Tällainen äänetön tieto vaatii kehittyäkseen runsaasti kyseisen alueen käytännön kokemusta. Kolmas asiantuntijatiedon osa-alue on *itsesääteelytieto*, jolla tarkoitetaan oman toiminnan tietoiseen ja kriittiseen tarkasteluun ja arviointiin liittyviä metakognitiivisia ja reflektiivisiä tietoja ja taitoja. (Tynjälä 1999, 171–172.)

Asiantuntijuus ei ole ammattitaito -käsitteen tapaan sitoutunut missään tiettyssä ammatissa toimimiseen, vaan se on asiaan, aiheeseen tai ongelma-alueeseen liittyvää osaamista. (Vesterinen 2002, 27.) Asiantuntijuus voidaan määritellä jatkuvaksi ongelmanratkaisuprosessiksi, jonka kuluessa asiantuntija toimii oman kompetenssinsa ylärajoilla ja usein myös ylittää nämä rajat. Asiantuntijuus ei ole pysyvä, kerran saavutettu ominaisuus, vaan se on ennen kaikkea toimintatapa, johon liittyy jatkuva itsereflektio sekä oppiminen eri tilanteissa. Asiantuntijalle onkin ominaista jatkuva kehittyminen: hän syventää omaa osaamis-

taan vastaamalla aina uusiin haasteisiin. Asiantuntijuus ei ole pelkästään yksilöiden ominaisuus, vaan tämä ominaisuus voi olla myös tiimeillä, työryhmillä tai laajemmilla työyhteisöillä. (Bereiter & Scardamalia 1993; Tynjälä 1999, 160–161.)

Nykyisin on yhä enemmän keskusteltu siitä, että asiantuntijuus ei ole pelkästään yksilön vaan myös yhteisön ominaisuus. Tietoyhteiskunnalle on tyypillistä verkostoituminen, mikä luo uusia taito- ja pätevyysvaatimuksia. Muutokset työkuultuurissa ja ammatillisessa pätevydessä ovat yhteydessä teollisuuden nopeaan kasvuun erityisesti korkean teknologian ja informaatioteknologian alalla. Tämä edellyttää tiimeissä ja ryhmissä työskentelyä jaetun asiantuntijuuden avulla. Tällaisessa työssä asiantuntijuutta ei kuvata enää yhden yksilön taitona, vaan se perustuu tiimien ja verkostojen yhteisölliseen asiantuntijuuteen. Hakkaraisen, Palosen, Paavolan ja Lehtisen mukaan (2004) verkostoasiantuntijuus on monimutkainen monitasoinen ilmiö. Verkostoasiantuntijuuden kehittyminen on yhteydessä tietoyhteiskunnan kasvamiseen, jonka keskeinen tuotannontekijä on symbolien prosessointi. Tietoyhteiskunnassa symbolianalyttiselle työlle on tyypillistä ongelmien tunnistaminen ja ongelmanratkaisu sekä itsenäisesti että ryhmätyössä. Näitä tehtäviä suorittavat esimerkiksi insinöörit, suunnittelijat, konsultit, tutkijat, pr-, mainonta- ja markkinointiosajaat. (Reich 1995; Tynjälä 2003a.)

Asiantuntijuuden kehittymiselle on koulutuksen lisäksi välttämätöntä todellisissa toimintaympäristöissä hankittu työkokemus. Työharjoittelu ja työskentely opiskelun aikana ovat tärkeää käytännön kokemusta, jolla on vaikutusta myös opiskelijoiden asenteisiin ja käsityksiin omasta alasta (Järvinen & Poikela 2000). Työharjoittelu on keskeinen tekijä myös ammattitaidon ja asiantuntijuuden kehittymisessä (Kotila 2003; Tynjälä 2003b). Ilman käytännön kokemusta ei voi myöskään syntyä asiantuntijuuden edellyttämää intuitiivista tietoa. Asiantuntijuuden kehittyminen edellyttää noin kymmenen vuoden mittaista kokemuskertymää. Asiantuntijuuden saavuttamiseen ei riitä pelkkä kokemuksen määrä, vaan myös kokemuksen laadulla on merkitystä, erityisesti erilaisissa elämänympäristöissä hankittujen kokemusten yhdistämisellä. (Ericsson & Smith 1991; Hakkarainen ym. 2004; Paloniemi 2004, 23.)

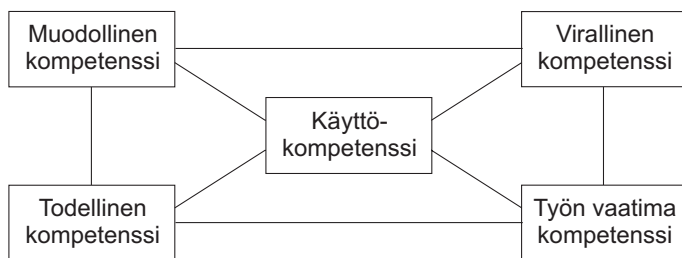
Marja-Liisa Vesterinen (2002, 29) on pyrkinyt konkreettisella tavalla määrittelemään ammattikorkeakoulun tuottamaa asiantuntijuutta. Hän on jakanut asiantuntijuuden koulussa ja harjoittelussa opittaviin osioihin siten, että asiantuntijuus muodostuu tietopohjasta ja käytännön osaamisesta sekä näiden lisäksi myös omaan osaamiseen, oppimistapaan ja tavoitteisiin liittyvästä tietämyksestä. *Tietopohjaan* kuuluvaan asiantuntijuuteen liittyvät oman ammattialan teoreettinen tiedonmuodostus ja julkiteorian hallinta sekä kyky johtaa uutta tietoa käyttöteoriaksi. Lisäksi tietopohjaan kuuluvaan asiantuntijuuteen sisältyvät kyky käsitteellistää ja mallintaa toimintaa, laaja-alaisuus sekä oman alan toimintaympäristön kokonaisvaltainen ymmärtäminen sisältäen työelämän toimintamallien tuntemuksen sekä yrittäjämäisen työotteen. (Vesterinen 2002, 29.)

Ammattikorkeakoulun tuottamaan *käytännön osaamiseen* liittyvä asiantuntijuus sisältää käytännön ammatillisen osaamisen, kyvyn soveltaa teoriaa käytäntöön, kyvyn johtaa ja kehittää työtä käytännössä sekä kyvyn hankkia ja johtaa tietopääomaa. Tähän asiantuntijuustyyppeihin kuuluvat myös joustavuus ja tilanneherkkyys sekä työelämän sosio-kulttuurisen vuorovaikutuksen hallinta ja kehittäminen. *Tietämys omasta osaamisesta ja oppimistavasta sekä tavoitteista* taas tähtää siihen, että henkilö pystyy ohjaamaan ja toteuttamaan sekä omaa että työyhteisönsä kehittymistä. (Vesterinen 2002, 29.)

4.2 Ammatillinen osaaminen ja työelämätaidot

Työelämässä korostetaan ammatillista osaamista tai kompetenssia ja ammattitaitoa. Käsitteiden käyttö on kirjavaa. Ammattitaidon käsite viittaa ammatin taitamiseen ja hallintaan (Paloniemi 2004, 19). Ammattitaito ja työssä tarvittavat taidot ovat vaikeasti jäsennettävissä. Kun puhutaan ammattitaidosta, niin siihen suhteutetaan yleensä työelämän kvalifikaatiot, työmarkkinoiden joustovaatimus, opiskelijan pätevyys ja koulutuksen antama tunnustus (tutkinto) (Taalas 1995; Poikela 1998).

Ammattitaito, kompetenssi eli pätevyys sekä kvalifikaatio voidaan nähdä saman käsitteperheen jäseninä. Niillä on yhteinen sisältöydin. Käsitteiden sisällöt eroavat toisistaan eri näkökulmien – työmarkkinoiden, työpaikkojen ja yksilön – mukaan. Per-Erik Ellström (1997; 1998) määrittelee kompetenssin osaamisen ja kvalifikaatioiden suhteen sekä tarkastelee sitä kolmesta edellä mainitusta näkökulmasta ja päättyy viiteen erilaiseen ammatillisen osaamisen merkitykseen (kuvio 1).

Kuvio 1. Ammattitaidon erilaiset määritelmät (Ellström 1997; 1998).

Kompetenssin eri merkitykset ovat seuraavat:

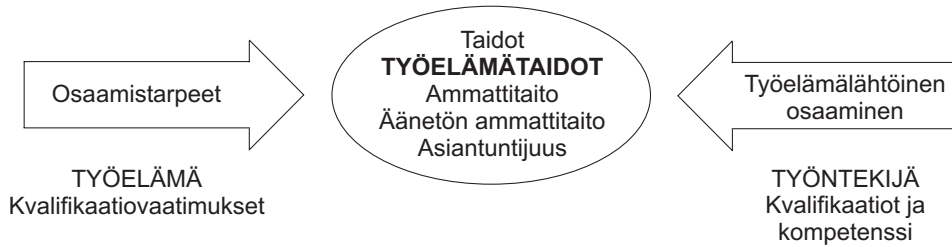
- Ammattitaito työmarkkinoiden julkilausumana pätevyytensä, joka muodollisesti vaaditaan tiettyyn työhön. (muodollinen kompetenssi)

- Ammattitaito työpaikkojen ilmaisemana pätevyytenä, joka tosiasiaissa vaaditaan työssä menestymisessä. (työn vaatima kompetenssi)
- Ammattitaito yksilön muodollisena pätevyytenä, joka saadaan koulutuksen kautta ja joka dokumentoidaan virallisella tutkintotodistuksella. (virallinen kompetenssi)
- Ammattitaito yksilön todellisena pätevyytenä, jota yksilö potentiaalisesti voi hyödyntää työskennellessään ja ratkoessaan tehtävään liittyviä ongelmia. (todellinen kompetenssi)
- Ammattitaito yksilön hyödyntämänä pätevyytenä, jota yksilöllä on mahdollisuus työssään tosiasiallisesti hyödyntää, tuoda esille ja kehittää. (käyttökompetenssi)

Ensimmäinen näkökulma painottaa ammatillista osaamista yksilön ominaisuutena ja pääomana, joka sisältää sekä formaalin että todellisen osaamisen. Formaalilla tarkoitetaan koulutuksellista tai tutkinnon tuomaa osaamista. Todellinen osaaminen puolestaan sisältää yksilön potentiaalisen kapasiteetin suoriutua tehtävistä ja toimia erilaisissa tilanteissa. Toisen näkökulman mukaan ammatillinen osaaminen määritellään työn vaatimuksina, jotka voivat olla virallisia tai perustua todelliseen työssä vaadittavaan osaamiseen. Virallinen ja todellinen kompetenssi voivat poiketa toisistaan, sen sijaan ideaalitalanteessa ne kohtaavat toisensa. Kolmas näkökulma korostaa yksilön ja työn vuorovaikutusta ja työssä käytössä olevaa osaamista. Ammatillinen osaaminen ei ole pelkästään yksilöön tai työhön liittyvä ominaisuus, vaan se liittyy molempiin: sekä yksilöön että työhön. Ellströmin malliin liittyy osaamisen korostaminen sosiaalisena konstruktiona. Ammatillisen osaamisen määrittelyyn liittyy useita tahoja: ammatiliitot, työnantajat, työntekijät, yhteiskunnallinen tilanne ja historiallinen konteksti (Paloniemi 2004, 21).

Työelämä ja työllistymisen onnistuminen vaativat yksilöltä useita erityyppisiä taitoja ja valmiuksia. Pirkko Vesterisen mukaan (2001) työelämätaito-käsitteen avulla voidaan korostaa erityisesti työntekijän osaamista ja uusiutumistaitoja, tekijöitä, joiden avulla työntekijä vastaa työelämän muuttuviin tarpeisiin ja vaatimuksiin. Hän on määritellyt työelämätaidot laajasti eri käsitteiden synteessä (kuviokuva 2). Käsitteitä, joista tämä synteesi muodostuu, ovat edellä käsitellyn asiantuntijuuden lisäksi kvalifikaatio, kompetenssi, ammattitaito, työelämälähtöinen osaaminen ja äänetön ammattitaito. (Vesterinen 2001, 40.)

Työelämälähtöisellä osaamisellaan työntekijä pyrkii vastaamaan työelämästä nouseviin kvalifikaatiovaatimuksiin eli osaamistarpeisiin, työn tai työnantajan työntekijältä edellyttämään osaamiseen. Kvalifikaatiot voidaan määritellä paitsi työprosessin edellyttämiksi ominaisuuksiksi, myös ihmisen toimintakyvyksi, ominaisuudeksi tai valmiudeksi. Kvalifikaatio-käsite on läheisessä yhteydessä kompetenssin käsitteeseen. Kompetenssilla ilmaistaan toiminnan tyyppin ja laadun sopivuutta asetetun tehtävän suoritukseen (Ellström 1994, 30–31; Streumer 1993, 68; Vesterinen 2001, 36).

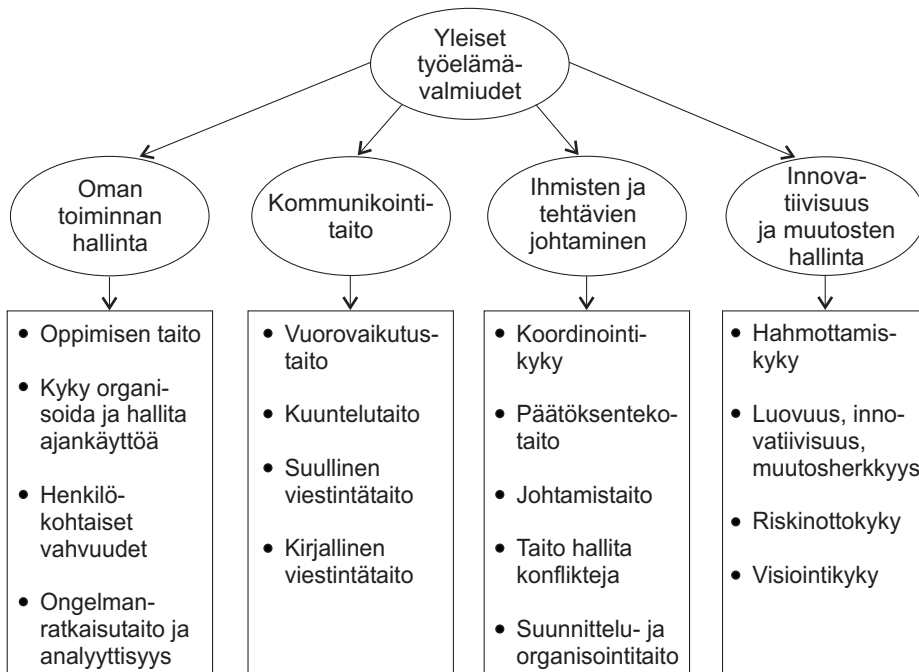

Kuvio 2. Työelämätaitojen käsite ja sen lähikäsitteet (Vesterinen 2001, 40).

Laaja-alaiset työelämätaidot syntyvät työelämälähtöisen osaamisen elementeistä. Työelämätaidot sisältävät asiantuntijuuden, taidot, ammattitaidon sekä äänettömän ammattitaidon. Ammattitaidon määrittelyyn vaikuttaa mm. se, minkälainen merkitys annetaan koulutukselle ja kokemukselle sekä se, tarkastellaanko yksilön ammattitaitoa tämänhetkisen tilanteen vai tilanteessa tapahtuvan muutoksen kannalta. Ammattitaitoa on pyritty määrittelemään myös taito-käsitteen kautta. Sen avulla on pyritty erityisesti välittämään ja konkretisoimaan erilaisia työelämästä nousevia vaatimuksia sekä koulutuksen tuottamia toiminnallisia valmiuksia (Vesterinen 2001, 40.) Käytännöllisenä tai toiminnallisena tietona ilmenevä äänetön ammattitaito on olennaista sen kannalta, että työ voidaan suorittaa hyvin. Äänetön ammattitaito syntyy pitkäaikaisen kokemuksen seurauksena. (Polanyi 1966.)

Ruohotie (2002, 40; 2005, 39) on esittänyt yleisiä työelämävalmiuksia sisältävän luokituksen, joka perustuu Eversin, Rushin ja Berdrowin (1998) jäsentelyyn. Siinä yleiset työelämävalmiudet jaetaan neljäksi taitoalueeksi, jotka ovat elämänhallinta, kommunikointitaito, ihmisten ja tehtävien johtaminen sekä innovaatioiden ja muutosten vauhdittaminen (Kuvio 3) (Ruohotie 2005, 39). Nämä taitoalueet jakautuvat edelleen erilaisiin taitoihin ja kykyihin.

Oman toiminnan hallinnan (elämänhallinnan) taidot muodostuvat kyvyistä kehittää käytäntöjä ja sisäistää rutiineja, jotka auttavat hallitsemaan muuttuvan työelämän epävarmuutta. Näihin taitoihin kuuluva *oppimisen taito* on kyky oppia kokemastaan ja kyky ylläpitää oman ammattialansa osaamista. *Kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä* merkitsee taitoa hallita useita tehtäviä samanaikaisesti, kykyä asettaa asiat tärkeysjärjestykseen ja taitoa pysyä sovituisissa aikarajoissa. *Henkilökohtaisilla vahvuuksilla* taas tarkoitetaan taitoa hallita erilaisia persoonallisuuden piirteitä, jotka auttavat yksilöä selviytymään päivittäisissä työtilanteissa. Henkilökohtaisia vahvuuksia ovat mm. kyky työskennellä itsenäisesti, taito motivoida itseään hyvään suoritukseen ja kyky hyödyntää rakentavaa kritiikkiä ja palautetta. *Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys* pitävät sisällään kyvyn identifoida, priorisoida ja ratkaista ongelmia yksin tai ryhmässä, kyvyn tehdä oikeita kysymyksiä sekä kyvyn eritellä ja jäsenellä ongelmia, kehitellä ideoita ja vastata ongelmiin. (Ruohotie 2005, 37–38.)

Kuvio 3. Yleiset työelämävalmiudet ja niiden jäsentyminen erilaisiksi taidoiksi tai kyvyiksi

Kommunikointitaidot voidaan jaotella vuorovaikutustaitoon, kuuntelutaitoon sekä suulliseen ja kirjalliseen viestintätaitoon. *Vuorovaikutustaito* on kykyä työskennellä toisten ihmisten kanssa, ymmärtää heidän tarpeitaan ja olla avoin muiden näkemyksille. *Kuuntelutaito* taas on kyky keskittyneesti kuunnella toisten puhetta ja kyky reagoida heidän ajatuksiinsa. *Suullista viestintätaitoa* vaaditaan, kun on tarpeen verbaalisesti välittää tietoa yhdelle tai useammalle henkilölle. *Kirjallinen viestintätaito*, eli kyky välittää kirjallista informaatiota, pitää sisällään sekä virallisen että epävirallisen informaation välittämisen. (Ruohotie 2005, 37–38.)

Ihmisten ja tehtävien johtaminen on tehtävien suorittamista suunnittelemalla, organisoimalla, koordinoimalla sekä kontrolloimalla ihmisiä ja resursseja. *Koordinointikyky* on kyky saada ihmiset työskentelemään yhteistyössä. *Päätöksentekotaidon* avulla taas tehdään perusteellisen arvioinnin pohjalta päätöksiä tunnistuen samalla asiaan liittyvät erilaiset kytkennät ja vaikutusvaltaiset henkilöt. *Johtamistaito* on kyky ohjata ja motivoida työntekijöitä sekä taito delegoida työtehtäviä. Ihmisiä ja tehtäviä johtaessa vaaditaan myös *kykyä hallita konflikteja* eli taitoa tunnistaa konfliktin lähteet ja kykyä löytää keinot harmonian palauttamiseksi. *Suunnittelu- ja organisointitaito* taas on kyky määrittellä ne tehtävät, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää. (Ruohotie 2005, 37–38.)

Työelämässä vaaditaan myös **innovatiivisuutta ja muutosten hallintaa**. Innovaatioiden ja muutosten vauhdittamiseksi vaaditaan ensinnäkin hyvää *hahmottamiskykyä* eli kykyä integroida eri lähteistä saatavaa informaatiota ja soveltaa tätä tietoa uusiin ja laajempiin konteksteihin. Myös *luovuus, innovatiivisuus ja muutosherkkyys* ovat olennaisia. Luovuuteen, innovatiivisuuteen ja muutosherkkyteen sisältyvät kyky sopeutua uusiin tilanteisiin, aloittekyky ja kyky tuottaa uusia ratkaisuja ongelmiin. Myös *kykyä ja halua ottaa työtä koskevia harkittuja riskejä* vaaditaan. *Visiointikyky* taas on tarpeen organisaation tai yhtiön tulevaisuuden hahmottamiseksi. (Ruohotie 2005, 37–38.)

Taulukossa 4 kuvataan tietoyhteiskuntaan liitettävien työn ominaisuuksia sekä niitä vastaavia yleistaitoja ja asiantuntijuutta. (Tynjälä 2003a). Tietoyhteiskunnassa työt näyttävät jakautuvan kolmeen pääryhmään: rutiinitehtäviin, henkilöpalveluihin ja symbolianalyttisiin tehtäviin, joissa tarvitaan erilaisia taitoja. Rutiinitehtävissä painotetaan luotettavuutta ja kykyä noudattaa ohjeita. Henkilöpalveluissa korostetaan sosiaalisia taitoja. Tietoyhteis-

Taulukko 4. Tietoyhteiskuntakehitykseen liitettävien trendejä ja niitä vastaavia ammatilliselta vaadittavia yleisiä taitoja

Tietoyhteiskuntaan liittyvä työn ominaisuus	Vastaavat yleistaidot ja asiantuntijuus
Tieto-, viestintä- ja automaatiotekniikan kehitys	Tietokoneen ja -verkkojen käyttötaidot, medialukutaito, kriittinen ajattelu, ongelmanratkaisutaidot, adaptiivinen eksperttiys
Globalisaatio	Kielitaito, kulttuurien tuntemus, suvaitsevaisuus, eettisyys, adaptiivinen eksperttiys
Jatkuva muutos, kompleksisuus, epävarmuus	Oppimisen taidot, reflektiivisyys, joustavuus, luova sopeutuvuus, yrittäjyyttä, monialaisuus, rajanylitystaidot, kyky sietää paineita ja epävarmuutta, progressiivinen ongelmanratkaisu, adaptiivinen eksperttiys
Verkostoituminen, tiimityö, projektit	Sosiaaliset taidot kuten yhteistyötaitot, suullinen ja kirjallinen kommunikaatiotaito, esiintymistä, monialaisuus, rajanylitystaidot, työprosessitietämys, adaptiivinen eksperttiys
Symbolianalyttinen työ	Abstrakti ajattelu, järjestelmäajattelu, tiedon prosessointi, kokeileminen, innovatiivisuus, visiointikyky, progressiivinen ongelmanratkaisu, adaptiivinen eksperttiys
Henkilöpalvelut	Sosiaaliset taidot, adaptiivinen eksperttiys
Rutiini- ja tuotantopalvelut	Luotettavuus, täsmällisyys, rutiinieksperttiys, (adaptiivinen eksperttiys?)

kunnalle tyypillisissä symbolianalyttisissä tehtävissä tarvitaan abstraktia ajattelua, systemiajattelua, kokeilemista ja yhteistyötaitoja. Yksittäiset ammatit eivät sisällä pelkästään yhdenlaisia tehtäviä, vaan niissä voivat yhdistyä rutiinitehtävät, henkilöstöpalvelut ja symbolianalyttiset tehtävät.

4.3 Alakohtainen osaaminen

Yleisten työelämävalmiuksien lisäksi työelämässä tarvitaan myös ala- ja ammattikohtaista osaamista. Ammattikorkeakoulun **sosiaali- ja terveysalalta** valmistuneet tekevät useimmiten käytännön asiakas- tai potilastyötä, jolle on ominaista ihmisten auttaminen arkeen, elämään ja terveyteen liittyvissä tilanteissa. Heiltä vaaditaan monipuolista tietoperustaa sekä vaativan asiakastyön edellyttämää hyvää käytännön osaamista. Alalla tärkeällä sijalla on eettinen tieto, joka on kiinteä osa päätöksentekoa ja käytännön toimintaa. Eettiseen tietoon sisältyvät alan arvot, periaatteet, normit ja moraalikysymykset. Eettisten arvojen ohella on kuitenkin huomioitava myös taloudelliset arvot. Myös esteettisen eli tilannekohtaisen tiedon merkitys on sosiaali- ja terveysalalla keskeinen. Esteettinen tieto on tilanteeseen sopivaa toimintaa, joka heijastaa myös toimijan persoonallista tietoa. (Karttunen 2003, 33, 35–36.)

Terveysalan toiminnan perustan muodostaa ihmisten auttaminen (Könnilä 1999, 56–57). Alan työtehtävissä tarvitaan sekä metakompetensseja että yksittäisiä erityistaitoja (Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan ja kätilön... 2000, 13). Terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulututkintojen jaoston työryhmä on määritellyt hoitotyön ammatillisen yleisosaamisen ja sen sisältöalueet. (Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan ja kätilön... 2000, 21.)

Työryhmän määritelmän mukaan hoitotyön ammatilliseen yleisosaamiseen kuuluvat sensomotoriset taidot kuten hoitotyön menetelmien hallinta sekä emotionaalis-sosiaaliset taidot sisältäen mm. hoitosuhteen luomiseen vaadittavat ihmissuhdetaidot. Lisäksi alalla tarvitaan myös kognitiivisia taitoja, havainto- ja ajattelukykyä sekä tietotaitoa. Näihin taitoihin kuuluvat esimerkiksi päätöksentekotaito ja priorisointi sekä tutkimus- ja kehittämissuhteen osallistuminen. Hoitotyön ammatilliseen yleisosaamiseen kuuluvat vielä innovatiivinen tietotaito sisältäen mm. yrittäjyyden ja aloitteellisuuden, motivaatio ja sen sisältämät ammatti-identiteetti ja säännöllinen täydennyskoulutus ammattitaidon ylläpitämiseksi sekä mukautuminen, joka pitää sisällään muutoksiin ja muuttuviin työympäristöihin sopeutumisen sekä kansainvälisyyden ja monikulttuurisen hoitotyön omaksumisen. (Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan ja kätilön... 2000, 21.)

Terveydenhuollon ammatit ovat säänneltyjä ja alan ammattihenkilöitä koskevat Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) sekä Asetus terveydenhuollon ammat-

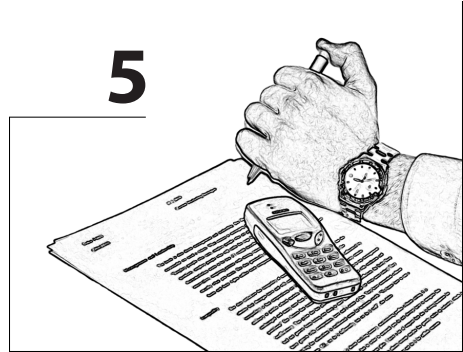
tihenkilöistä (564/1994). Laillistetulla, luvan saaneella tai nimikesuojatulla ammattihenkilöllä on oikeus harjoittaa ammattiaan ja käyttää asianomaista ammattinimikettä. (Sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön... 2000, 9.) Tulevaisuudessa terveysalalle asettavat haasteita mm. moniammatillinen työskentely, perhe- ja yhteisökeskeinen hoitotyö, näyttöön perustuvien menetelmien kehittäminen, tietotekniikan ja telematiikan hyödyntäminen sekä kansainvälistyminen. Myös terveysalan yrittäjyyden ennakoidaan vähitellen lisääntyvän. (Sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön... 2000, 4–6.)

Ammattikorkeakoulun sosiaalialalta valmistuneiden osaamisvaatimuksia on kuvattu sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen verkoston raportissa ”Sosionomin ydinosaaminen” (2001). Raportin mukaan sosiaalialan ammattitaito edellyttää teorian tiedon lisäksi kokemus- ja tilannetietoa sekä substanssista että palvelujärjestelmästä. Tärkeä osa ammattitaitoa on yhteiskunnallinen tietoisuus sekä vaikuttaminen. Sosionomilla täytyy olla myös käsitys palvelujen kehittämistarpeista ja hänen on kyettävä muotoilemaan asiakkaan tarpeeseen soveltuvia työmenetelmiä sekä työskentelemään moniammatillisissa tiimeissä. Hänen on myös pystyttävä jatkuvaan uuden oppimiseen sekä ammatilliseen refleksiivisyyteen. Sosiaalialan toimintaan vaikuttavat tulevaisuudessa mm. räätälöidyn asiakaslähtöisyyden sekä eri ryhmille kohdennettujen projektien tarpeen lisääntyminen, monikulttuurisuuden korostuminen, ikääntyneen väestön palvelutarpeen kasvaminen, palvelurakenteiden moninaistuminen, työmenetelmien kehittämistarve ja teknologian kehittyminen, toiminnan laadun ja arvioinnin tarpeen lisääntyminen sekä sosiaalialan työntekijöiden eläkkeelle siirtyminen. (Sosionomin ydinosaaminen 2001.)

Ammattikorkeakoulusta **tekniikan ja liikenteen alalta** valmistuneilta insinööreiltä työelämä vaatii erityisesti tekniikan perusosaamista sekä kykyä soveltaa matemaattis-luonnontieteellistä osaamista käytäntöön (Rikala 2003, 45–46). Rikalan (2003, 45) mukaan työelämä odottaa insinööreiltä myös viestintä- ja kielitaitoa, talousosaamista, tietotekniikan hallintaa, johtamis- ja esimiestäitoja sekä kykyä elinikäiseen oppimiseen. Insinöörin olisi tunnettava myös ekologinen ja eettinen vastuunsa. Insinöörien jokapäiväisenä haasteena on myös ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen. Se edellyttää nykyisin yhä enemmän sosiaalisia taitoja ja jaettua asiantuntijuutta (Collin 2005).

Korkeakoulujen arviointineuvoston 1.3.2002 käynnistämässä Kauppatieteiden ja liiketalouden korkeakoulutuksen arviointiprojektissa määriteltiin liiketoimintaosaamisen ydinelementit. Liiketoimintaosaamisen arviointiryhmä määritteli liiketoimintaosaamisen yleiseksi kyvyksi tutkia ja kehittää liiketaloudellista toimintaa. Liiketoimintaosaamista työelämä vaatii myös **liiketalouden ammattikorkeakoulututkinnon** suorittaneilta tradenomeilta. Liiketoimintaosaamisen ydinelementtejä ovat kaupallinen osaaminen ja yleinen ongelmanratkaisukyky. Näiden lisäksi tarvitaan ns. yleisiä työelämävalmiuksia kuten viestintä- ja neuvottelutaitoja sekä yhteistyö- ja tiimitaitoja. Käytännössä liiketoimintaosaa-

minen näkyy mm. kykynä saada ideat ja tutkimus- ja kehittämistyön tulokset osaksi innovaatio- ja osaamisketjua, kaupallisiksi tuotteiksi ja palveluiksi, jotka täyttävät asiakkaiden tarpeet. Yrittäjyys on erittäin tärkeä osa liiketoimintaosaamisen tuotteistamista ja kaupallistamista. Liiketoimintaosaaminen auttaa yrityksiä kehittymään ja uudistumaan. (Kettunen, Carlsson, Hukka, Hyppänen, Lyytinen, Mehtälä, Rissanen, Suviranta & Mustonen 2003, 27, 29.)

Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimusongelmat

Tässä tutkimuksessa ammattikorkeakouluista valmistuneita tutkitaan tilanteessa, jossa heidän valmistumisestaan on ehtinyt kulua jo noin kolme vuotta. Koska opiskelijoiden valmistumisesta on jo hieman pidempi aika, on heillä näin ollen ollut myös enemmän aikaa hakea paikkaansa työmarkkinoilla. Tutkimuksen etuna on myös se, että siinä tarkastellaan kattavasti maamme eri ammattikorkeakouluista valmistuneiden työmarkkinatilannetta eikä rajoituta vain yhden tai muutaman ammattikorkeakoulun ja sen opiskelijoiden näkökulmaan.

Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on selvittää empiiriseen aineistoon perustuen, miten hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluissa nuorten koulutuksen suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään noin kolme vuotta valmistumisensa jälkeen ja mitkä tekijät ovat yhteydessä työelämään sijoittumiseen. Selvityksen kohteina ovat siis seuraavat kysymykset:

- Miten eri ammattikorkeakoulualoilla (hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystieteiden) nuorten koulutuksen suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään noin kolme vuotta valmistumisen jälkeen ja mitkä tekijät ovat yhteydessä sijoittumiseen?
- Miten eri ammattikorkeakoulualoilta valmistuneet arvioivat koulutustaan ja koulutuksensa aikana saavuttamiaan työelämävalmiuksia?
- Miten he ennakoivat tulevaa työuraansa?

5.2 Aineiston hankinta

Tutkimuksen perusjoukon muodostavat vuonna 2000 ammattikorkeakoulun hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan suomenkielisestä nuorten koulutuksesta valmistuneet. Koska samalta koulutusosalta eri koulutusohjelmista valmistuneiden kesken voidaan olettaa löytyvän eroja, jaoteltiin kunkin alan opiskelijat kahteen ryhmään. Sosiaali- ja terveysalalla tehtiin jako sosionomeihin ja terveysalalta valmistuneisiin, tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneet jaoteltiin tietotekniikan ja muulta tekniikan alalta valmistuneisiin ja hallinnon ja kaupan alalla jako suoritettiin tietojenkäsittelyn alalta ja muulta hallinnon ja kaupan alalta valmistuneiden kesken.

Tutkimus on survey-tutkimus, joka toteutettiin vastaajien kotiosoitteisiin lähetettynä postikyselyinä. Kyselylomake laadittiin käyttäen runkona Korhosen, Mäkisen ja Valkosen (1999; 2000; 2001) tutkimuksissaan käyttämiä kysymyksiä sekä lisäksi muita korkeakouluopiskelijoille suunnattuja kyselyjä¹. Tämä mahdollistaa vertailun ensimmäisen ja vakiintuneemman ammattikorkeakoulusukupolven välillä. Lomake sisälsi strukturoituja ja muutamia avoimia kysymyksiä. Mieli-pidevääntämissä käytettiin viisiportaista Likertin asteikkoa. Kysymykset muodostivat viisi eri aihealuetta, jotka olivat *taustatiedot, ammattikorkeakouluopintojen arviointi, työtilanne, kyselyhetkellä tapahtuva opiskelu sekä työuran ennakointi*. Kyselylomake esitettiin pyytämällä siitä kommentteja ammattikorkeakoulun henkilöstöltä sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneilta.

Tutkimuksen toteuttamista varten ammattikorkeakoulusta vuonna 2000 valmistuneiden joukosta² poimittiin 3 000 opiskelijan otos (1000 kultakin kolmelta edellä mainitulta alalta). Jotta otos oli mahdollista poimia, ammattikorkeakouluja pyydettiin maaliskuussa 2003 lähettämään oppilaitoksista tutkimuksen kohdealoilta vuonna 2000 valmistuneiden henkilötiedot. Pyyntö osoitettiin ammattikorkeakoulujen rehtoreille, joiden kautta se ohjautui edelleen opiskelijarekisteriä ylläpitäville henkilöille. Niistä 24 ammattikorkeakoulusta, joista tuona vuonna valmistui kohdealojen opiskelijoita, tutkimukseen osallistuivat yhtä ammattikorkeakoulua lukuun ottamatta kaikki. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettu henkilötietolakia (523/1999).

¹ Tampereen yliopistosta vuonna 2001 valmistuneiden työelämään sijoittuminen, "Miten menee?!", Kuopion yliopiston työelämäkysely valmistuneille, Joensuun yliopistosta vuonna 2001 valmistuneiden työllistyminen, Helsingin yliopistosta vuonna 1997 tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään syksyllä 2000.

² Vuonna 2000 kolmelta tutkimuksen kohdealoilta valmistui kaiken kaikkiaan 8524 ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta.

5.3 Aineiston kuvaus ja kato

Otos poimittiin opiskelijarekisterien antamista tiedoista yksinkertaista satunnaisotantaa käyttäen. Otos jakautui maantieteellisesti edustavasti. Otoksen poimimisen jälkeen vastaajien osoitetiedot hankittiin Väestörekisterikeskuksesta elokuussa 2003. Väestörekisterikeskus pystyi toimittamaan osoitetiedot 2926 tutkinnon suorittaneelle, joille kysely lähetettiin saman kuun lopussa. 3000 opiskelijasta 60 asui ulkomailla, 3 oli kuollut ja 11 henkilöstä ei luovutettu tietoja. Syys-marraskuussa 2003 tehtiin kaksi uusintakyselyä. Lomakkeen palautti 1888 henkilöä, joten palautusprosentiksi muodostui 64,5, jota voidaan pitää hyvänä vastausprosenttina. Naisia vastanneista oli 60,5 % ja miehiä 39,5 %, sukupuolijakauma vaihteli koulutusaloittain.

Kadon selvittämiseksi tarkasteltiin kyselyyn vastanneita ja ei-vastanneita muutamien taustamuuttujien suhteen. Naiset (67 %) olivat halukkaimpia vastaamaan kyselyyn kuin miehet (62 %). Tulos on tilastollisesti merkitsevä. Tämä on tyypillinen suuntaus myös muissa tutkimuksissa (ks. Vuorinen & Valkonen 2003).

Taulukko 5. Vastausprosentti sukupuolen mukaan

Sukupuoli	Lomakkeita lähetettiin	Lomakkeita palautettiin	Vastausprosentti
Mies	1210	744	61,5
Nainen	1716	1144	66,7
Yhteensä	2926	1888	64,5

$$\chi^2 = 9,16 \quad df = 1 \quad p < 0.01$$

Katoanalyysin perusteella voidaan todeta, ettei tilastollisesti merkitseviä eroja havaittu vastanneiden ja ei-vastanneiden välillä muissa taustamuuttujissa. Iältään vastaajat olivat keskimäärin 29-vuotiaita. Myöskään koulutusalan mukaan tarkasteltuna vastanneet ja ei-vastanneet eivät eronneet tilastollisesti merkitsevästi, sillä 64 % hallinnon ja kaupan, 65 % tekniikan ja liikenteen 65 % sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista vastasi kyselyyn. Eri ammattikorkeakouluista valmistuneiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa vastausten palauttaneiden ja palauttamatta jättäneiden välillä. Tutkimuksen aineisto ei ollut vinoutunut myöskään alueittain. Lomakkeiden palautusprosentti vaihteli alueittain alle 60 %:sta yli 70 %:iin, vaikkakaan erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Tämä merkitsee sitä, että aineisto on alueellisesti kattava.

Taulukko 6. Vastausprosentti iän mukaan

	Kyselyyn ei vastannut n = 1038	Kyselyyn vastasi n = 1888
Ikä (keskiarvo)	29,3	29,0
Ikä (hajonta)	4,8	4,7

t = 1,57 p = n.s.

Taulukko 7. Vastausprosentti koulutusalan mukaan

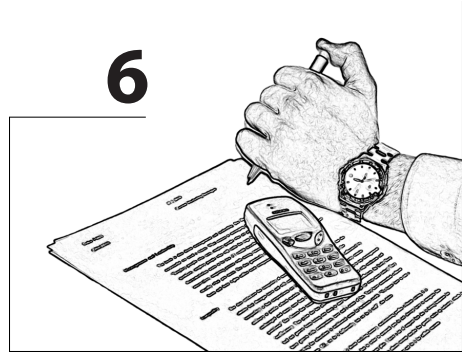
Ala/koulutusohjelma	Lomakkeita lähetettiin	Lomakkeita palautettiin	Vastaus- prosentti
Hallinto ja kauppa	847	550	64,9
Hallinto ja kauppa, tietojenkäsittely	133	75	56,4
Tekniikka ja liikenne	767	495	64,5
Tekniikka ja liikenne, tietotekniikka	220	143	65,0
Sosiaaliala	289	198	68,5
Terveysala	670	427	63,7

$\chi^2 = 5,94$ df = 5 p = n.s.

Taulukko 8. Vastausprosentti oppilaitoksen TE-keskuksen mukaan

Työ- ja elinkeinokeskus	Lomakkeita lähetettiin	Lomakkeita palautettiin	Vastaus- prosentti
Uusimaa	439	277	63,1
Varsinais-Suomi	217	133	61,3
Satakunta	223	143	64,1
Häme	206	136	66,0
Pirkanmaa	243	149	61,3
Kaakkois-Suomi	225	147	65,3
Etelä-Savo	141	91	64,5
Pohjois-Savo	178	125	70,2
Pohjois-Karjala	117	69	59,0
Keski-Suomi	128	81	63,3
Etelä-Pohjanmaa	94	59	62,8
Pohjanmaa	227	161	70,1
Pohjois-Pohjanmaa	209	142	67,9
Kainuu	64	40	62,5
Lappi	215	135	62,8

$\chi^2 = 14,84$ df = 14 p = n.s.

Tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja

Seuraavaksi etsitään vastauksia kysymyksiin, miten hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulusta valmistuneet ovat sijoittuneet työelämään, miten he arvioivat koulutustaan ja miten he ennakoivat tulevaisuuttaan. Tulokset esitetään tutkimusongelmien mukaisesti. Ensiksi kuvataan kuitenkin tutkimukseen osallistuneiden taustamuuttujien mukaiset jakaumat. Tutkimuksen kyselylomakkeeseen annettujen vastauksien jakaumat koulutusaloittain (kolme ryhmää) ja koulutusohjelmitain (kuusi ryhmää) esitetään liitteissä 1–2. Tutkimusten tulosten esittelyssä kuvataan tilastollista merkitsevyyttä seuraavasti:

- tulos on melkein merkitsevä $p < .05 = *$
- merkitsevä $p < .01 = **$
- erittäin merkitsevä $p < .001 = ***$ ja
- ei merkitsevä n.s. (non significant).

6.1 Sukupuoli

Tässä tutkimuksessa tutkitut ammattikorkeakoulun alat olivat sukupuolen mukaan eri tavalla jakautuneita. Sosiaali- ja terveysala on perinteisesti ollut naisvaltainen, tekniikka ja liikenne miesvaltainen sekä hallinto ja kauppa naisenemmistöinen.

Vastaajista 61 % oli naisia ja 39 % miehiä. Sosiaali- ja terveysala on eniten sukupuoleen sidottu, sillä 92 % vastanneista oli naisia. Tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneista 78 %

Taulukko 9. Tutkimukseen osallistuneet sukupuolen mukaan

	Hallinto ja kauppa n = 626 %	Tekniikka ja liikenne n = 637 %	Sosiaali- ja terveysala n = 625 %	Yhteensä kaikki n = 1888 %	χ^2 Tilastollinen merkitsevyys
Mies	32,3	77,7	7,7	39,5	667,87 ***
Nainen	67,7	22,3	92,3	60,5	
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	

oli miehiä ja 22 % naisia. Hallinnon ja kaupan alalla noin kolmannes oli miehiä. Kun tutkimukseen osallistuneita tarkastellaan koulutusalojen sisällä koulutusohjelmittain, voidaan havaita, että tietotekniikan insinöörien (90 %) ja tietojenkäsittelyn tradenomien (69 %) joukossa oli muita useammin miehiä.

Ältään kolme vuotta sitten ammattikorkeakoulusta valmistuneet olivat keskimäärin 29-vuotiaita. Ikä ei vaihdellut koulutusaloittain tilastollisesti merkitsevästi.

6.2 Alueellinen tausta

Ammattikorkeakoulujen tavoitteena on toteuttaa alueellista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta ja tuoda alueelle osaamispääomaa (Lampinen & Nummela 2004). Maakuntiin perustetut ammattikorkeakoulut toteuttavat väestön ammatillista tasavertaisuutta. Niemelän (2004) mukaan kyseessä on sekä väestöllinen että alueellinen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaate. Alueellisilla ja paikallisilla koulutuskeskuksilla on havaittu olevan merkitystä innovaatioiden syntyemisessä.

Valmistuneiden alueellista taustaa tarkastellaan taulukossa 10 ammattikorkeakoulun ja opiskelijan asuinpaikan TE-keskusluokituksen avulla. Pääsääntöisesti näyttää siltä, että ammattikorkeakoulusta valmistuneiden asuinpaikka kolme vuotta valmistumisen jälkeen oli useammin Etelä-Suomessa kuin opiskelupaikka. Tätä selittää tietenkin se, että työpaikat ovat keskittyneet Etelä-Suomeen. Lisäksi Pirkanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa näyttävät vetävän valmistuneita. Perinteiset muuttotappioseudut ovat kouluttaneet opiskelijoita enemmän kuin mitä ne ovat pystyneet työllistämään. Tuloksia ei pelkästään selitä työpaikkojen vetovoima, vaan muuton syyt ovat moninaiset, esim. perheen perustamiseen liittyvät seikat.

Seuraavassa tarkastellaan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellista liikkuvuutta siirtymätyyppien mukaan (Virolainen & Valkonen 2002):

- Kotiseutu-uskolliset (suihkukaivo) kouluttautuvat kotipaikkakunnallaan ja jäävät sinne töihin.

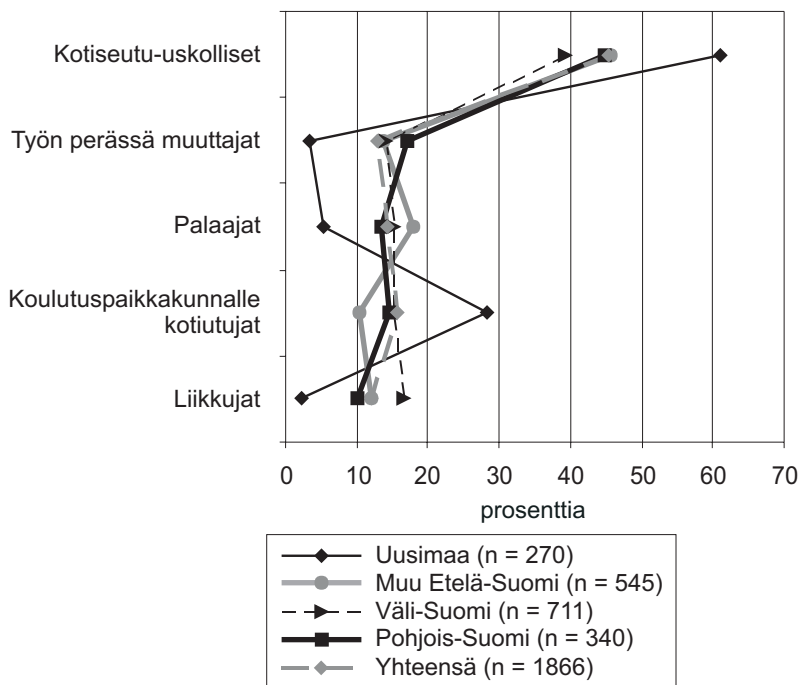
Taulukko 10. Tutkimukseen osallistuneet työ- ja elinkeinokeskuksuokituksen mukaan

	Ammattikorkeakoulun TE-keskus			χ^2	Asuinpaikka nykyisin			χ^2
	Hallinto ja kauppa n = 626 %	Tekniikka ja liikenne n = 637 %	Sosiaali- ja terveys-ala n = 625 %		Hallinto ja kauppa n = 624 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveys-ala n = 623 %	
Uusimaa	22,2	5,0	16,2	239,51***	36,7	18,1	23,9	143,39 ***
Varsinais-Suomi	2,7	11,3	7,0		5,5	10,5	7,1	
Satakunta	9,3	6,3	7,9		4,7	4,6	5,0	
Häme	3,7	10,8	5,4		3,7	7,9	5,0	
Pirkanmaa	7,7	13,0	4,6		9,6	16,0	8,0	
Kaakkois-Suomi	8,9	7,7	6,9		5,8	4,6	5,8	
Etelä-Savo	4,6	6,4	3,7		3,5	1,7	2,2	
Pohjois-Savo	7,7	4,1	8,2		5,0	3,0	7,2	
Pohjois-Karjala	3,0	3,9	3,8		3,0	3,3	2,2	
Keski-Suomi	4,2	4,7	4,0		3,7	7,2	3,9	
Etelä-Pohjanmaa	5,9	0,3	2,7		3,0	1,9	4,2	
Pohjanmaa	6,2	9,3	6,2		3,8	5,0	4,0	
Pohjois-Pohjanmaa	4,8	9,8	11,7		7,4	12,3	14,9	
Kainuu	2,6	1,7	2,1		1,6	0,6	2,2	
Lappi	6,5	5,7	9,6		3,0	3,3	4,4	
Yhteensä	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	

- Työn perässä muuttavien (työntöpumppu) koti- ja koulutuspaikkakunta ovat samoja, mutta he muuttavat työn perässä toiselle paikkakunnalle.
- Palaajat (rikastamo) palaavat kotipaikkakunnalle muualla vietettyjen koulutusvuosien jälkeen.
- Koulutuspaikkakunnalle kotiutuneet (imupumppu) ovat kotoisin toisesta TE-piiristä ja kotiutuvat koulutuspaikkakunnalleen jäaden sinne töihin.
- Liikkujat (siirtopumppu) ovat supermuuttajia muihin ryhmiin verrattuna. Heillä kotipaikka ennen koulutusta, koulutus ja sen jälkeinen työ ovat kaikki eri alueilla.

Alueellisuus jaettiin ammattikorkeakoulun sijainnin mukaan TE-piireittäin neljään osaan: Uusimaa, muu Etelä-Suomi, Väli-Suomi ja Pohjois-Suomi. Muu Etelä-Suomi sisältää Varsinais-Suomen, Satakunnan, Etelä-Hämeen, ja Kaakkois-Suomen. Väli-Suomeen kuuluvat Pirkanmaa, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa. Pohjois-Suomi käsittää Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin.

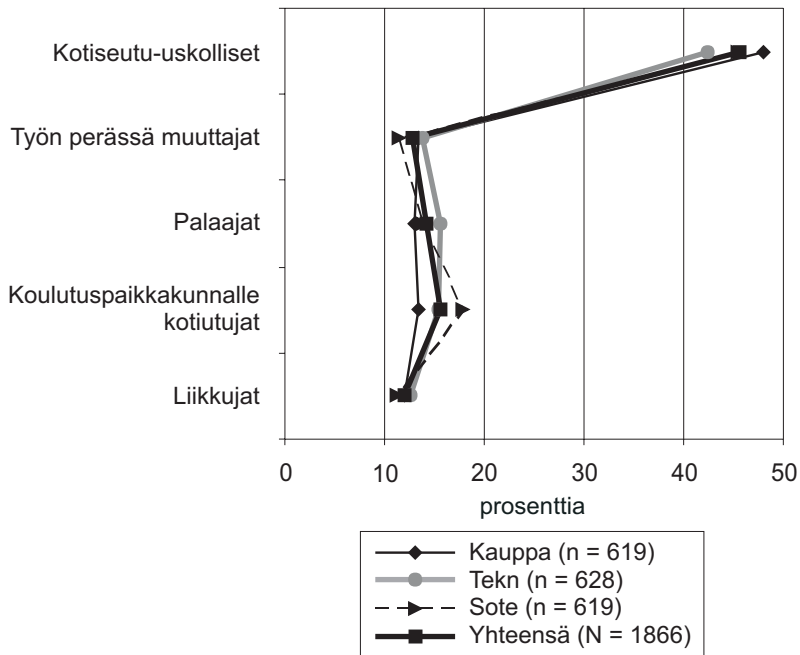
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus

Kuvio 4. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus ammattikorkeakoulun sijainnin mukaan

Alueellisen liikkuvuuden siirtymätyypit vaihtelivat tilastollisesti erittäin merkittävästi alueittain. Uudeltamaalta valmistuneiden joukossa oli eniten kotiseutu-uskollisia (61 %) ja koulutuspaikkakunnalle kotiutujia. (28 %). Lapista valmistuneet olivat muuttaneet eniten työn perässä (17 %), sillä työtilaisuudet sijoittuvat useimmiten eteläiseen Suomeen. Kotipaikkakunnalle palaajia löytyi eniten Etelä-Suomen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden joukossa (18 %). Liikkujia oli eniten Väli-Suomesta valmistuneiden joukossa.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus

Kuvio 5. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus koulutusaloittain

Ammattikorkeakoulusta valmistuneista suurin osa (46 %) oli kotiseutu-uskollisia eli he olivat pysyneet kotiseudullaan ennen opintoja, opintojen aikana ja sen jälkeenkin. Muiden ryhmien osuus oli tasaisesti jakautunut. Yli 15 % oli koulutuspaikkakunnalle kotiutuneita. Vajaa 15 % oli kotiseudulle opiskeluvuosien jälkeen palaajia, 13 % oli työn perässä koulutuksen jälkeen toiselle paikkakunnalle muuttaneita ja 12 % superliikkujia eli kaikissa siirtymävaiheissa TE-piiriä vaihtaneita. Koulutusaloittain ei ilmennyt tilastollisesti merkitseviä eroja.

Kun tuloksia verrataan aikaisemmin suoritettuun ammattikorkeakoulusta valmistuneita koskevaan tutkimukseen (Virolainen & Valkonen 2002, 73–74), voidaan havaita, että kotiseutu-uskollisten osuus oli tässä tutkimuksessa hieman suurempi kuin edellisessä (41 %), sen sijaan koulutuspaikkakunnalle kotiutuneiden osuus oli vähäisempi verrattuna edelliseen (22 %). Työn perässä muuttajien osuus oli tässä tutkimuksessa kaksi prosenttiyksikköä suurempi, superliikkujien osuus oli yhden prosenttiyksikön pienempi ja palaajien osuus oli samansuuruinen. Tulosten vertailusta ei voida kuitenkaan vetää suoria johtopäätöksiä, koska vertailut koskevat eri vuosia ja niiden työllisyystilanteet vaihtelevat.

Taulukko 11. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus iän mukaan

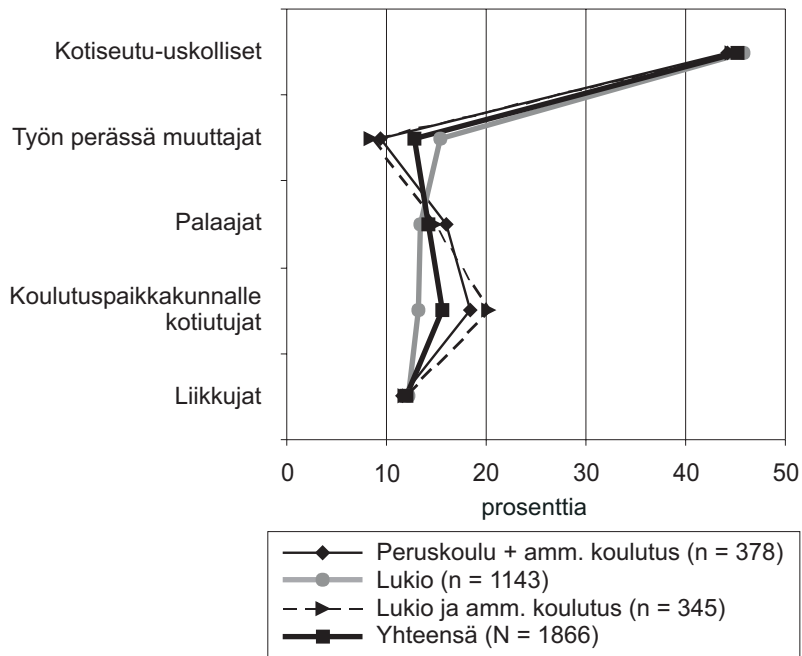
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus	Ikä ka	Ikä hajonta
Kotiseutu-uskolliset (suihkukaivo) (n = 839)	29,1	4,8
Työn perässä muuttajat (työntöpumppu) (n = 239)	27,8	3,0
Palaajat (rikastamo) (n = 264)	28,7	4,4
Koulutuspaikkakunnalle kotiutajat (imupumppu) (n = 291)	30,2	6,2
Liikkujat (siirtopumppu) (n = 224)	28,2	3,4

F = 11,17 p = .000

Alueellinen liikkuvuus vaihteli valmistuneiden iän mukaan. Koulutuspaikkakunnalle kotiutajat ja kotiseutu-uskolliset olivat muita ryhmiä vanhimpia, kun taas työn perässä muuttajat ja liikkujat olivat muita ryhmiä nuorimpia.

Pohjakoulutuksen mukaan oli tilastollisesti erittäin merkitsevästi eroja valmistuneiden siirtymätyypeissä. Yleisin tyyppi oli kaikissa pohjakoulutusryhmissä kotiseutu-uskolliset. Ammatillista väylää tulleilla oli seuraavaksi yleisin siirtymätyyppi koulutuspaikkakunnalle jääneet (19 %), lähes yhtä suuri osuus (16 %) oli kotipaikkakunnalle palaajia. Muiden ryhmien osuudet ammatillista väylää edenneiden joukossa olivat noin 10 %. Lukion kautta ammattikorkeakouluun tulleiden siirtymätyypit olivat jakautuneet tasaisesti kotiseutu-uskollisten jälkeen. Heidän joukossaan työn perässä muuttajien osuus (15 %) oli muita ryhmiä suurempi, kun sen sijaan lukion ja ammatillisen koulutuksen suorittajat olivat jääneet (20 %) muita useammin koulutuspaikkakunnalle.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus

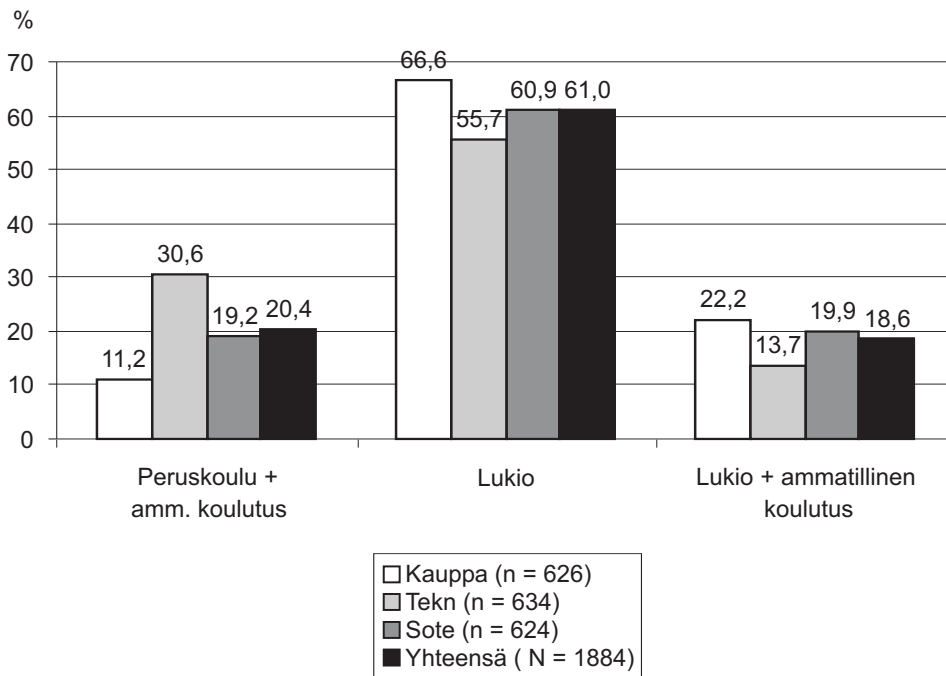
Kuvio 6. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alueellinen liikkuvuus pohjakoulutuksen mukaan

6.3 Ammattikorkeakouluopintoihin johtaneet koulutusreitit

Suurin osa (80 %) tutkimukseen osallistuneista ammattikorkeakoulusta valmistuneista oli ylioppilaita. Pelkkiä ylioppilaita oli 61 %, ja 19 %:lla oli sekä ylioppilastutkinto että ammatillinen koulutus. Viidennes oli tullut ammattikorkeakouluun peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen kautta.

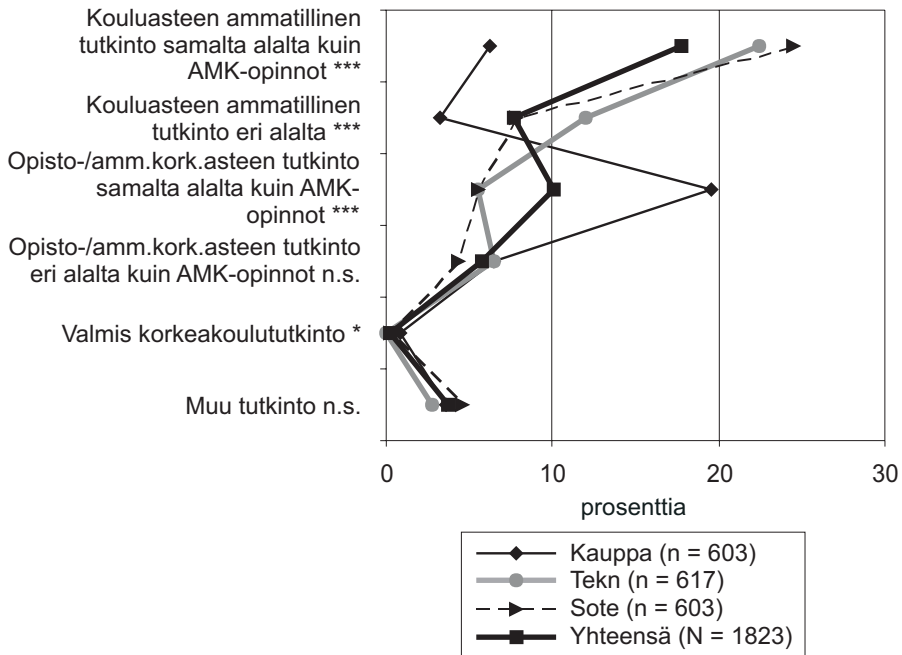
Alojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja (ks. kuvio 7). Hallinnon ja kauppan alan opiskelijoista suurempi osa kuin muiden tutkimukseen kuuluvien alojen opiskelijoista oli ylioppilaita. Vajaa neljännes (23 %) tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuneista tradenomeista oli tullut ammatillista väylää ammattikorkeakouluun. Tekniikan ja liikenteen alalle on perinteisesti tultu myös ammatillista väylää. Vajaa kolmannes AMK-insinööreistä oli suorittanut peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen.

Tutkimukseen osallistuneiden taustatietoja

Kuvio 7. Tutkimukseen osallistuneiden pohjakoulutus

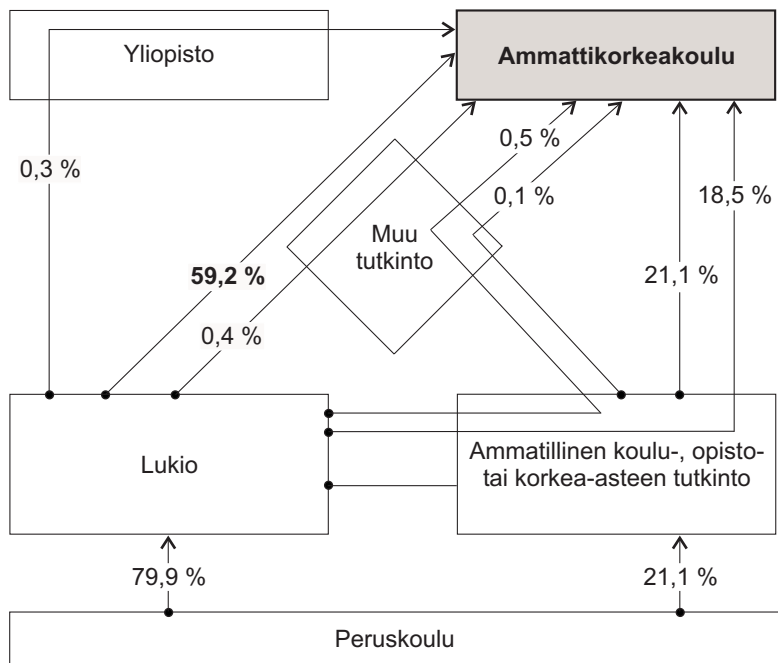
Kuviossa 8 tarkastellaan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden ammatillisia koulutusreittejä ennen ammattikorkeakouluopintoja. Ammattikorkeakoulusta valmistuneet erosi-
vat tilastollisesti erittäin merkittävästi aloittain kouluasteen ammatillisen tutkinnon suorittamisessa. Neljäs sosiaali- ja terveysalalta, viidennes tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneista oli suorittanut kouluasteen tutkinnon samalta alalta kuin miltä ammattikorkeakoulututkinto oli suoritettu. Opistoasteen suorittamisessa oli koulutusaloittain tilastollisesti erittäin merkittäviä eroja. Hallinnon ja kaupan alalta valmistuneista ainoastaan 6 % oli suorittanut saman alan kouluasteen tutkinnon. Eniten kouluasteen ammatillisen tutkinnon eri alalla suorittaneita oli tekniikan ja liikenteen opiskelijoissa. Hallinnon ja kaupan opiskelijat (20 %) sen sijaan olivat useimmiten suorittaneet opistoasteen tutkinnon samalta alalta eli heillä oli merkonomitutkinto ennen AMK-tutkintoa. Eri alalta suoritettua opistoasteen tutkinnossa ei ollut tilastollisesti merkittäviä eroja.

Kuvio 8. Ammatillinen koulutus ennen AMK-opintojen alkua

Ammattikorkeakouluopintoihin johtaneet koulutusreitit ilmenevät kuvioista 9, jossa on otettu huomioon ainoastaan valmistuneiden suorittamat muut tutkinnot, ei kesken jääneitä opintoja eikä muuta koulutusta, joka ei ole johtanut tutkintoon.

Ammattikorkeakouluun hakeutuneista noin viidennes oli tullut pelkästään ammatillisesta väylästä pitkin ja noin 80 % lukion kautta. Lukion kautta suoraan oli tullut 59 % sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen kautta 19 %, vajaa prosentti oli suorittanut lukion jälkeen muun tutkinnon ja sen jälkeen mennyt ammattikorkeakouluun. Viisi henkilöä (0,3 %) oli suorittanut yliopistotutkinnon ennen ammattikorkeakouluun hakeutumistaan. Selvät erot olivat havaittavissa eri alojen välillä. Suorin reitti ammattikorkeakouluun näytti olleen insinööreillä. He olivat menneet selvästi kahta pääreittiä: joko lukion tai ammatillisen koulutuksen kautta. Sen sijaan kaupan ja hallinnon sekä sosiaali- ja terveysalalle hakeutumisessa oli käytetty useampia reittejä. Kaupan ja hallinnon alalle pyrittiin selvästi muita aloja vähemmän pelkästään ammatillisen kouluasteen tutkinnolla. Heidän yleisin pohjakoulutuksensa oli lukio tai lukio ja ammatillinen koulutus. Sosiaali- ja terveysalalla yleisin reitti oli suoraan lukion kautta tai lukion ja ammatillisen koulutuksen kautta. Vajaa viidennes oli käyttänyt pelkkää ammatillisesta väylästä. Koulutusaloittaiset koulutusreitit ennen ammattikorkeakouluopintoja ilmenevät liitteestä 3.

Kuvio 9. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden (n = 1814) ammattikorkeakouluun johtaneet koulutusreitit

6.4 Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua ja AMK-opintojen aikana

Tarkasteltaessa ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumista työelämään on tärkeää selvittää myös heidän työkokemuksensa ennen ammattikorkeakouluopintoja. Valmistuneilta tiedusteltiin työkokemusta ennen opintoja sekä opiskeluaikaisia työelämäkokemuksia.

Suurimmalla osalla (73 %) ammattikorkeakoulusta valmistuneista oli työkokemusta ennen ammattikorkeakouluun pyrkimistä (ks. taulukko 12). Työkokemus liittyi useimmiten muuhun kuin opiskeltuun alaan. Vajaa puolet valmistuneista oli työskennellyt ennen AMK-opintoja muulla kuin omalla koulutusallallaan. Vajaalla neljänneksellä oli opintoalaan liittyvää työkokemusta. Yli neljännes valmistuneista oli sellaisia, joilla ei ollut työkokemusta ennen AMK-opintoja. Aloittain ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

Niillä ammattikorkeakoulusta valmistuneilla, joilla oli työkokemusta ennen ammattikorkeakouluun pyrkimistä, opiskeluaan liittyvän työkokemuksen pituus oli keskimäärin 2 ½ vuotta. Muuhun työhön liittyvän työkokemuksen keskimääräinen pituus oli noin kaksi vuotta. Tilastollisesti merkitseviä eroja ei ollut alojen välillä (ks. taulukko 13).

Taulukko 12. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua

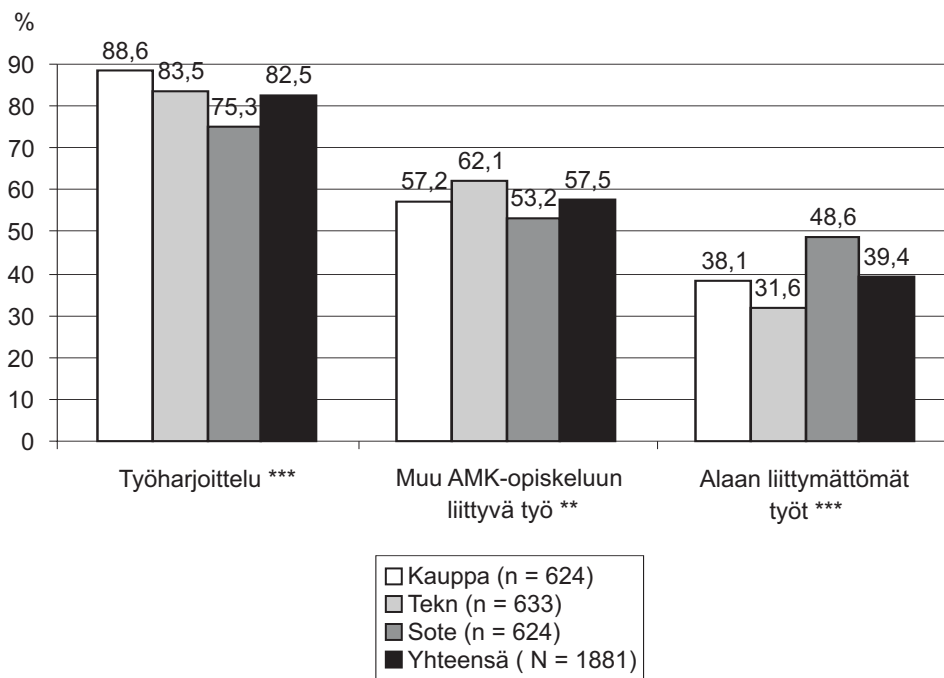
	Hallinto ja kauppa n = 607 %	Tekniikka ja liikenne n = 616 %	Sosiaali- ja terveysala n = 612 %	Yhteensä kaikki n = 1835 %	χ^2 Tilastollinen merkitsevyys
Ei työkokemusta	24,9	26,8	29,4	27,0	,16 n.s.
AMK-opiskeluun liittyvää työtä	14,2	14,8	16,7	15,2	
Muuta työtä	49,7	49,7	46,4	48,6	
Sekä AMK-opiskelu- alaan liittyvää että muuta työtä	11,2	8,7	7,5	9,2	
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	

Taulukko 13. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua (työssä käyneet)

	Hallinto ja kauppa ka (v) n =	Tekniikka ja liikenne ka (v) n =	Sosiaali- ja terveysala ka (v) n =	Yhteensä kaikki ka (v) n =	F Tilastollinen merkitsevyys
AMK-opiskeluun liittyvä työ	2,8 n = 236	2,2 n = 255	2,4 n = 279	2,5 n = 770	2,30 n.s.
Muu työ	2,2 n = 449	2,0 n = 468	2,4 n = 455	2,2 n = 1372	0,94 n.s.

Työharjoittelu kuuluu osana kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin ja sen osuus on vähintään 20 opintoviikkoa. Työharjoittelun tehtävänä on perehdyttää opiskelija oman ammattialansa työtehtäviin todellisessa työympäristössä. Ammattitaidon perusta syntyy muun muassa ammattikouluopiskeluun liittyvän työharjoittelun, opintoja edeltävän työkokemuksen ja opintojen aikaisen työkokemuksen kautta.

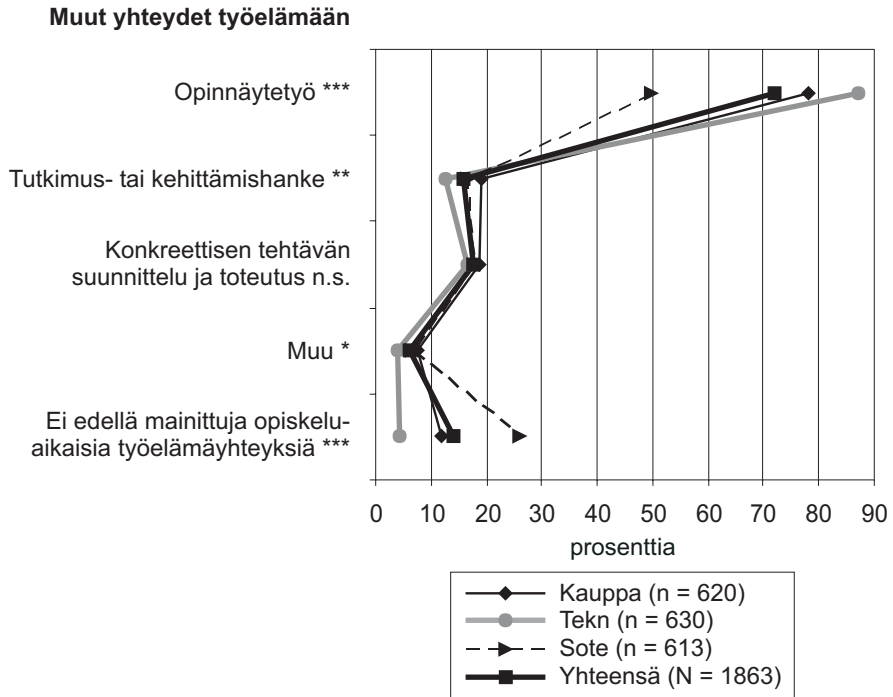
Opintojensa aikana työharjoittelun oli suorittanut 83 % vastanneista (ks. kuvio 10). Vaikka työharjoittelu kuuluu pakollisena osana opintoihin, voi sen korvata soveltuvalla aikaisemmalla työkokemuksella, mikä selittää sen, että kaikki vastanneet eivät olleet suorittaneet työharjoittelua opintojensa aikana. Muita opiskeluun liittyviä töitä opiskeluaikanaan oli tehnyt 58 % vastanneista. Alaan liittymättömiä töitä oli tehnyt vajaa 40 %. Sama henkilö on voinut vastata useaan vaihtoehtoon. Työharjoittelun suorittamisessa opiskeluaikana ilmeni tilastollisesti merkitseviä eroja koulutusaloittain. Työharjoittelun opiskeluaikana olivat suorittaneet useimmiten tradenomit ja harvemmin sosiaali- ja terveysalalta valmis-

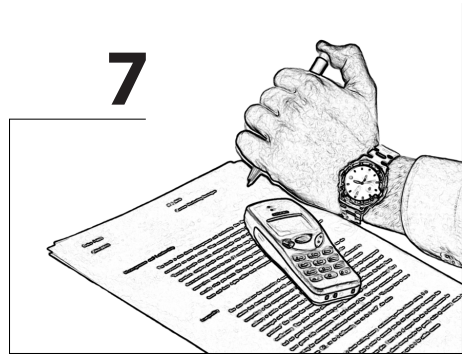
Kuvio 10. Työssäkäynti opiskeluaikana

tuneet. Insinöörit olivat opiskeluaikanaan tehneet muita useammin muuta opiskeluun liittyvää työtä ja vähiten alaan liittymättömää työtä, jota taas olivat eniten tehneet sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneilta tiedusteltiin myös muita opiskeluaikaisia työelämäyhteyksiä. Vastanneista 72 % kertoi tehneensä opinnäytetyönsä jollekin yritykselle, yhteisölle tai julkiselle laitokselle. 16 % oli opiskeluaikanaan ollut mukana jollekin yritykselle, yhteisölle tai julkiselle laitokselle tai näiden laitosten kanssa yhteistyössä tehtävässä tutkimus- tai kehittämishankkeessa. Jonkin konkreettisen tehtävän jollekin yritykselle, yhteisölle tai julkiselle laitokselle tai yhteistyössä näiden kanssa oli suunnitellut ja toteuttanut 18 % vastaajista. 6 % ilmaisi heillä olleen jonkin muun kuin edellä mainitun yhteyden työelämän kanssa. Mikään edellä mainituista työelämäyhteyksistä ei ollut toteutunut 14 %:lla vastanneista. Aloittain ilmeni tilastollisesti merkitseviä eroja kaikissa em. yhteistyömuodoissa paitsi konkreettisen tehtävän suunnittelussa ja toteuttamisessa. Insinöörit tekivät muita useammin opinnäytetyön työelämän instituutioille, kun sen sijaan sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista vain puolet oli tehnyt opinnäytetyön työelämään. Työelämäyhteyksiä näytti olevan eniten insinööreillä ja vähiten sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla.

Kuvio 11. Muut yhteydet työelämään opiskeluaikana

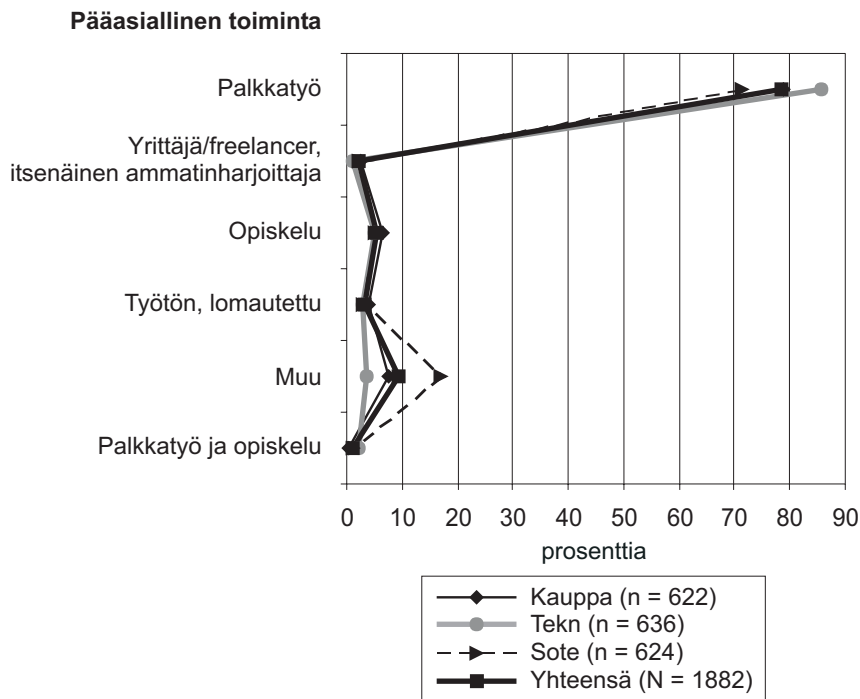
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistyminen

7.1 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyystilanne

Valmistuneiden työmarkkinatilanne on yksi työllistymisen tarkoituksenmukaisuutta määrittävästä näkökulmasta mittaavista indikaattoreista. Kuviosta 12 voidaan havaita, että syksyllä 2003 suurin osa (79 %) vastaajista oli palkkatyössä, 2 % yrittäjänä, 6 % opiskelemissa, 3 % työttömänä ja 9 % teki muuta. Lisäksi 1 % vastaajista kävi palkkatyössä ja samalla opiskeli. Koulutusalojen sisällä ilmeni koulutusohjelmittain tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja siten, että tietotekniikan insinöörit (94 %) ja tietojenkäsittelyn tradenomit (89 %) olivat muita useammin palkkatyössä ja vähiten työttömänä (1 %).

Kaikista vuosina 1997–2001 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista vuoden 2001 lopussa palkansaajia oli 80 %. Yrittäjinä toimi 2 % ja työttöminä oli 8 %. Lisäksi tutkinnon suorittaneista 5 % oli opiskelijoita ja 5 % kuului kategoriaan muu toiminta (AMKOTA-tietokanta 2003.) Vastaavasti ensimmäistä ammattikorkeakoulusukupolvea edustavien tulosten mukaan 10 % vastaajista oli ½–1 vuoden kuluttua valmistumisen jälkeen työttömänä (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001).

Vallitseva työllisyystilanne on yksi niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat työelämään siirtymiseen ja sijoittumiseen. Vuonna 2003 yleinen työttömyysaste Suomessa oli 9 % (Työllisyyskertomus vuodelta 2003, 10) ja alemman korkeakouluasteen suorittaneiden työttömyys 5 % (Työvoimatutkimus 2004). Tämän tutkimuksen tulosten mukaan ammattikorkeakou-

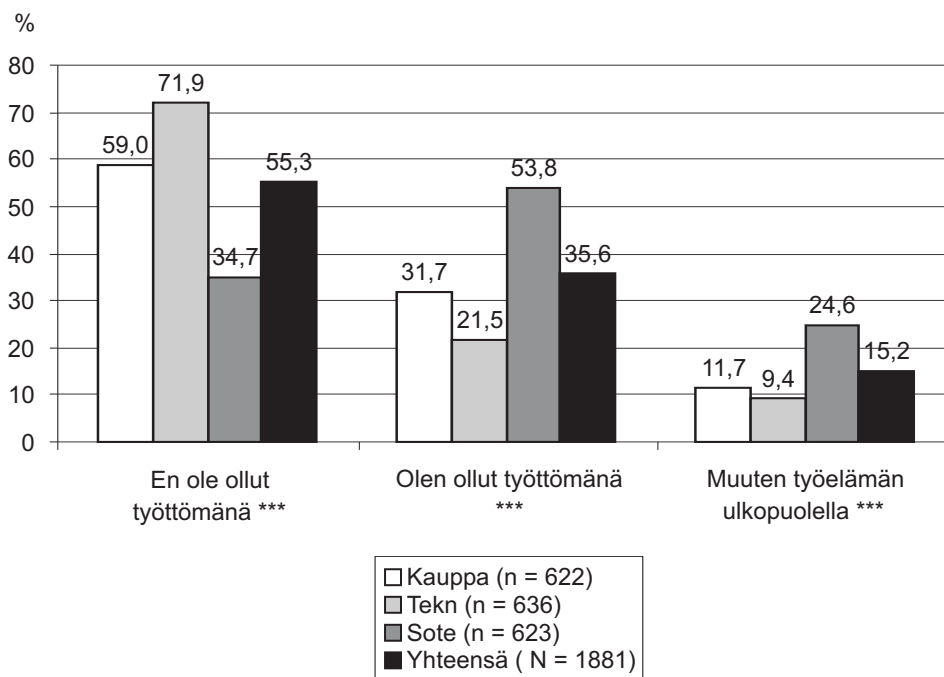

Kuvio 12. Pääasiallinen toiminta noin kolme vuotta valmistumisen jälkeen (syksyllä 2003)

lusta valmistuneiden työllisyysaste on korkeampi verrattuna aikaisempaan ammattikorkeakoulusukupolveen (vrt. Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001) ja kyselyn suorittamisen aikaiseen keskimääräiseen työllisyysasteeseen. Kun sen sijaan vertailukohteeksi otetaan yliopistosta valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille, tilanne muuttuu. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisyysaste (81 %) on jonkin verran matalampi kuin yliopistosta valmistuneiden (84 %), joista ainoastaan 1 % oli vuonna 2001 työttömänä (ks. Tynjälä, Slotte, Nieminen, Lonka & Olkinuora 2004). Tulosten vertailussa on kuitenkin huomioitava, että tulokset koskevat eri vuosia ja eri aloja, jolloin työllisyystilanne saattaa muutenkin vaihdella. Akavan vuoden 2004 työmarkkinatutkimuksen mukaan (2004) syksyllä 2003 työttömyysaste diplomi-insinööreillä oli 2,6 %, kauppatieteiden maistereilla 2,5 % sekä valtiotieteiden tai yhteiskuntatieteiden maistereilla 2,0 %.

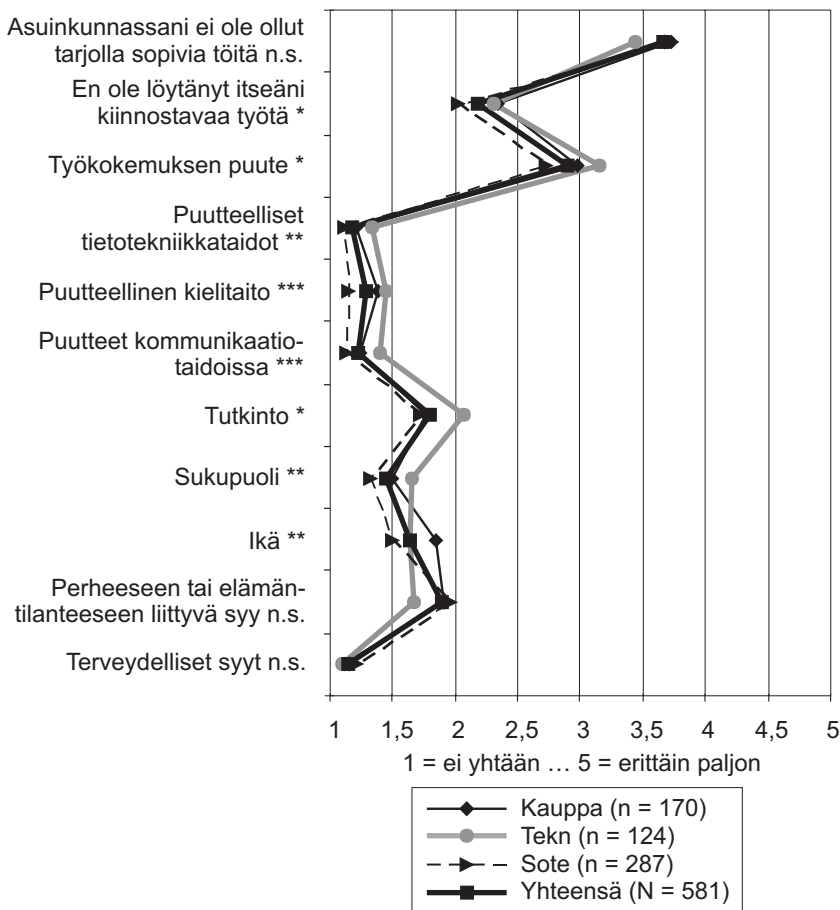
Tämän tutkimuksen tulosten mukaan yli puolet ilmoitti olleensa työelämässä koko valmistumisen jälkeisen jakson. Yli kolmanneksella oli ollut valmistumisen jälkeen eripituisia työttömyysjaksoja. Myös työttömyydessä oli koulutusaloittain tilastollisesti erittäin merkitsevät erot siten, että vähiten työttömänä olivat olleet insinöörit ja eniten sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet. Vastaajista 15 % ilmoitti olleensa työelämän ulkopuolella esim. äi-

tiyslomalla, vanhempainlomalla tai varusmiespalveluksessa. Myös tähän ryhmään kuului eniten edustajia sosiaali- ja terveystalta valmistuneista. Kuten aikaisemmin voitiin havaita tietotekniikan ohjelmasta valmistuneet insinöörit (7 %) ja tietojenkäsittelyn ohjelmasta valmistuneet tradenomit (8 %) olivat olleet muita vähemmän työttömänä, sen sijaan suurin osa sosiaali- (61 %) ja terveystalta valmistuneista (51 %) oli ollut työttömänä.

Kuvio 13. Työttömyys tai muu työelämän ulkopuolinen toiminta ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen

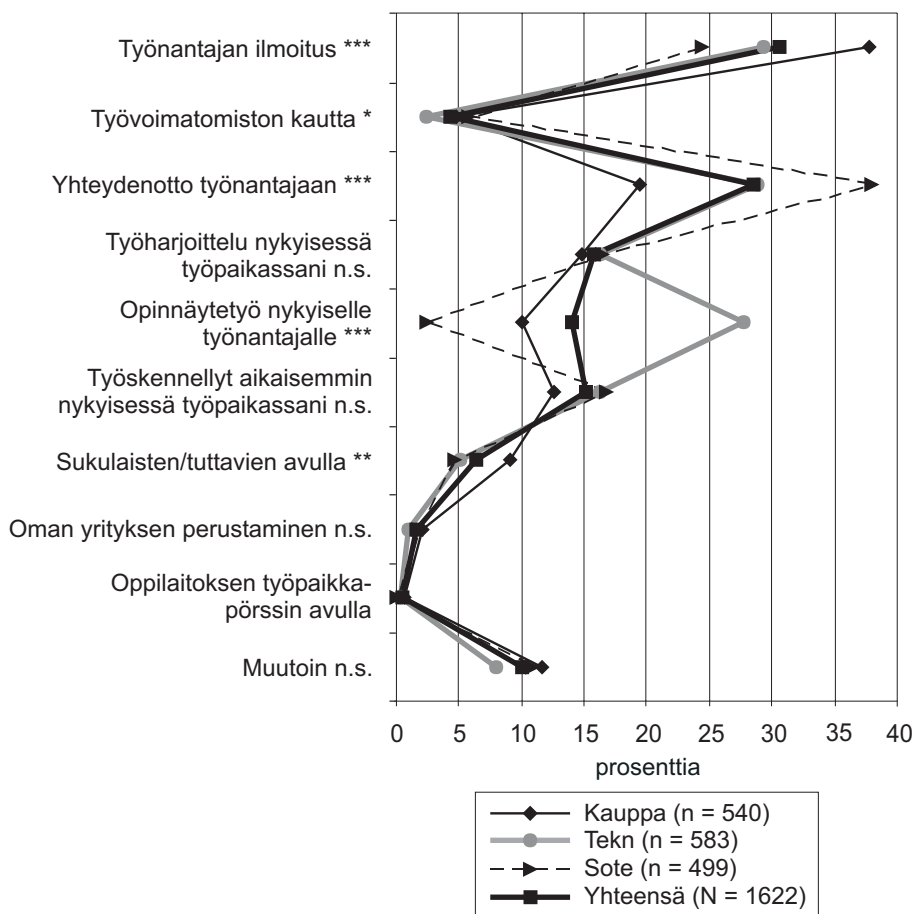
Kuviosta 14 ilmenee, että työttömyyden syyt painottuivat alueellisiin tekijöihin. Tärkein työllistymistä estävä tekijä oli, ettei kotikunnasta löytynyt sopivaa työtä. Kuten jo valmistuneiden alueellista liikkuvuutta kuvaavista tuloksista havaittiin suurin osa valmistuneista oli kotiseutu-uskollisia. Seuraaviksi tärkeimmiksi tekijöiksi osoittautuivat työkokemuksen puute ja perheeseen tai elämäntilanteeseen liittyvä syy.

Kuvio 14. Työllistymistä estäviä tekijöitä (asteikko 1 = ei yhtään merkitystä ... 5 = erittäin paljon merkitystä)

7.2 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työpaikan saanti

Palkkatyössä tai yrittäjänä toimivilta kysyttiin sitä, miten he olivat saaneet nykyisen työpaikkansa. Vajaa kolmannes (31 %) valmistuneista oli löytänyt työpaikkansa vastaamalla työnantajan ilmoitukseen. Seuraavaksi yleisin tapa (29 %) löytää työpaikka oli suora yhteydenotto työnantajaan. Korhosen, Mäkisen ja Valkosen tutkimusten mukaan (1998; 1999; 2000) edellä mainitut työnhakukanavat olivat yleisimpiä tapoja löytää työpaikka. Aikaisempi kontakti työnantajaan oli helpottanut työpaikan saamista; reilut 15 % oli löytänyt työpaikkansa työharjoittelun kautta, 15 % oli työskennellyt aikaisemmin ko. työpaikassa ja vajaat 15 % oli tehnyt opinnäytetyön työnantajalle. Aloittain työnhakukanavat vaihtelivat.

Kuvio 15. Työpaikan saantitapa

Tradenomit olivat saaneet pääasiallisesti työpaikkansa vastaamalla työnantajan ilmoitukseen. Insinööreillä vastaaminen työnantajan ilmoitukseen ja suora yhteydenotto työnantajaan olivat lähes yhtä yleisiä. Sosiaali- ja terveystieteiden valmistuneet olivat löytäneet työpaikkansa useimmiten ottamalla yhteyttä työnantajaan. Työpaikka ei näyttänyt löytyvän oppilaitoksen työpaikkapörssin kautta eikä yrityksen perustamisella. Koulutusohjelmittain ilmeni myös eroja siten, että tietotekniikan koulutusohjelmasta valmistuneet insinöörit (91 %) ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuneet tradenomit (89 %) olivat muita useammin jo valmistumishetkellä koulutusta vastaavassa työssä.

Kuvattaessa opiskelijoiden työllistymistä yhtenä mittarina käytetään aikaa, joka kuluu tutkinnon suorittamisesta ensimmäisen työpaikan saantiin (ks. Teichler 1998). Tämän aikavälin pituuteen tietenkin vaikuttavat työllisyystilanne, koulutusala sekä muut tekijät.

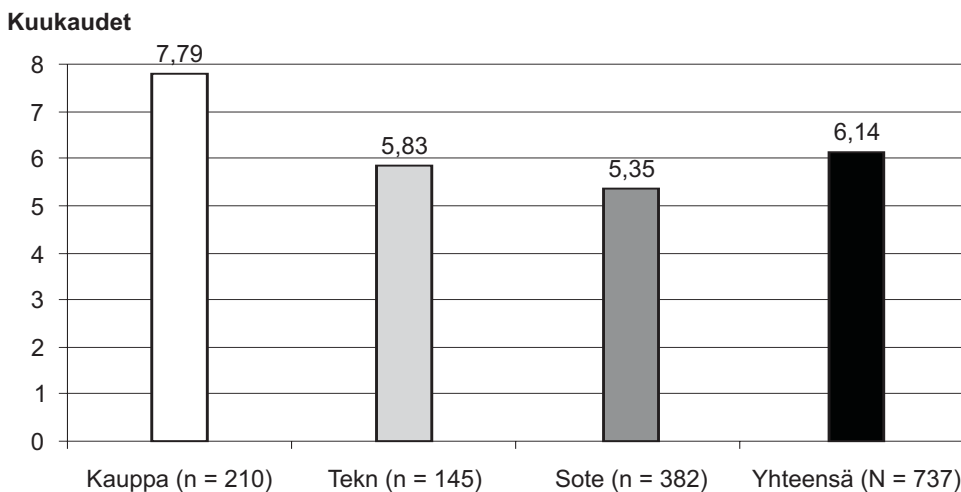
Taulukko 14. Ammattikorkeakoulutusta vastaavan työpaikan saanti

	Hallinto ja kauppa n = 617 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 616 %	Yhteensä kaikki n = 1869 %	χ^2 Tilastollinen merkitsevyys
Minulla oli valmistumishetkellä työ, joka vastasi koulutustani	52,7	70,4	28,2	50,7	254,11 ***
Sain ensimmäisen koulutustani vastaavan työn myöhemmin	34,0	22,8	62,2	39,5	
En ole ollut koulutustani vastaavassa työssä	13,3	6,8	9,6	9,8	
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	

Noin puolet valmistuneista kertoi olleensa valmistumishetkellä koulutustaan vastaavassa työssä, 40 % saaneensa töitä kolmen vuoden sisällä ja 10 % vastaajista ei ollut ollut koulutusta vastaavassa työssä valmistumisensa jälkeen. Erot olivat tilastollisesti erittäin merkitseviä koulutusaloittain. Insinöörit olivat useimmiten jo valmistumishetkellä koulutustaan vastaavassa työssä, mitä ovat todennäköisesti edesauttaneet heidän koulutuksen aikaiset työelämäyhteytensä. Yli puolet tradenomeista oli myös valmistumishetkellä töissä, sen sijaan heikoiten olivat saaneet työtä terveysterveyden- ja sosiaalialalta valmistuneet. Reilu viidennes heistä oli valmistumishetkellä koulutustaan vastaavassa työssä. Tradenomeista 13 % ei ollut sijoittunut koulutustaan vastaavaan työhön, kun sen sijaan insinööreistä 7 % ei ollut löytänyt koulutusta vastaavaa työtä.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneet saivat ensimmäisen koulutustaan vastaavan työpaikan noin puolen vuoden kuluessa. Koulutusta vastaavan työpaikan saantiin kulunut aika vaihteli koulutusaloittain. Tradenomeilla kesti muita aloja kauimmin (yli ½ vuotta) saada koulutustaan vastaava työpaikka (ks. kuvio 16).

Valmistuneista työssä olleilla oli ollut keskimäärin 2,5 työsuhdetta, mikä vaihteli koulutusaloittain (taulukko 15). Insinööreillä oli vähiten työsuhdetta ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla eniten. Jos mukaan lasketaan ne työsuhdet, jotka vastaavat ainoastaan ammattikorkeakoulussa suorittettua koulutusta, työsuhdetten määrä oli keskimäärin kaksi. Myös tässä tulosten tarkastelussa sosiaali- ja terveysalalla oli ollut eniten työsuhdetta, sen sijaan tradenomien ja insinöörien välillä ei ollut suurtakaan eroa. Tulos kuvanee sitä, että sosiaali- ja terveysalalla on tutkituista aloista eniten pätkätöitä.

Kuvio 16. Ensimmäisen ammattikorkeakoulutusta vastaavan työpaikan saantiin kulunut aika kuukausina

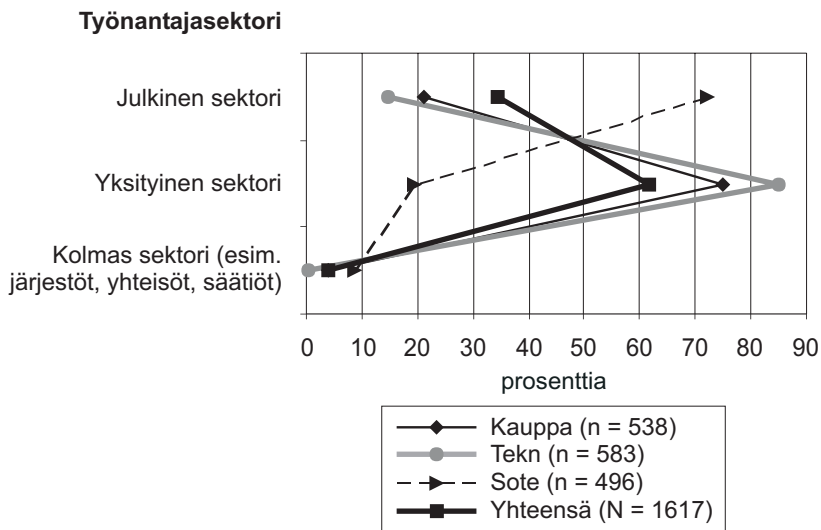
Taulukko 15. Työsuhteiden lukumäärä ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen

	Hallinto ja kauppa ka (lkm)	Tekniikka ja liikenne ka (lkm)	Sosiaali- ja terveysala ka (lkm)	Yhteensä kaikki ka (lkm)	F Tilastollinen merkitsevyys
Työsuhteiden lkm yhteensä	2,0 n = 618	1,6 n = 636	4,0 n = 607	2,5 n = 1861	44,83 ***
Työsuhteet, jotka vastaavat ammattikorkeakoulussa suorittamaa koulutusta	1,5 n = 592	1,4 n = 612	3,2 n = 588	2,0 n = 1792	50,65 ***

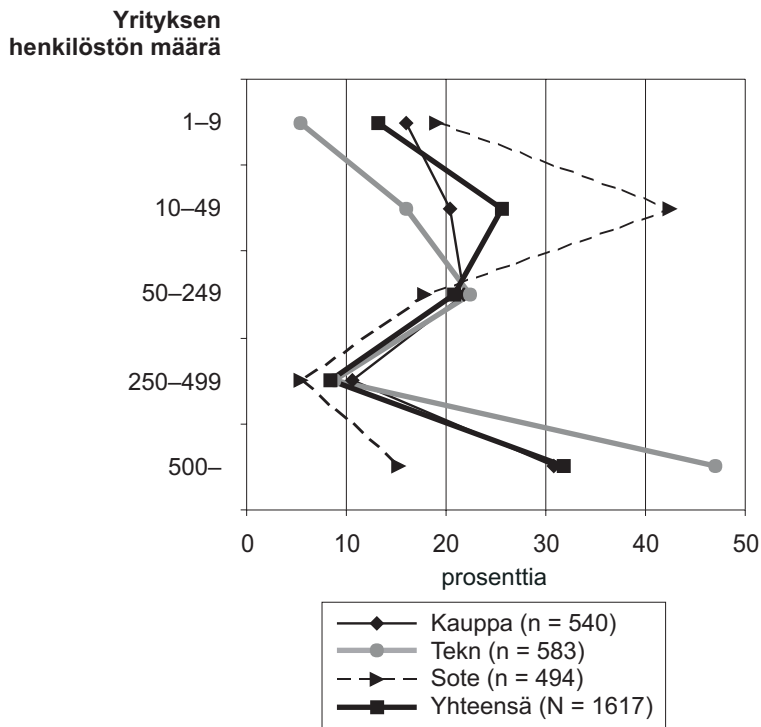
7.3 Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työolosuhteet

Kun työllistymistä tarkastellaan määrällisestä näkökulmasta, kiinnostuksen kohteina ovat myös valmistuneiden jakautuminen eri työnantajasektoreihin ja työsuhdetyyppeihin.

Tutkimuksessa mukana olleilla aloilta valmistuneet työskentelivät useimmiten (62 %) yksityisellä sektorilla. Kolmannes työskenteli julkisella sektorilla ja 4 % kolmannella sektorilla. Eri työnantajasektoreille työllistyneiden osuus vaihteli koulutusaloittain. Insinöörit ja tradenomit työskentelivät pääasiallisesti yksityisellä sektorilla, kun taas sosiaali- ja ter-

Kuvio 17. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työnantaja

Kuvio 18. Työpaikan / oman yrityksen henkilöstön määrä

veysalalta valmistuneet työskentelivät julkisella sektorilla. Kolmannen sektorin osuus oli suurin sosiaali- ja terveystalalta valmistuneilla ja pienin insinööreillä.

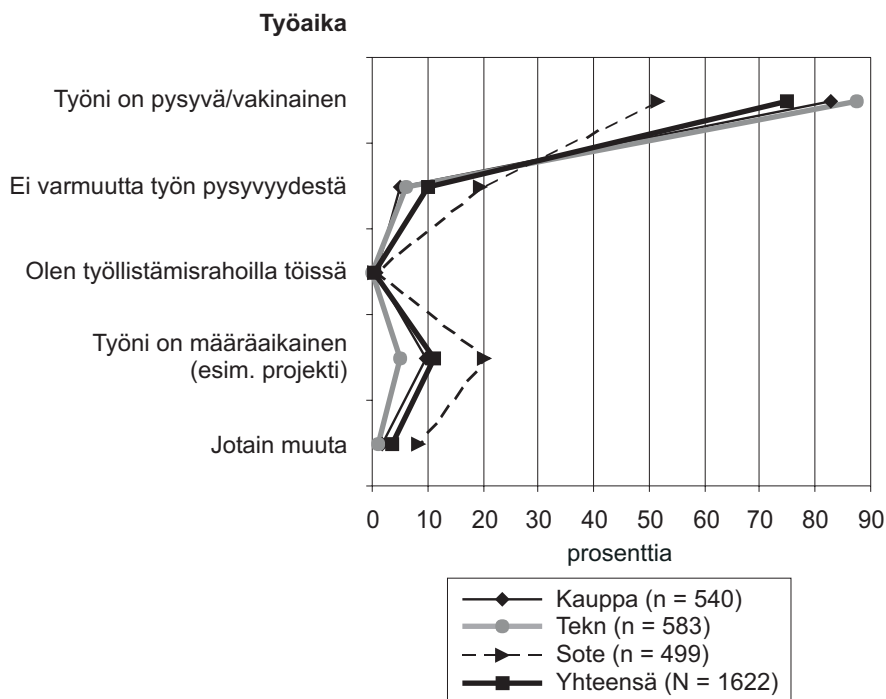
Ammattikorkeakoulusta valmistuneilla työpaikan koko jakautui suhteellisen tasaisesti. Noin 40 % oli sijoittunut suuriin yrityksiin (yli 250 henkilöä) ja 13 % mikroyrityksiin. Neljäsnes työskenteli pienissä yrityksissä (10–49 henkilöä) ja viidennes keskisuurissa yrityksissä (50–249 henkilöä). Työpaikan koko vaihteli koulutusaloittain. Insinöörien työpaikka (47 %) oli muita useammin yli 500 henkilön yrityksissä. Sosiaali- ja terveystalalta valmistuneet työskentelivät pääasiallisesti pienissä ja keskisuurissa alle 250 henkilön organisaatioissa. Lähes viidennes heistä työskenteli mikroyrityksissä. Tradenomeista vajaa kolmannes työskenteli suurissa yrityksissä, noin viidennes työskenteli pienissä ja samoin noin viidennes keskisuurissa yrityksissä. Tradenomeista 16 % oli sijoittunut mikroyrityksiin.

Taulukko 16. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työaika

	Hallinto ja kauppa n = 539 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 499 %	Yhteensä kaikki n = 1621 %	χ^2 Tilastollinen merkitsevyys
Kokopäivätyö	95,2	99,3	90,0	95,1	54,65 ***
Osa-aikatyö	4,5	0,5	7,4	3,9	
Satunnainen tai tilapäinen työ	13,3	6,8	9,6	9,8	
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	

Suurin osa (95 %) niistä, jotka olivat löytäneet työtä, olivat kokopäivätyössä. Osa-aikaisten osuus oli 4 % ja satunnaisesti työskentelevien osuus 1 %. Koulutusaloittain tilanne vaihteli. Lähes kaikki insinöörit työskentelivät kokopäiväisesti. Vähiten kokopäivätyöntekijöitä oli sosiaali- ja terveystalalta valmistuneiden joukossa. Jos tuloksia verrataan vuoden 1990-luvun vaihteessa suoritettuun tutkimukseen (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001) voidaan nähdä 2000-luvun tilanteen tarjoavan aikaisempaa useammin kokopäiväistä työtä (95 % vs. 88 %) ammattikorkeakoulusta valmistuneille. Vertailua tietenkin hankaloittaa se, että aikaisemmassa tutkimuksessa seurantajakso valmistumisen jälkeen oli lyhyempi (½–1 vuotta).

Tämän tutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työtilanne näyttää yllättävän vakaalta, sillä tradenomeista 83 %, insinööreistä 88 % ja sosiaali- ja terveystalan tutkinnon suorittaneistakin yli puolet (52 %) ilmoitti olevansa pysyvässä työssä (ks. kuvio 19). Vaikkakin työsuhteet olivat yleisesti vakaita, sosiaali- ja terveystalalta valmistu-

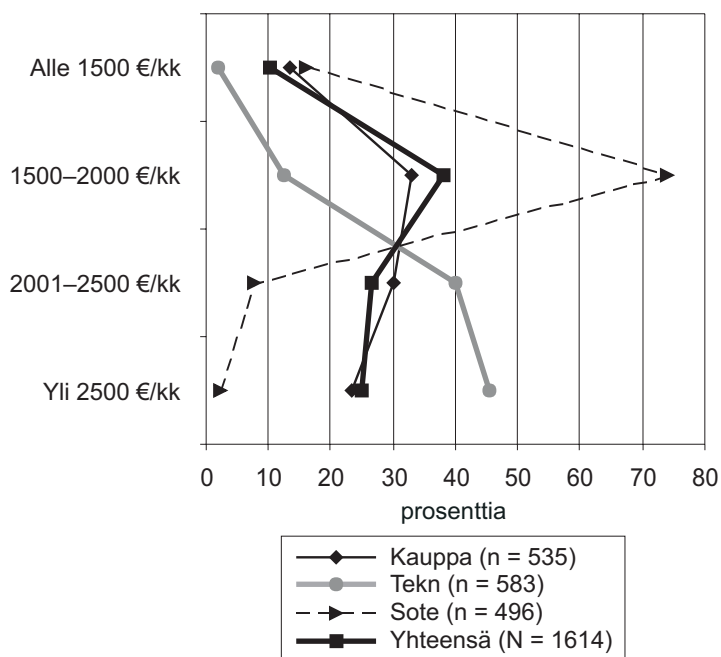

Kuvio 19. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työsuhteen pysyvyys

neilla oli muita epävakampi työura. Viidenneksellä heistä ei ollut tietoa työsuhteen pysyvyydestä ja samansuuruisella osuudella oli määräaikainen työ. Koulutusohjelmittain oli nähtävissä, että pysyvimmäksi työsuhteensa kokivat tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuneet tradenomit (96 %) ja sen jälkeen tulivat tietotekniikan insinöörit (89 %).

Suurin osa työssäkäyvistä ammattikorkeakoulusta valmistuneista kuului palkkaryhmään 1500–2000 euroa, noin neljänneksellä palkka oli yli 2500 euroa kuukaudessa. Palkka vaihteli koulutusaloittain siten, että sosiaali- ja terveysalalta valmistuneiden palkka oli matalin ja insinööreillä korkein. Koulutusohjelmittain oli myös selvät erot siten, että tietotekniikan insinööreistä (62 %) ja tietojenkäsittelyn tradenomeista (63 %) suurimmalla osalla oli bruttopalkka kuukaudessa yli 2500 euroa. Muista insinööreistä vajaalla puolella (41 %) ja muista tradenomeista ainoastaan vajaalla viidenneksellä (17 %) bruttopalkka ylitti 2500 euroa. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmien välillä ei ollut eroja, kun koulutusohjelmat luokiteltiin sosiaalialan ja terveysalan koulutusohjelmiksi.

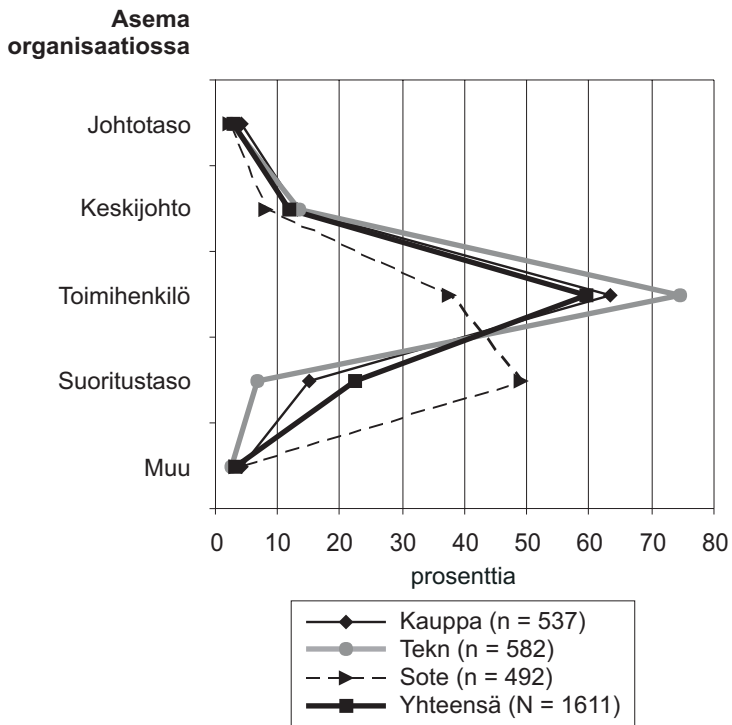
Suomen tilastollisen vuosikirjan (2004) tietojen mukaan vuonna 2003 keskimääräinen palkka insinööreillä valtion palveluksessa oli noin 2 600, tradenomeilla 1 895 euroa, terveydenhuollon AMK-tutkinnon suorittaneilla 1 912 euroa ja sosiaalialan AMK-tutkinnon suo-

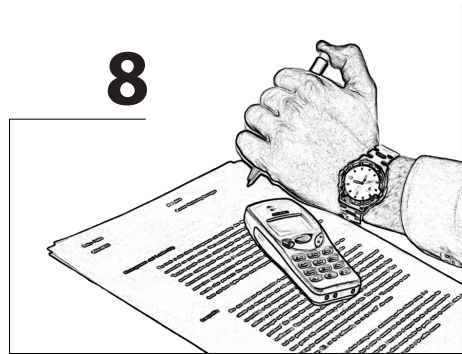
Kuvio 20. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden bruttopalkka

rittaneilla 1 751 euroa. Vastaavat luvut kunnallisella sektorilla olivat insinööreillä 2 600–2 800 euroa alasta riippuen, tradenomeilla 1 911 euroa, terveydenhuollon AMK-tutkinnon suorittaneilla 2 017 euroa ja sosiaalialan AMK-tutkinnon suorittaneilla 1 797 euroa. Em. luvut kuvaavat kaikkia ko. alan tutkinnon suorittaneita valmistumisvuodesta riippumatta. Tradenomiliiton tilaston mukaan (Palkkatilastot 2005) vuonna 2000 valmistuneiden tradenomien keskipalkka oli 2 124 euroa. Insinööriliiton mukaan teknillisistä oppilaitoksista ja ammattikorkeakouluista valmistuneiden insinöörien keskiarvopalkka oli 3 177 euroa vuonna 2003 ja mediaanipalkka 2 976 euroa.

Asema organisaatiossa on yksi niistä objektiivisista mittareista, joilla työllistymisen taroituksenmukaisuutta voidaan mitata. Ammattikorkeakoulusta valmistuneista 3 % ilmoitti työskentelevänsä johtotasolla, 12 % keskijohdon tehtävissä, yli puolet (60 %) toimihenkilönä ja vajaa neljännes (22 %) suoritusastolla (ks. kuvio 21). Koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ero siten, että hallinnon ja kaupan sekä tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneet työskentelivät useammin johtotason tehtävissä kuin sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet, jotka puolestaan olivat muita (tradenomit 15 % ja insinöörit 7 %) huomattavasti useammin suoritusastan tehtävissä (49 %). Samantyyppisiä tuloksia saatiin myös Korhosen, Mäkisen ja Valkosen tutkimuksissa (1999; 2000; 2001), jotka suoritettiin 1990-luvun lopussa.

Kuvio 21. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden asema työpaikan organisaatiossa koulutusaloittain

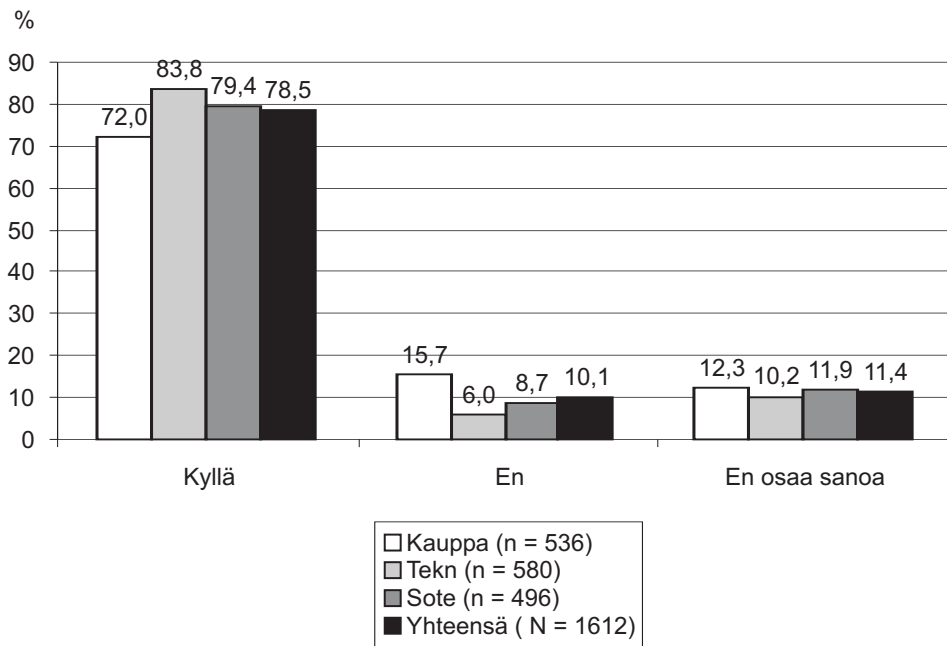

Koulutuksen ja työelämän vastaavuus ammattikorkeakoulusta valmistuneiden arvioimana

8.1 Asiantuntijuuden kokeminen

Ammattikorkeakoulututkinnon tehtävänä on antaa opiskelijoille valmiudet toimia alansa asiantuntijatehtävissä. Asiantuntijatehtävissä toimiminen voidaan katsoa yhdeksi tekijäksi, jonka avulla voidaan määritellä työn ja koulutuksen vastaavuutta. Ammattikorkeakoulusta valmistuneilta kysyttiin heidän omaa arviotaan siitä, toimivatko he asiantuntijatehtävissä. Tulokset perustuvat vastaajien käsitykseen asiantuntijuudesta (ks. kuvio 22).

Suurin osa (79 %) ammattikorkeakoulusta valmistuneista koki toimivansa asiantuntijatehtävissä. Kymmenesosa ilmoitti, ettei ole asiantuntijatehtävissä ja toinen kymmenesosa ei osannut määritellä kantaansa. Koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ero siten, että tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneista 84 % sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista 79 % sekä hallinnon ja kaupan alalta valmistuneista 72 % koki työskentelevänsä asiantuntijatehtävissä. Tulos on mielenkiintoinen, koska sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet kokivat olevansa asiantuntijoita, vaikka he määrittelevät työtehtävänsä pääasiassa suoritusasteen tehtäviksi. Asiantuntijatehtävissä toimivien osuus sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista oli vain 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin insinööreillä, joilla oli korkein asema organisaatiossa. Tradenomit kokivat vähiten olevansa asiantuntijatehtävissä. Edelleen eroja esiintyi koulutusalojen sisällä siten, että tietotekniikan koulutusohjel-

Kuvio 22. Asiantuntijatehtävissä toimiminen

mista valmistuneet insinöörit (91 %) ja tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuneet tradenomit (96 %) kokivat olevansa muita samalta alalta valmistuneita useammin asiantuntijatehtävissä. Sosiaalialalta 73 % ja terveysalalta 82 % valmistuneista koki olevansa asiantuntijatehtävissä.

Taulukko 17. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden itsensä asiantuntijoiksi kokeneiden prosenttiosuudet koulutusalan ja organisaatioaseman mukaan

	Hallinto ja kauppa n = 535 %	Tekniikka ja liikenne n = 579 %	Sosiaali- ja terveysala n = 489 %	Yhteensä kaikki n = 1603 %
Johtotaso	95,8	100,0	90,9	96,0
Keskijohto	87,3	88,6	90,0	88,4
Toimihenkilötaso	70,4	84,7	85,4	79,7
Suoritustaso	55,0	56,4	73,0	67,2
Muu	87,5	87,5	77,8	84,9
χ^2 Tilastollinen merkitsevyys	28,85 ***	26,10 ***	14,01 **	49,25 ***

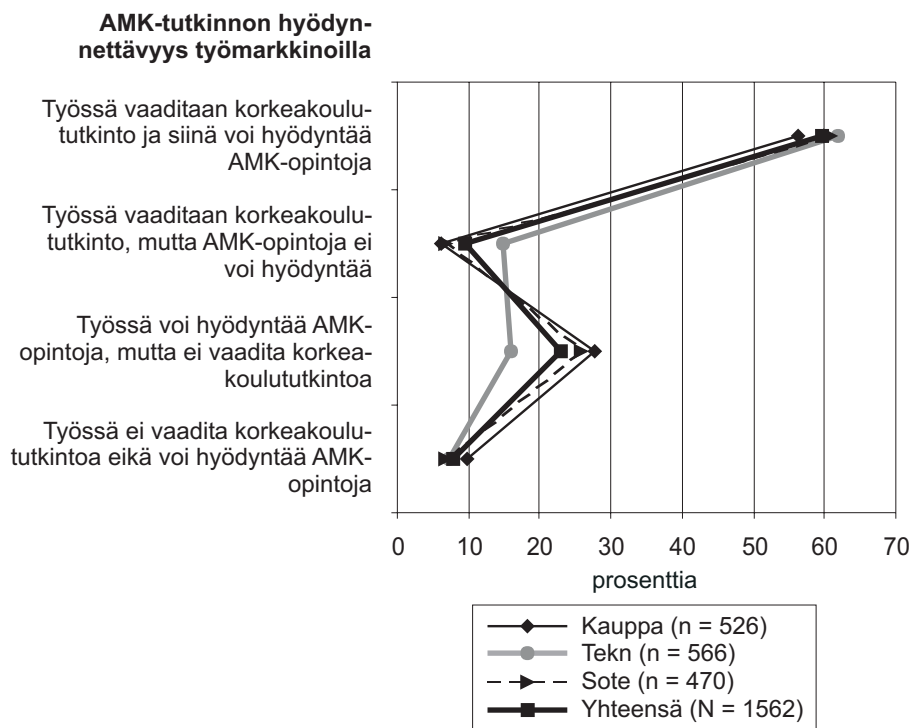
Asiantuntijuuden kokeminen taulukoitiin ristiin koulutusalan ja työpaikan aseman mukaan. Asiantuntijuuden kokeminen oli yhteydessä organisaatioasemaan kaikilla aloilla. Vahvin yhteys oli hallinnon ja kaupan sekä tekniikan ja liikenteen aloilla ja heikoin sosiaali- ja terveysalalla. Kaikki johtotasolla työskentelevät insinöörit kokivat olevansa asiantuntijoita, kun taas sosiaali- ja terveysalan johtajista 91 % koki työskentelevänsä asiantuntijatehtävissä. Suoritusasolla työskentelevistä tradenomeista ja insinööreistä yli puolet koki olevansa asiantuntijatehtävissä, kun vastaava luku sosiaali- ja terveysalalla oli yli 70 %.

8.2 Ammattikorkeakoulututkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työn ja koulutuksen vastaavuutta tarkastellaan seuraavassa Elias ym. (1999) esittämän jaottelun avulla, joka kuvaa tutkinnon hyödynnettävyyttä työmarkkinoilla. Tarkastelun kohteena ovat ammattikorkeakoulusta valmistuneiden omat arviot siitä, miten hyvin he pystyvät hyödyntämään ammattikorkeakoulussa oppimaansa työssään sekä työtehtävän pätevyysvaatimukset eli se, tarvitaanko työtehtäviin korkeakoulututkinto vai ei (ks. kuvio 23).

Yli puolet ammattikorkeakoulusta valmistuneista (60 %) voi hyödyntää työssään sekä koulutustasoaan että ammattikorkeakouluopintoja. Toiseksi suurimman ryhmän eli vajaan neljänneksen (23 %) muodostivat ne ammattikorkeakoulusta valmistuneet, joiden työtehtäviin ei vaadittu korkeakoulututkintoa, mutta jotka voivat tehtävissään hyödyntää ammattikorkeakouluopintoja. Vajaat 10 % oli niitä, joiden koulutustaso vastasi työtehtäviä, mutta he eivät voineet hyödyntää ammattikorkeakouluopintoja. Pienimmän ryhmän eli 8 % muodostivat ne ammattikorkeakoulusta valmistuneet, jotka eivät olleet kolmessa vuodessa sijoittuneet koulutustasoaan vastaaviin työtehtäviin ja jotka eivät voineet hyödyntää työssään ammattikorkeakouluopintoja.

Tutkinnon hyödynnettävyys vaihteli ammattikorkeakoulualojen välillä tilastollisesti erittäin merkittävästi. Tekniikan ja liikenteen (62 %) sekä sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet (61 %) olivat sijoittuneet tradenomeja (56 %) useammin koulutustasoaan vastaaviin työtehtäviin, joissa he voivat myös hyödyntää opintojaan. Ero koulutusalojen välillä kasvaa, jos tuloksia tarkastellaan yksinomaan koulutustason vastaavuuden kannalta. Insinöörit (77 %) olivat työllistyneet parhaiten koulutustasoaan vastaaviin tehtäviin verrattuna muilta aloilta valmistuneisiin (sosiaali- ja terveysala 68 % sekä hallinnon ja kaupan ala 62 %). Mielenkiintoinen yksityiskohta tuloksista löytyy insinöörien kohdalla: heidän osuuteensa oli suurin (15 %) siinä joukossa, jossa työtehtävät vastasivat tasoa, mutta jotka eivät voineet hyödyntää opintojaan työssään. Tradenomit sekä sosionomit ja sairaanhoitajat olivat sijoittuneet insinöörejä useammin työtehtäviin, joissa valmistuneet voivat hyödyntää oppimaansa, mutta jotka eivät vastanneet koulutuksen tasoa. Tulokset vahvistavat käsitystä siitä,

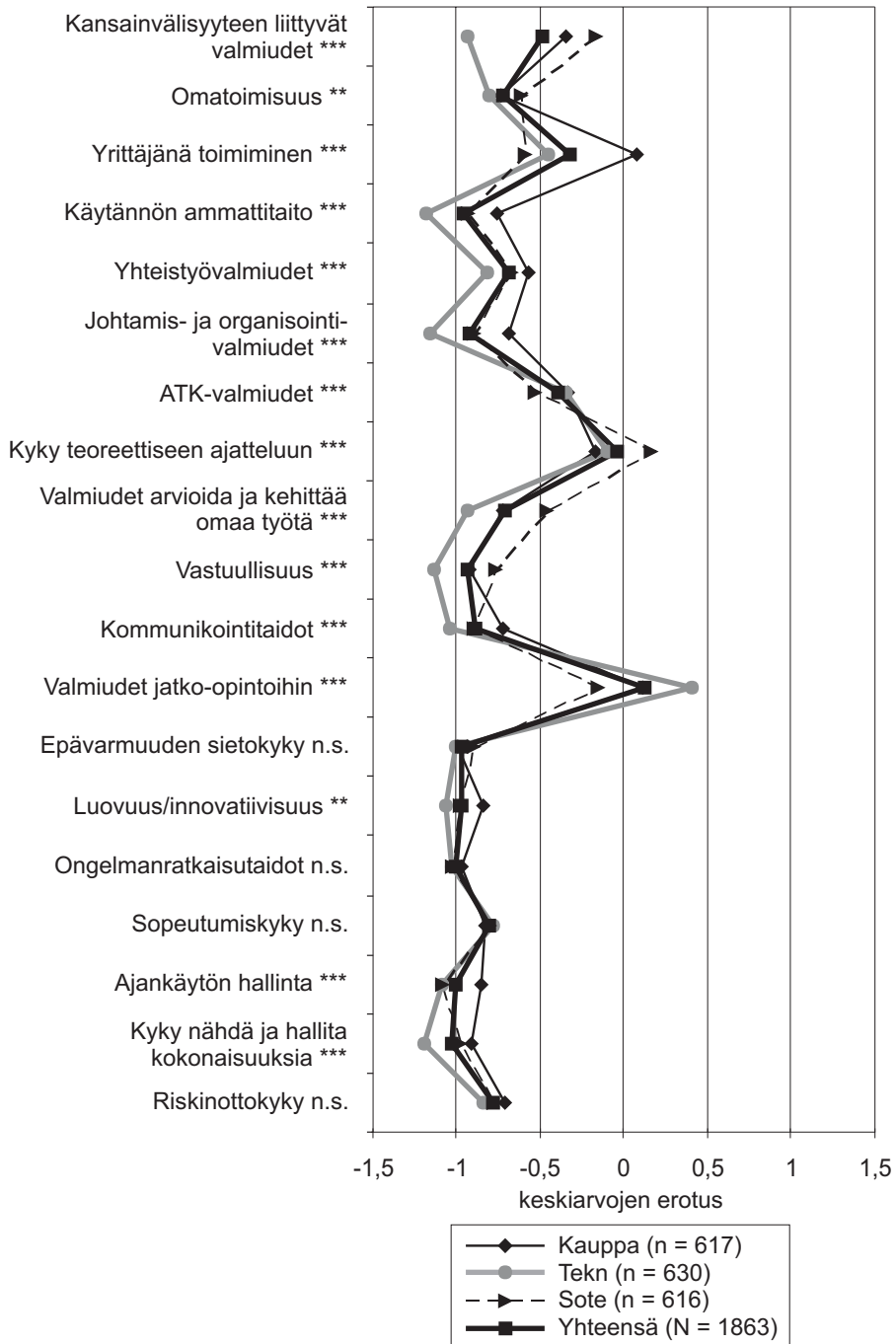

Kuvio 23. Ammattikorkeakoulututkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla koulutusalojen mukaan

että insinöörit pystyvät parhaiten hyödyntämään tutkintoaan työmarkkinoilla ja tradenomit heikoimmin. Lisäksi heidän keskimääräinen palkkatasonsa on muita tutkittavia aloja korkeampi.

8.3 Ammattikorkeakouluopiskelun merkitys työelämävalmiuksien kehittäjänä

Seuraavassa tarkastellaan ammattikorkeakoulusta valmistuneiden subjektiivisia ja laadullisia arvioita siitä, millaisia valmiuksia heidän koulutuksensa on antanut ja minkälainen merkitys kullakin valmiudella on työelämässä menestymisen kannalta. Valmistuneita pyydettiin arvioimaan viisiportaisella asteikolla (1 = ei lainkaan merkittävä ... 5 = erittäin merkittävä), ” mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta”. Kuviossa 24 esitetään arviointien keskiarvojen erot, jotka kuvaavat työelämävalmiuksien merkitystä suhteessa opiskelun antamiin valmiuksiin. Jos keskiarvo on positiivi-

Kuvio 24. Ammattikorkeakouluopiskelun merkitys työelämävalmiuksien kehittäjänä ja valmiuden merkitys työelämässä menestymisen kannalta: arviointien keskiarvojen erotus

nen, opiskelu on tuottanut enemmän valmiuksia kuin mitä työelämässä katsottiin tarvittavan. Jos keskiarvo on negatiivinen, valmistuneet arvioivat saaneensa vähemmän valmiuksia kuin mitä työelämä heiltä edellyttää.

Valmistuneiden arviot ammattikorkeakoulun antamista työelämävalmiuksista olivat kriittisiä. Ainoastaan jatko-opintovalmiuksien kehittämisen osalta arviot olivat positiivisia. Tulos on sikäli ymmärrettävä, että koulutuksen yhtenä tehtävänä on valmistaa jatko-opintoihin ja että vastavalmistuneiden tiedot eivät vielä kaipaakaan siinä määrin päivittämistä, että siitä syntyisi kuilu opiskelu- ja työelämävalmiuksien välillä. Kaikissa muissa tutkimuksen kohteena olleissa valmiuksissa arvio oli negatiivinen eli valmistuneet arvioivat saaneensa vähemmän valmiuksia kuin mitä työelämässä menestyminen vaatii. Suurimmat erot saatujen valmiuksien ja työelämän odotusten välillä löytyivät kyvyssä nähdä ja hallita kokonaisuuksia, ajankäytön hallinnassa, epävarmuuden sietokyvyssä, käytännön ammattitaidossa ja vastuullisuudessa. Ne ovat sellaisia valmiuksia, jotka syntyvät kokemuksen kautta. Asiantuntijuuden näkökulmasta ko. valmiudet voidaan luokitella itsesääteilytiedoksi, joka liittyy asiantuntijan oman toiminnan ohjaamiseen ja säätelyyn. Itsesääteilytiedon kytkemistä teoriaan ja käytäntöön pidetään tärkeänä, jolloin korostetaan teorian ja käytännön eli formaalin ja informaalin oppimisen integroimista työelämässä tapahtuvassa oppimisessa (esim. harjoittelun ja opinnäytetyön yhteydessä) (Tynjälä 2003b).

Opiskelussa saatujen ja työelämässä tarvittavien valmiuksien erot osoittautuivat koulutusalojen välillä tilastollisesti merkitseviksi. Insinöörit olivat arvioinneissaan muita kriittisimpiä ja tradenomit puolestaan muita myönteisempiä. Ainoastaan ammattikorkeakouluopiskelun aikana kehittyneet valmiudet jatko-opintoihin saivat insinööreiltä tunnustusta, jonkin verran sai tunnustusta myös koulutuksen aikana kehittynyt kyky teoreettiseen ajatteluun. Käytännön ammattitaito, johtamis- ja organisointivalmiudet sekä kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia saivat insinööreiltä eniten kritiikkiä. Tradenomit arvioivat koulutuksen antaneen hyvät valmiudet yrittäjänä toimimiseen sekä kehittäneen kykyä teoreettiseen ajatteluun. Kyky teoreettiseen ajatteluun nousi korkeimmalle myös sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneiden arvioinneissa.

Tulkittaessa em. valmiuksia Ellströmin (1997) kompetenssiluokituksen mukaan (ks. s. 29) voidaan havaita, että todellinen kompetenssi poikkeaa muodollisesta kompetenssista. Todellista kompetenssia ei saavuteta pelkän muodollisen koulutuksen avulla. Ellströmin luokitus avaa näkökulman siihen, että on olemassa erilaista pätevyyttä, joka hankitaan eri tavoilla. Koulutuksen avulla hankittu pätevyys poikkeaa työn edellyttämästä kompetenssista. Samantyyppisiä tuloksia on saatu tutkittaessa myös yliopistosta valmistuneista ja heidän työelämän valmiuksiaan (Tynjälä ym. 2004).

Niistä 19 väittämäparista, jotka kuvasivat eroja kahden muuttujaryhmän välillä (ammattikorkeakouluopiskelu valmiuksien kehittäjänä ja valmiuden merkitys työelämässä), suoritettiin faktorianalyysi. Seuraavassa kuvataan faktorianalyysin tulokset ja sen jälkeen

faktoreista muodostettujen keskiarvomuuttujien luotettavuus. Keskiarvomuuttujia käytetään edelleen jatkoanalyysissä. Keskiarvomuuttujiin valittiin sellaiset osiot, joiden painokertoimet faktorianalysissä olivat suurempia kuin .30.

Taulukko 18. Työelämävalmiuksien merkitys suhteessa opiskelun antamiin valmiuksiin: keskiarvojen eroa kuvaava faktorianalyysi

Faktori/Valmius	Faktori 1 Käytännön taidot	Faktori 2 Itse- sääätely- taidot	Faktori 3 Yrittäjyys/ johtajuus	Faktori 4 Teoreetti- set taidot
Käytännön taidot				
Yhteistyötaidot	.583			
Vastuullisuus	.542			
Käytännön ammattitaito	.486			
Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtään	.482			
Omatoimisuus	.464			
Kommunikointitaidot	.453			
Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	.428			
Itsesääätelytaidot				
Sopeutumiskyky		.580		
Epävarmuuden sietokyky		.551		
Ajankäytön hallinta		.455		
Riskinotto- ja riskinhallintakyky		.452		
Ongelmanratkaisutaidot		.437		
Luovuus/innovatiivisuus		.386		
Yrittäjyys/johtajuus				
Yrittäjänä toimiminen			.523	
Johtamis- ja organisointivalmiudet			.495	
Teoreettiset taidot				
Kyky teoreettiseen ajatteluun				.680

Faktorianalyysi suoritettiin arviointien keskiarvojen eroista, jotka kuvaavat työelämävalmiuksien merkitystä suhteessa opiskelun antamiin valmiuksiin. Tällöin saatiin tulokseksi neljä ulottuvuutta: 1) käytännön taidot, 2) itsesääätelytaidot, 3) yrittäjyys ja johtajuus, ja 4) teoreettiset taidot. Tulos kuvaa arviointien eroista muodostuneita ulottuvuuksia. Nämä ulottuvuudet ovat verrattavissa asiantuntijuudessa yleisesti käytettyyn jaotteluun sillä erotuksella, että uutena ulottuvuutena saatiin yrittäjyyttä ja johtajuutta koskeva ulottuvuus. Neljän faktorin selitysaste oli 33,3 %.

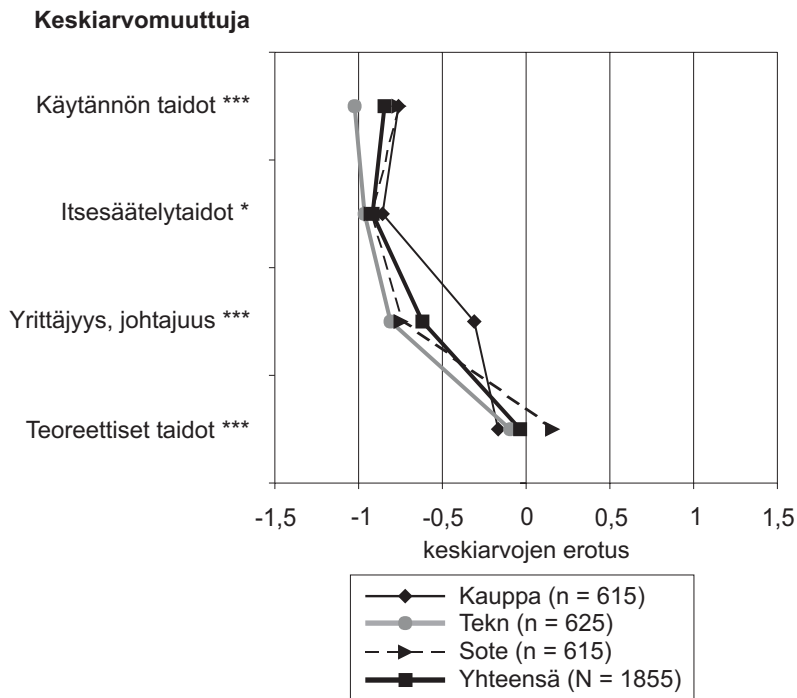
Faktoreiden perusteella muodostettujen keskiarvomuuttujien luotettavuutta tutkittiin Cronbachin alfa-kertoimen avulla, jonka arvo on sitä lähempänä ykköstä mitä luotettavammin muuttuja pystyy tiivistämään osatekijöihin sisältyvän informaation (ks. taulukko 19). Jos Cronbachin alfa jää alle .50, kertoo se, että keskiarvomuuttujan yksittäiset osiot korre-

loivat vain lievästi keskenään. Tällöin keskiarvomuuttuja koostuu irrallisista osioista. Taulukosta ilmenevät faktorianalyysin pohjalta laaditut keskiarvomuuttujat ja niiden reliabiliteettikertoimet. Ne osoittautuivat hyviksi käytännön ja itsesäätelytaitojen osalta, sen sijaan yrittäjyyden (johtajuuden) kohdalla luotettavuuskerroin jäi noin .50:een. Teoreettisista taidoista ei voitu laskea Cronbachin alfaa, koska kyseessä oli vain yksi osio.

Taulukko 19. Keskiarvomuuttujista laskettu luotettavuuskerroin Cronbachin alfa

Keskiarvomuuttuja	Cronbachin alfa
Käytännön taidot	.771
Itsesäätelytaidot	.746
Yrittäjyys, johtajuus	.496
Teoreettiset taidot (yksi muuttuja)	-

Faktorianalyysin perusteella tehtyjä keskiarvomuuttujia hyödynnettiin edelleen varianssi-analyyseissä, jossa selvitettiin työelämävalmiuksien kokemisen yhteyttä koulutusalaan.

Kuvio 25. Työelämävalmiuksien yhteys koulutusalaan (varianssi-analyysi)

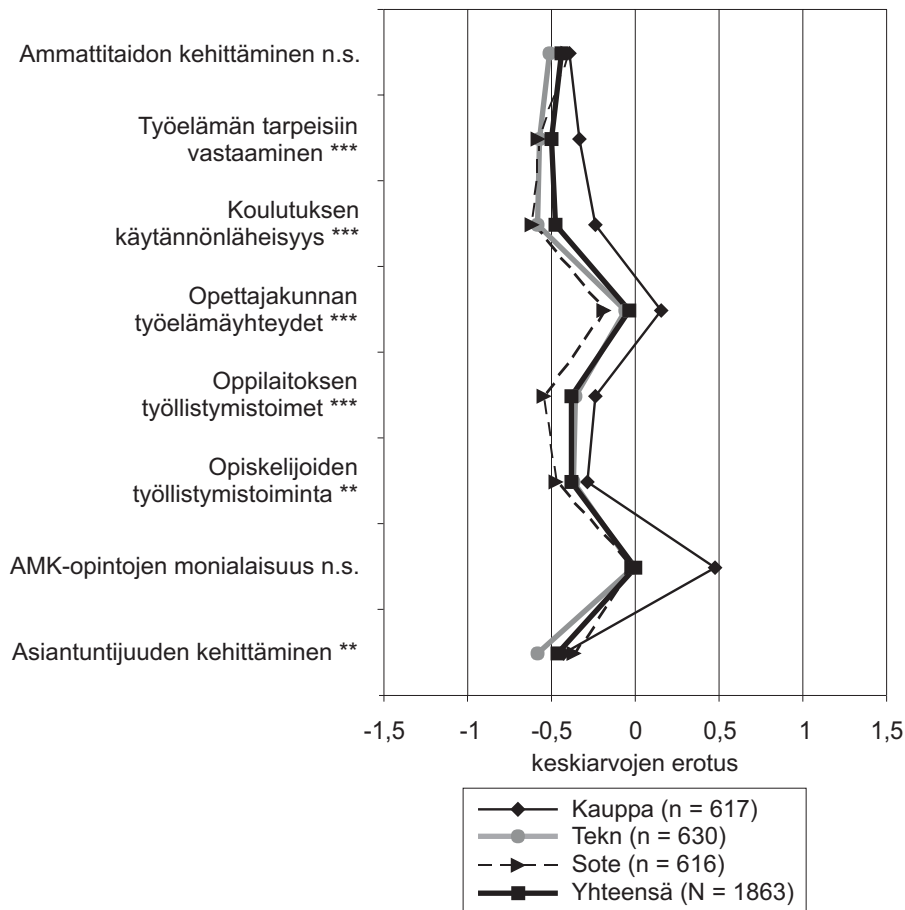
Summamuuttujien keskiarvojen perusteella oli havaittavissa, että suurimmat erot koulutuksessa hankittujen ja työelämän edellyttämien taitojen välillä löytyivät itsensäätely- ja käytännön taidoissa. Teoreettiset taidot hankittiin kohtalaisen hyvin koulussa. Tulos ei ole yllättävä, sillä asiantuntijuus kehittyy käytännöllisten ongelmien ratkaisemisessa eikä pelkästään koulutuksellisissa instituutioissa.

Koulutusaloittain ilmeni tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja em. työelämävalmiuksissa. Insinöörit kokivat saaneensa muita aloja vähemmän työelämävalmiuksia koulutuksessa verrattuna työelämässä vaadittaviin valmiuksiin. Teoreettisissa taidoissa puolestaan tradenomit kokivat saaneensa koulutuksessa muita aloja vähemmän valmiuksia. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet kokivat saaneensa jopa enemmän teoreettista tietoa kuin mitä heiltä työelämässä edellytetään. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista osa kommentoi opetuksen olevan liiankin teoriapainotteista. Tuloksista on nähtävissä, että opiskelijat kaipasivat enemmän käytännön ja itsensäätelytaitoihin liittyviä sisältöjä kuin teoriaa ammattikorkeakouluopetuksessa.

Valmistuneilta kysyttiin viisiportaisella asteikolla (1 = ei lainkaan merkittävä ... 5 = erittäin merkittävä), mitä piirteitä ammattikorkeakouluopiskeluun on sisältynyt, ja miten ko. piirteet tukevat työssä menestymistä. Kuviossa 26 esitetään arviointien keskiarvojen erot, jotka kuvaavat ammattikorkeakouluopiskelun tiettyjen piirteiden merkitystä suhteessa työelämässä menestymiseen. Jos keskiarvo on positiivinen, ko. piirteitä on esiintynyt opiskelussa enemmän kuin mitä työelämässä menestyminen edellyttää. Jos keskiarvo on negatiivinen, valmistuneet arvioivat ko. piirteitä sisältyneen opiskeluun vähemmän kuin mitä työelämässä menestyminen heiltä edellyttää.

Suurimmat erot koulutuksen tarjoamien piirteiden ja työelämässä menestymisen kannalta havaittiin työelämän tarpeisiin vastaamisessa. Koulutuksen käytännönläheisyyttä toivottiin enemmän kuin mitä opiskelu tarjosi. Valmistuneen yksi tyypillinen kommentti oli, että opiskeluun sisältyy "aivan liian vähän käytännön taitojen harjoittamista". Lisäksi nähtiin, että opiskelu ei tarjonnut niin paljon mahdollisuuksia asiantuntijuuden kehittämiseen kuin mitä työelämä odottaa. Ammattitaidon kehittämistä painotettiin voimakkaasti työelämässä menestymistä tukevana tekijänä. Asiantuntijuus ja ammattitaito kehittyvät työelämässä, joten niitä ei voi hankkia pelkästään koulutuksessa.

Aloittain ilmeni myös eroavuuksia. Tarvetta siihen, että koulutus olisi käytännönläheisempää, ilmeni erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä tekniikan ja liikenteen aloilla. Sosiaali- ja terveysalalla korostuivat muita aloja enemmän oppilaitoksen, opiskelijoiden ja opettajakunnan tehokkaampien työelämäyhteyksien ja työllistymistä edistävien toimenpiteiden tarve. Tämä johtunee siitä, että sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla oli vähäiset työelämäyhteydet opintojen aikana esim. opinnäytetyön tekemisessä. Heillä oli myös epävakaimmat työurat.

Kuvio 26. Ammattikorkeakouluopiskeluun liittyvät piirteet ja niiden merkitys opiskelussa ja työelämässä menestymisessä: arviointien keskiarvojen erotus

Faktorianalyysi suoritettiin arviointien keskiarvojen eroista, jotka muodostivat kaksi ulottuvuutta: 1) Työelämän tarpeisiin vastaaminen ja 2) työllistymistä edistävät oppilaitoslähtöiset toimet (ks. taulukko 20). Kahden faktorin selitysaste oli 43.0 %.

Summamuuttujista laskettiin Cronbachin alfa, joka osoittautui molempien faktoreiden osalta hyväksi (työelämän tarpeisiin vastaaminen, alfa = .727 ja työllistymistä edistävät oppilaitoslähtöiset toimet, alfa = .717). Faktorianalyysin perusteella tehtyjä keskiarvomuttujia hyödynnettiin edelleen varianssianalyyseissä, jossa selvitettiin ammattikorkeakouluopiskelun piirteiden yhteyttä koulutusalaan.

Taulukko 20. Ammattikorkeakouluopiskelun sisältämien piirteiden merkitys työelämässä menestymisessä: keskiarvojen eroa kuvaava faktorianalyysi

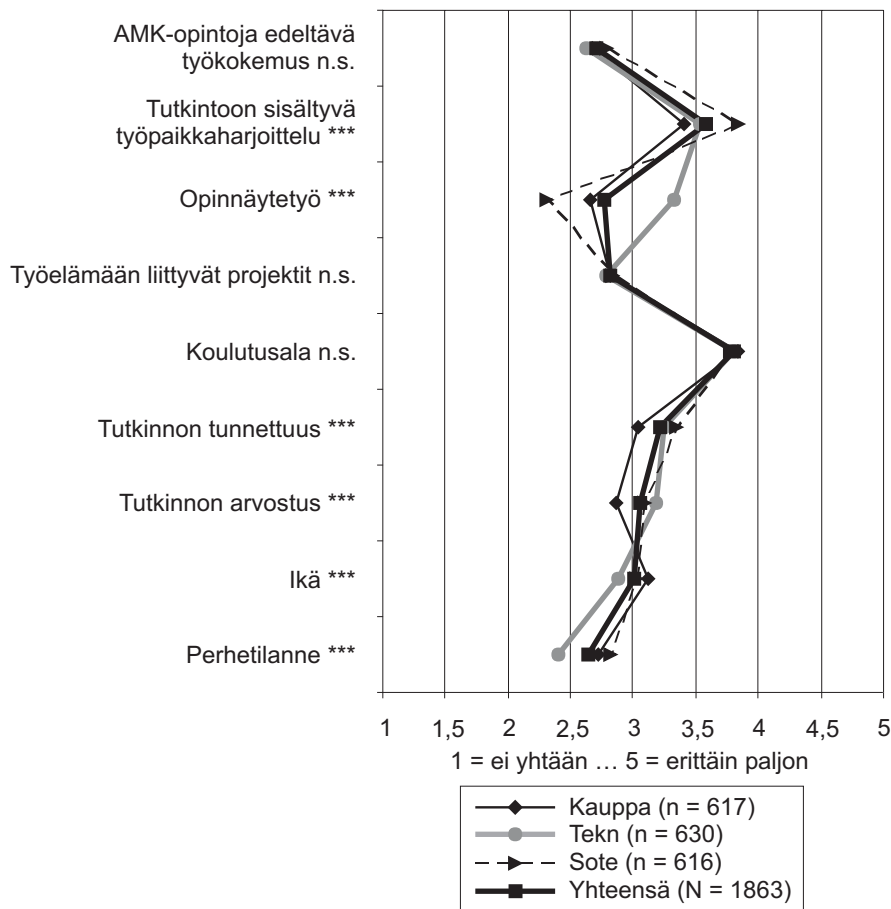
Faktorit/Piirteet	Faktori 1 Työelämän tarpeisiin vastaaminen	Faktori 2 Työllistymistä edistävät oppilaitos- lähtöiset toimet
Työelämän tarpeisiin vastaaminen		
Työelämän tarpeisiin vastaaminen	.735	
Ammattitaidon kehittäminen	.700	
Koulutuksen käytännönläheisyys	.643	
Asiantuntijuuden kehittäminen	.555	
Ammattikorkeakouluopintojen monialaisuus	.347	
Työllistymistä edistävät oppilaitoslähtöiset toimet		
Oppilaitoksen organisoimat työllistymistä edistävät toimet		.769
Opiskelijoiden organisoima työllistymistä edistävä toiminta		.568
Opettajakunnan omat työelämäyhteydet		.493

Taulukko 21. Ammattikorkeakouluopiskelun piirteiden yhteys koulutusalaan (varianssianalyysi)

Keskiarvomuuttujat	Hallinto ja kauppa n = 610	Tekniikka ja liikenne n = 624	Sosiaali- ja terveysala n = 610	Yhteensä kaikki n = 1844	F Tilastollinen merkitsevyys
Työelämän tarpeisiin vastaaminen	-.269	-.454	-.400	-.374	12.02 ***
Työllistymistä edistävät oppilaitoslähtöiset toimet	-.125	-.263	-.402	-.263	15.12 ***

Summamuuttujien keskiarvojen perusteella havaittiin, että ammattikorkeakoulut olivat onnistuneet oppilaitoslähtöisissä työllistymistoimien toteuttamisessa paremmin kuin työelämän tarpeisiin vastaamisessa. Tulos on johdonmukainen aikaisempien tulosten kanssa. Selviä eroja esiintyi myös eri koulutusalojen välillä. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet

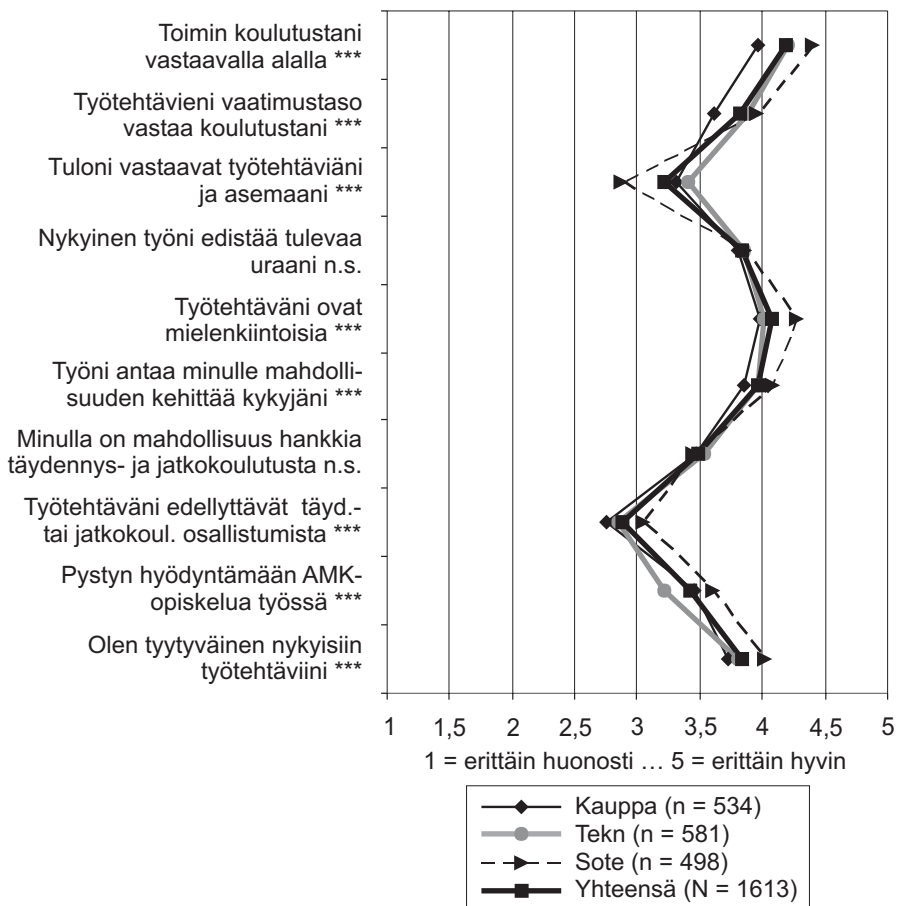
kokivat saaneensa oppilaitokselta muita aloja vähemmän tukea työllistymisessä. Insinöörit puolestaan näkivät ammattikorkeakouluopiskelun sisältävän muita aloja vähemmän piirteitä, jotka vastasivat työelämän tarpeisiin. Tarkasteltaessa tuloksia koulutusohjelmittain suurimmat erot löytyivät sosiaali- ja terveysalalta. Sosiaalialalta valmistuneet kokivat ammattikorkeakouluopiskelun vastanneen enemmän työelämän tarpeita (-.312) ja oppilaitoksen edistäneen paremmin työllistymistä (-.165) kuin terveysalalta valmistuneet (-.570 ja -.512).

Kuvio 27. Työelämään sijoittumista ja työelämässä menestymistä tukevat tekijät

Valmistuneiden mukaan eniten omaa sijoittumista tuki koulutusala. Sen jälkeen seurasi tutkintoon sisältyvä työharjoittelu, joka on tärkeä tekijä sijoittumisessa ja näkyy valmistu-

neiden sijoittumisajassa työmarkkinoille. Eräs valmistunut totesikin, että koulutuksen parasta antia oli työharjoittelu. Tutkinnon tunnettuudella koettiin olevan merkitystä työelämään sijoittumisessa. Tradenomien arvioiden perusteella heidän tutkintonsa tunnettuus ja arvostus työnantajien piirissä oli heikoin verrattuna muilta tutkimuksen kohteena olleilta aloilta valmistuneisiin. Tradenomit mainitsivat, että tradenomin tutkinto sekoitetaan usein merkonomiin tutkintoon. Myös sosiaalialalta valmistuneen mielestä ”sosionomin työnkuva on vielä epäselvä työmarkkinoilla”. Opinnäytetyön merkitystä korostivat eniten insinöörit. Sen sijaan perhetilanteella, ammattikorkeakoulututkintoa edeltävällä työkokemuksella ja ennakkoharjoittelulla ei nähty olevan kovinkaan suurta merkitystä.

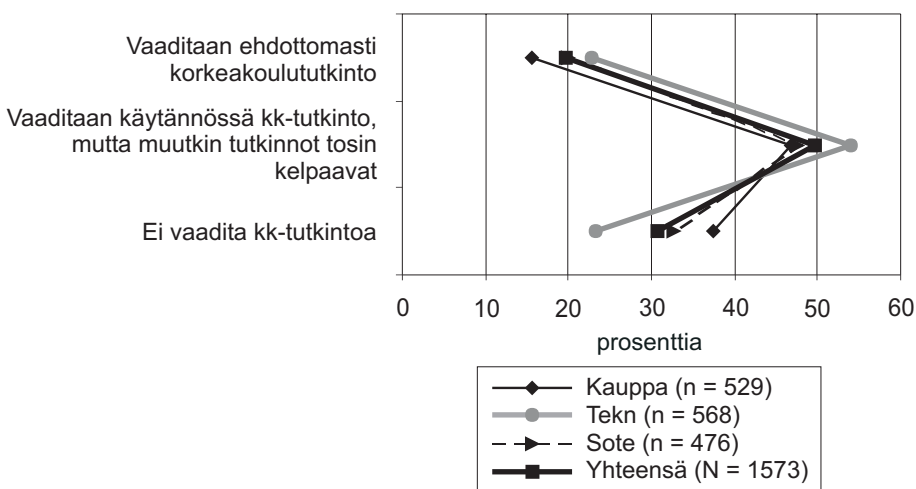
Kuvio 28. Tyytyväisyys nykyiseen työtilanteeseen

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden tyytyväisyyteen näyttivät vaikuttavan koulutusta vastaava ala, työtehtävien mielenkiintoisuus, työn antamat kehittymismahdollisuudet ja työtehtävien vaatimustason ja koulutuksen vastaavuus. Vastavalmistuneilla ei ollut suurta täydennys- ja jatkokoulutustarvetta.

Tyytyväisyys vaihteli aloittain. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet olivat muita tyytyväisempiä. Tulos on sikäli mielenkiintoinen, että sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla oli epävakaata työtä, eniten työttömyyttä, heikoin palkka ja silti he olivat tyytyväisimpiä työhönsä. Kun eri alojen työllistymistä tarkastellaan objektiivisin kriteerein, terveys- ja sosiaalialalta valmistuneet olivat heikoimmassa asemassa. Kun sen sijaan tarkastellaan subjektiivisin kriteerien valossa, he olivat oman arvionsa mukaan muuten tyytyväisiä työhönsä ja tilanteeseensa paitsi nykyiseen palkkaansa. Insinöörit olivat sen sijaan objektiivisten mitareiden valossa menestyneet parhaiten työmarkkinoilla.

Työssäkäyville ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilta tiedusteltiin, vaadittiinko heidän nykyisiin työtehtäviinsä korkeakoulututkintoa. Tuloksen mukaan vajaalta kolmannekselta ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista ei vaadittu korkeakoulututkintoa. Noin viidennes kertoi, että heiltä vaadittiin ehdottomasti korkeakoulututkinto ja puolet oli sitä mieltä, että käytännössä korkeakoulututkinto vaadittiin, mutta muutkin tutkinnot kelpasivat.

Korkeakoulututkinnon vaatimus vaihteli aloittain siten, että insinööreiltä vaadittiin muita useammin korkeakoulututkintoa ja tradenomeilta taas muita harvemmin. Tradenomien asema työmarkkinoilla näytti olevan jossain määrin vielä epäselvä.

Kuvio 29. Nykyisen työn edellyttämä tutkinto

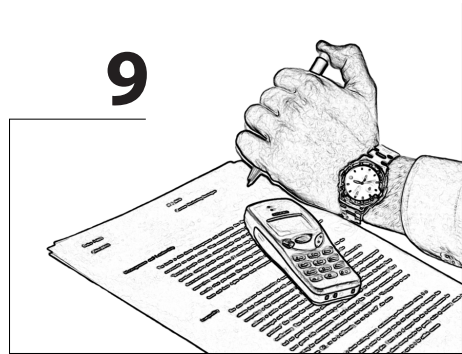
Taulukko 22. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden asema työmarkkinoilla verrattuna oman alan yliopistotutkinnon suorittaneisiin

	Hallinto ja kauppa n = 614 %	Tekniikka ja liikenne n = 623 %	Sosiaali- ja terveysala n = 583 %	Yhteensä kaikki n = 1820 %	χ^2 Tilastollinen merkitsevyys
Työllistyminen					
Olen heikommassa asemassa	45.3	29.5	44.8	39.7	41.19 ***
Kilpailen tasaveroisesti	39.3	51.1	40.1	43.6	
Olen vahvemmassa asemassa	15.4	19.4	15.1	16.7	
Tulot					
Olen heikommassa asemassa	74.5	67.0	80.6	73.9	40.57 ***
Kilpailen tasaveroisesti	21.6	24.6	17.2	21.2	
Olen vahvemmassa asemassa	3.9	8.4	2.2	4.9	
Työtehtävät					
Olen heikommassa asemassa	50.1	39.0	57.7	48.7	47.36 ***
Kilpailen tasaveroisesti	42.4	48.3	35.4	42.2	
Olen vahvemmassa asemassa	7.5	12.7	6.9	9.1	
Ammattiasema					
Olen heikommassa asemassa	59.4	43.3	65.2	55.8	73.56 ***
Kilpailen tasaveroisesti	32.9	42.5	30.0	35.3	
Olen vahvemmassa asemassa	7.7	14.1	4.8	9.0	

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita pyydettiin arvioimaan omaa asemaansa työmarkkinoilla verrattuna oman alan yliopistotutkinnon suorittaneisiin. Arviointi suoritettiin viisiportaisella asteikolla (1 = häviän selvästi ... 5 = voitan selvästi). Heidän vertailunsa perustuu omiin havaintoihin ja kokemuksiin. Arvioinnin vaikeutta lisäsi se, ettei valmistuneilla ollut henkilökohtaista kokemusta yliopistotutkinnosta paria poikkeusta lukuun ottamatta. Parhaiten vertailu onnistunee insinööreillä ja tradenomeilla, joilla on selvästi

vastaavat koulutusnimikkeet yliopistoissa. Sen sijaan sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla on saattanut olla vaikeuksia vertailla tutkintoja.

Valmistuneiden arviointien perusteella ammattikorkeakoulusta valmistuneet voivat kilpailla tasaveroisesti yliopistosta valmistuneiden kanssa työllistymisessä ja työtehtävissä. Sen sijaan tuloissa ja ammattiasemassa ammattikorkeakoulusta valmistuneet kokivat häviävänsä yliopistosta valmistuneille. Koulutusaloittaiset erot vahvistavat tässä tutkimuksessa aikaisemmin esiteltyjä tuloksia. Insinöörit kokivat pärjäävänsä parhaiten yliopisto-opiskelijoille ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet heikoiten.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden uraennakointia

9.1 Uraennakointia

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden nuorten tulevaisuudenodotuksia ja uranäkemyksiä kysyttiin noin kolme vuotta valmistumisen jälkeen. Kysymyksen muotona oli: "Kuinka hyvin arvioit seuraavien väittämien pitävän paikkansa omalla työurallasi tai elämässäsi yleensä?" Arviointiasteikko oli viisiportainen (1 = erittäin huonosti ... 5 = erittäin hyvin). Työuran ennakointia koskevista 18 väittämästä suoritettiin informaation tiivistämiseksi faktorianalyysi. Seuraavassa kuvataan faktorianalyysin tulokset ja sen jälkeen faktoreista muodostettujen keskiarvomuuttujien luotettavuus.

Faktorianalyysin tuloksena työuraennakointia kuvaavat ulottuvuudet muodostuivat seuraaviksi: 1) yrittäjäyys, 2) epätyypillisuus, 3) urasuuntautuneisuus, 4) turvallisuus ja 5) itsensä kehittäminen. Seuraavasta taulukosta ilmenevät faktorianalyysin pohjalta laaditut keskiarvomuuttujat ja niiden reliabiliteettikerroimet.

Reliabiliteettikerroimien avulla voidaan päätellä keskiarvomuuttujien laadinnan onnistuneen kohtalaisen hyvin, sillä ainoastaan yhden keskiarvomuuttujan, itsensä kehittämisen reliabiliteettikerroin jäi alle .50:n.

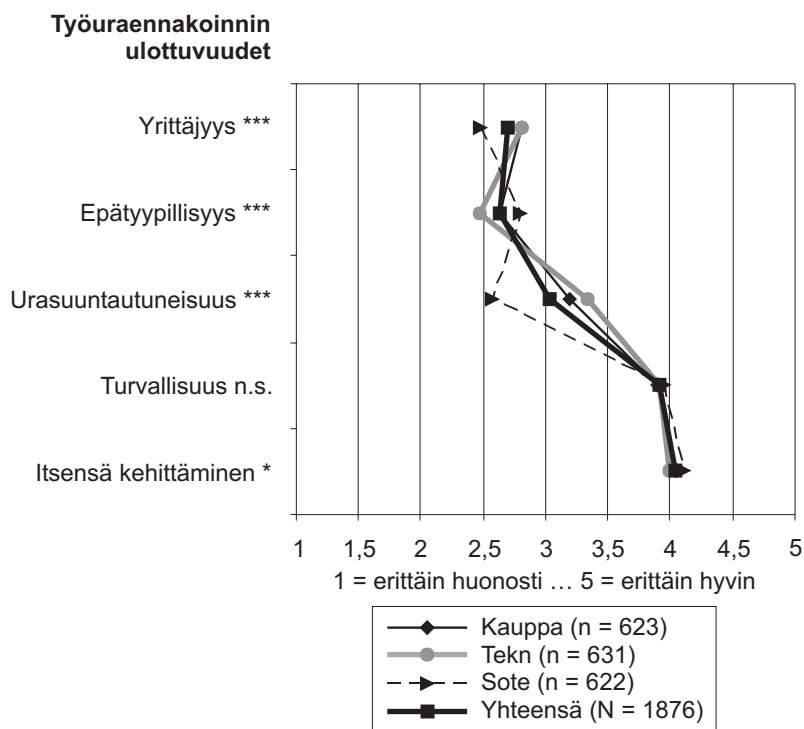
Taulukko 23. Työuran ennakointi

Työuran ennakointia koskevia väittämiä	I Yrittäjyys	II Epä- tyypil- lisuus	III Ura- suunta- tuneisuus	IV Turvalli- suus	V Itsensä kehittä- minen
Yrittäjyys					
Minulla on tarve luoda, tehdä ja kehittää bisnestä	.721				
Tulen perustamaan oman yrityksen	.553				
Tulen etenemään johtavaan asemaan	.547				
Haluan työssäni olla riippumaton	.404				
Työurani tulee poikkeaman muista	.362				
Epätyypillisuus					
Työurani tulee koostumaan epätyypillisistä työsuhteista		.668			
Tuloni tulevat vaihtelevaan urani aikana		.539			
Työurani on ennustamaton		.533			
Tulen työskentelemään samalla alalla koko työurani ajan		-.316			
Urasuuntautuneisuus					
Olen valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa työn vuoksi			.506		
Tulen työskentelemään kansainvälisissä tehtävissä			.475		
Tuloni tulevat kasvamaan tasaisesti			.470		
Turvallisuus					
Haluan turvallisen työpaikan				.697	
Tavoitteeni on saavuttaa pysyvä työpaikka				.580	
Itsensä kehittäminen					
Haluan, että työssäni on haasteita					.545
Tulen jatkuvasti opiskelemaan ammattiani varten					.496
Haluan, että perhe, ura ja itseni kehittäminen ovat sopusoinnussa					.354

Taulukko 24. Työuran ennakointia kuvaavien keskiarvomuuttujien reliabiliteettikertoimet

Keskiarvomuuttuja	Cronbachin alfa-kerroin
Yrittäjyys	.680
Epätyypillisuus	.584
Urasuuntautuneisuus	.512
Turvallisuus	.609
Itsensä kehittäminen	.455

Ammattikorkeakoulusta valmistuneilla työuraennakoinnin ulottuvuuksista painottuivat eniten itsensä kehittäminen ja turvallisuus ja vähiten taas epätyypillisuus ja yrittäjyys. Urasuuntautuneisuus oli arviointien keskivaiheilla. Alojen välillä ilmeni eroja kaikissa muissa ulottuvuuksissa paitsi uran turvallisuudessa, jota kaikilla aloilla korostettiin. Itsensä kehittämistä arvostivat eniten sosiaali- ja terveystalta valmistuneet ja vähiten insinöörit. Urasuuntautuneisuuden ja yrittäjyyden kohdalla tulos oli päinvastainen. Epätyypillisuus korostui eniten sosiaali- ja terveystalta valmistuneiden vastauksissa ja vähiten insinööreillä.

Kuvio 30. Työuraennakointia kuvaavat ulottuvuudet koulutusaloittain

Tulos vahvistaa tutkimuksessa edellä esitettyjä tuloksia, joissa sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet työskentelevät muita useammin pätkätöissä.

Koulutusalojen sisällä oli sosiaalialalta ja terveysalalta valmistuneiden välillä eroa yrittäjyydessä ja turvallisuudessa. Sosiaalialalta valmistuneet (2,56) painottivat enemmän yrittäjyyttä kuin terveysalalta valmistuneet (2,42), jotka puolestaan korostivat edellisiä enemmän turvallisuutta (4,00 ja 3,85).

Sukupuolten välillä esiintyi myös eroja kolmessa ensimmäisessä ulottuvuudessa. Miehet arvostivat naisia enemmän yrittäjyyttä ja urasuuntautuneisuutta, kun taas naisten osalta painottui miehiä enemmän urien epätyypillisyyttä. Naiset työskentelevät nykyään pätkätöissä, jotka ovat tyypillisiä esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla.

9.2. Opiskelusuunnitelmat

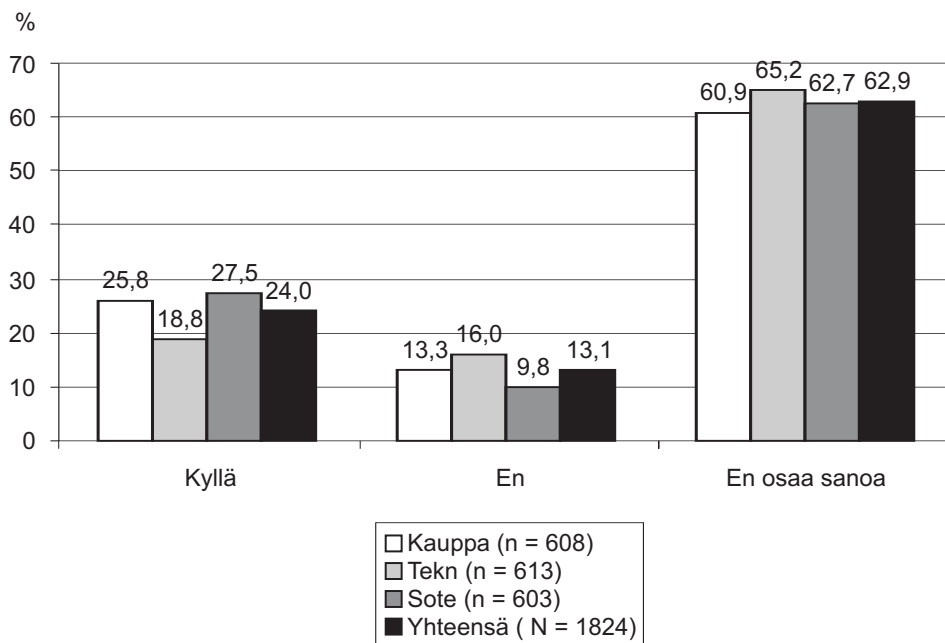
Jatkuva ammatillinen kasvu on työelämän keskeisiä haasteita. Ammatillisen osaamisen kehittämisen taustalla on elinikäisen oppimisen ideologia (Paloniemi 2004, 13). Myös tässä tutkimuksessa haluttiin kartoittaa elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti ammattikorkeakoulusta valmistuneiden jatko-opintosuunnitelmia. Heiltä tiedusteltiin, aikovatko he hakea vielä johonkin tutkintoon johtavaan opiskeluun.

Neljännes valmistuneista ilmoitti, että aikoo vielä hakea johonkin tutkintoon johtavaan koulutukseen. Suurin osa ei kuitenkaan osannut vielä sanoa kantaansa. 13 % oli sitä mieltä, ettei harkitse opintoja. Koulutusaloittain ilmeni tilastollisesti erittäin merkitsevä ero. Innokkaimpia opiskelemaan olivat sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet ja vähiten kiinnostusta ilmaisivat insinöörit. Insinöörejä oli myös eniten "en osaa sanoa" -ryhmässä. Kaiken kaikkiaan koulutushalukkuus näytti kohtalaisen suurelta. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että toiveiden osuus on aina suurempi kuin toteutuneen koulutuksen.

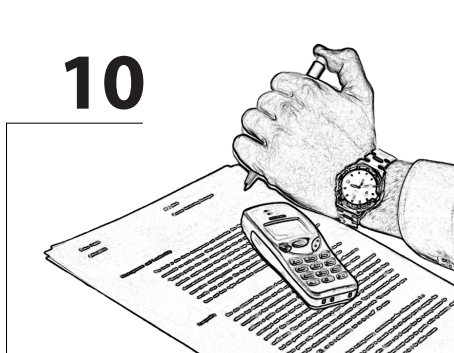
Tutkintoon johtavaan koulutukseen aikovilta kysyttiin myös heidän koulutustavoitettaan. Kaikki opiskelemaan aikovat eivät ilmoittaneet, minkä tyyppistä koulutusta he harkitsivat. Niistä, jotka ilmoittivat tavoitteensa, suurin osa (n. 72 %) suunnitteli yliopistotutkintoa. Kyselyhetkellä, vuonna 2003, ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot olivat vasta kokeiluvaiheessa eikä kyselylomakkeella myöskään ollut valmista vastausvaihtoehtoa ammattikorkeakoulun jatkotutkinnolle. Tutkintoon johtavaan koulutukseen aikovista yli 10 % ilmoitti hakeutuvansa ko. tutkintoon. Vuosina 2002–2005 jatkotutkinnon voi suorittaa tekniikan ja liikenteen, hallinnon ja kaupan sekä sosiaali- ja terveysalalla. AMK-jatkotutkinnon laajuus on hallinnon ja kaupan sekä sosiaali- ja terveysalalla 60 opintoviikkoa ja tekniikan ja liikenteen alalla 40 opintoviikkoa. (AMK-jatkotutkinto 2003.)

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden vastauksissa painottui epäselvä tilanne korkeakoulukentällä: Ei ole selkeää, mikä on ammattikorkeakoulututkinnon asema suhteessa suh-

teessa yliopistotutkintoon. Opiskelijoiden kirjoittamista tarkentavista vastauksista kävi ilmi, että he kokivat jatko-opiskelumahdollisuudet lähes "olemattomattomiksi".

Kuvio 31. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden aikomus hakea tutkintoon johtavaan koulutukseen

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tulosten mukaan **siirtyminen ammattikorkeakoulusta työelämään on tapahtunut kohtalaisen sujuvasti**. Tutkimushetkellä eli syksyllä 2003 vuonna 2000 valmistuneista tradenomeista 79 %, insinööreistä 88 % ja sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneista 72 % ilmoitti olevansa palkkatyössä. Yrittäjänä toimi koko joukosta vain 2 %. Suurin osa ilmoitti työskentelevänsä kokopäiväisesti. Myös työsuhteet ovat yllättävän vakaita, sillä tradenomeista 83 %, insinööreistä 88 % ja sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneistakin yli puolet ilmoitti olevansa pysyvässä työssä. Vertailut yleiseen työllisyystilanteeseen ja aikaisempiin ammattikorkeakoulututkimuksiin (Korhonen, Mäkinen & Valkonen 1999; 2000; 2001) vahvistavat myönteistä työllistymiskuvaa.

Lisäksi ammattikorkeakoulusta **valmistuneiden työmarkkina-asema näyttää suhteellisen vakaalta**. Työsuhteet eivät ole kovin pilkkoutuneita, vaan suuri osa on vakinaisessa kokopäivätyössä. Tutkinnon hyödynnettävyys tutkimuksessa käytetyn Elias ym. luokittelun (1999) perusteella näyttää kohtalaiselta, sillä 60 % ammattikorkeakoulusta valmistuneista oli sijoittunut tehtäviin, jotka vastaavat heidän tutkintoaan ja joissa he voivat hyödyntää opiskelustaan saamiaan valmiuksia. Tutkinnon hyödynnettävyys vaihteli koulutusaloittain. Insinöörit (62 %) ja sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet (61 %) olivat sijoittuneet tradenomeja (56 %) useammin koulutustasoaan vastaaviin tehtäviin, joissa he voivat hyödyntää myös ammattikorkeakouluopintojaan.

Valmistuneiden sijoittumiseen ja palkkaukseen vaikuttaa myös se, miten tunnettu tutkinto on työelämän edustajien keskuudessa. Erityisesti tradenomit ja sosionomit toivat esille sen, että työnantajat eivät ole tietoisia ammattikorkeakoulutasoisista tutkinnoista. Osa

ammattikorkeakoulusta valmistuneista totesi: *“valitettavasti AMK-tutkinnon asema työmarkkinoilla on vielä epäselvä”*. Lisäksi tradenomit olivat sitä mieltä, että tradenomitutkinto rinnastetaan merkonomitutkintoon, mikä vaikuttaa myös ko. tutkinnon suorittaneiden palkkaukseen.

Ammattikorkeakoulun tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet toimia alansa asiantuntijatehtävissä. Opiskelijat ovat ilmeisesti saaneet näitä valmiuksia, sillä **suurin osa (79 %) tutkimukseen osallistuneista koki toimivansa asiantuntijatehtävissä**. Selviä eroja voitiin havaita koulutusaloittain siten, että insinöörit (84 %) kokivat muita (sosiaali- ja terveysala 79 % ja hallinnon ja kaupan ala 72 %) useammin toimivansa asiantuntijatehtävissä. Tällä on yhteyttä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden asemaan organisaatiossa. Suurin osa (60 %) heistä työskenteli toimihenkilöasemassa. Sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneista puolet mielsi työskentelevänsä suoritustasolla, vaikkakin suurin osa (80 %) koki toimivansa asiantuntijatehtävissä. Tulos ei ole kuitenkaan poikkeuksellinen, sillä tutkimuksissa (mm. Hakkarainen ym. 2004) on havaittu, että henkilö voi olla asiantuntija omassa yhteisössään, vaikka hänellä ei ole korkeaa (virallista) statusta.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumista ja tutkinnon hyödynnettävyyttä koskevien tulosten perusteella voidaan todeta, että ammattikorkeakoulutus on pystynyt vastaamaan työelämän tarpeisiin kohtuullisen hyvin tutkituilla aloilla. Kuva ei pysy näin myönteisenä, kun tarkastellaan opiskelijoiden tarpeita suhteessa koulun tarjoamiin työelämävalmiuksiin. Valmistuneet kokivat, etteivät he olleet saaneet riittävästi valmiuksia toimia työelämässä menestyksekkäästi.

“Ammattikorkeakoulu tavoittelee ehkä liikaa teoreettista osaamista käytännön osaamisen kustannuksella.”

Koulutuksen avulla hankittujen tietojen ja taitojen merkitys työelämässä voidaan nähdä myönteisesti, vaikka tutkinnon ja työtehtävien välillä ei olisikaan välitöntä vastaavuutta. Erään ammattikorkeakoulusta valmistuneen mukaan

“hankitut tiedot ja taidot ovat osoittautuneet tarpeellisiksi ja hyödyllisiksi jokaisessa työpaikassani, vaikka työni eivät olekaan liittyneet millään tavalla koulutukseeni. En koe opiskeluni menneen hukkaan, vaikka olen lähes 100 % varma, etten tule koskaan tekemään koulutustani vastaavaa työtä.”

Osa näistä valmiuksista (esim. asiantuntijavalmiudet) on sellaisia, että ne hankitaan vasta kokemuksen kautta työelämässä. Tulos on liitettävissä asiantuntijuuden kehittymiseen, mikä tapahtuu hitaasti käytännön tilanteissa. Lisäksi tietoyhteiskunta korostaa verkosto-osaamista ja -asiantuntijuutta, jota ei saavuteta pelkästään koulutuksessa yksi-

öllisin avuin, vaan johon tarvitaan yhteisöllistä oppimista ja osaamista käytännön tilanteissa. Tämän tyyppisen osaamisen kehittymiselle tulisi löytää koulutuksen aikana enemmän mahdollisuuksia esim. opinnäytetyön ja työharjoittelun yhteydessä. Koulutuksen aikana hankituilla työelämäyhteyksillä on merkittävä rooli työhön sijoittumisessa kuten tämänkin tutkimuksen tulokset osoittavat. Jos halutaan parantaa opiskelijoiden työelämään sijoittumista, oppilaitosten kannattaa panostaa työelämysuhteiden ylläpitämiseen. Tulokset tukevat jo aikaisemmin saatuja tuloksia siitä, ettei koulutuksessa voida tarjota kaikkia niitä sisältöjä, joita työelämässä tarvitaan. Koulutuksen vaikeutena vastata työelämän uusiin kompetenssihaasteisiin on se, että työelämän käytännöt muuttuvat nopeasti. Niitä käytäntöjä, joihin opiskelijoita koulutetaan, ei enää muutaman vuoden kuluttua löydy työelämästä (Hakkarainen ym. 2004). **Koulutuksen tuleekin keskittyä niihin perusvalmiuksiin, jotka se hallitsee ja jotka opiskelijoiden ammatinhallinnan kannalta ovat tärkeitä.**

Nyt kun ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet järjestelmäänsä ja vakiinnuttaneet asemansa suomalaisessa koulutuksessa, on **ammattikorkeakoulun pedagogisen kehittämisen vuoro**. Opetuksen kehittämiseen on ollut oletettavasti vaikutusta opettajien pätevyymisprosessilla, joka toisaalta on edesauttanut uusien innovaatioiden ja opetusmenetelmien kehittämistä, mutta toisaalta on sitonut opettajien omia voimavaroja. Opettajien pätevyminen on ollut voimakkaimmillaan ammattikorkeakoulujen alkuvaiheessa, jolloin tutkimuksen kohteena olleet ammattikorkeakouluopiskelijat ovat suorittaneet opintojaan. Opiskelijoiden mielestä opettajien työelämä tietoisuutta tulisi lisätä.

Myönteisenä seikkana voidaan mainita, että **ammattikorkeakouluopiskelu antoi valmistuneiden mielestä valmiudet elinikäiseen opiskeluun**, mikä on asiantuntijana pysymisen edellytys. **Neljännes valmistuneista harkitsi vielä muuta tutkintoon johtavaa koulutusta**. Useimmat opintojaan jatkamaan aikovat olivat huolestuneita mahdollisuuksistaan jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Jatko-opintoja harkitsevista suurin osa ilmoitti aikovansa suorittaa yliopistotutkinnon ja kymmenesosa ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon. Vuonna 2003 ammattikorkeakoulututkinnon jatkotutkinto oli vasta kokeiluvaiheessa ja valtakunnallisesti suunnitteilla. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot ja Bolognan prosessi tulevat toivottavasti selkiyttämään ammattikorkeakoulusta valmistuneiden jatko-opintomahdollisuuksia ja niiden korvaavuuksia suhteessa muihin oppilaitoksiin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että **ammattikorkeakoulujen koulutusalojen välillä on eroja siinä, miten ko. aloilta sijoitutaan työelämään**. Erot johtuvat osittain alojen työmarkkinatraditioista. Objektivistien kriteerien avulla tarkasteltuna **tekniikan ja liikenteen alalta** näyttävät löytäneen parhaiten paikkansa työmarkkinoilla. Heistä muita suurempi osuus on sijoittunut kokopäiväiseen palkkatyöhön, jonka he kokevat asiantuntijatyöksi. Heidän asemansa ja palkkansa ovat muita aloja korkeammat. He pärjäävät myös muita

paremmin vertailussa yliopistosta valmistuneisiin. Kun sen sijaan heidän sijoittumistaan tarkastellaan subjektiivisten kriteerien avulla, he kokevat saaneensa muita aloja vähemmän asiantuntijataitoja opiskelunsa aikana. Tätä voitaisiin selittää esim. opetuksen erilaisilla malleilla. Maarit Virolaisen tutkimuksen mukaan (2004) ammattikorkeakoulussa oli havaittavissa koulutusaloittaisia eroja työharjoittelussa. Tietotekniikan koulutusohjelmassa painotettiin perinteistä työelämään lähettämisen mallia ja kokemuksellisen oppimisen mallia. Perinteisessä työelämään lähettämisen mallissa koulutuksen tarjoajan rooli on melko passiivinen ja vuorovaikutus työelämän yhteistyökumppaneiden kanssa niukkaa. Lisäksi asiantuntijavalmiuksien riittämättömyyteen saattaa olla yhteydessä se, että insinöörit arvioivat olevansa muita haasteellisimmassa työtehtävissä, joihin he eivät ole saaneet harjoitusta koulutuksen aikana.

Sosiaali- ja terveystalalta valmistuneet näyttivät olevan objektiivisten kriteerien valossa muita heikommassa asemassa. Heillä oli muita enemmän ns. epätyypillisiä tehtäviä, satunnaisia työtehtäviä ja työttömyyttä. Lisäksi he määrittivät työskentelevänsä suoritus-tason tehtävissä ja heidän palkkauksensa oli muita heikompi. Kuitenkin subjektiivisten kriteerien avulla mitattuna heidän tilanteensa näytti valoisalta. He olivat yhtä tyytyväisiä työhönsä kuin insinöörit, he kokivat olevansa alansa asiantuntijoita ja saaneensa enemmän asiantuntijavalmiuksia kuin insinöörit. Tässä yhteydessä voidaan hakea selitystä työkokemuksen hyödyntämisestä opetuksessa. Virolaisen tutkimuksen mukaan (2004) sosionomien kouluttajat painottivat yhdistävää mallia, jossa työkokemuksella tavoitellaan kriittisen, reflektiivisen asiantuntijan toimintamallin omaksumista (Guile & Griffiths 2001; Griffiths & Guile 2003). Yhdistävän mallin mukaan on tärkeää kehittää opetus suunnitelmalla siten, että opiskelijoille on mahdollista yhdistellä muodollista koulussa oppimista ja tilannesidonnaista oppimista sekä soveltaa tietoa uusissa ympäristöissä.

Objektiivisten kriteerien perusteella **tradenomit** ovat sijoittuneet pääosin kokopäiväiseen palkkatyöhön, jossa asema ja palkkaus sijoittuvat tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystalan välimaastoon. Kun sen sijaan tilannetta tarkastellaan subjektiivisten kriteerien perusteella, heidän tilanteensa näyttää muita aloja heikommalta. He eivät ole tyytyväisiä työhönsä, joka heidän mielestään ei vastaa koulutusta. Lisäksi heidän mielestään tradenomin tutkinto ei ole tarpeeksi hyvin tunnettu työnantajien keskuudessa eikä sen avulla sijoituta koulutuksen edellyttämiin asiantuntijatehtäviin.

Tämän tutkimuksen tulokset perustuvat valtakunnalliseen satunnaisotantaan kolmelta suurimmalta ammattikorkeakoulun koulutusaloilta. Kun lisäksi kyselyn vastausprosentti on hyvä (64,5 %), voidaan tulokset yleistää koskemaan hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveystalalta valmistuneiden tilannetta. Valmistuneiden näkökulma on keskeinen, kun arvioidaan koulutuksen työelämävastuuta. Jatkossa tulisi myös selvittää työelämän edustajien näkemyksiä siitä, minkälaisia valmiuksia he odottavat ammattikorkeakoulusta valmistuneilta.

Lähteet

- Akava. 2004. Akavalaiset työmarkkinat 2004. Helsinki: Akava.
- AMK-jatkotutkinto. 2003. Saatavilla [www-muodossa: <www.amkjakotutkinnot.fi/amkjakto.nsf>](http://www.muodossa.fi/AMKjatkotutkinnot) (Luettu 13.5.2003.)
- AMKOTA-tietokanta. 2000–2004. Opetusministeriön AMKOTA-tietokanta. Saatavilla [www-muodossa: <www.csc.fi/amkota/>](http://www.muodossa.fi/AMKOTA). (Luettu 18.3.2005.)
- Ammattikorkeakoululaki 351/2003.
- Ammattikorkeakouluopinnot 2002–2003. 2002. Opetushallitus. Saatavilla [www-muodossa: <www.oph.fi/koulutusoppaat/amkopinnot/>](http://www.muodossa.fi/AMKopinnot). (Luettu 2.5.2003.)
- Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994.
- Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1993. *Surpassing ourselves: An inquiry into the nature of expertise*. Chicago: Open Court.
- Collin, K. 2005. Experience and shared practice: Design engineers' learning at work. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 261.
- Elias, P., McKnight, A., Pitcher, J., Purcell, K. & Simm, C. 1999. *Moving on. Graduate careers three years after graduation*. Manchester: CSU Limited.
- Ericsson, K. A. & Smith, J. 1991. Prospects and limits of the empirical study of expertise: An introduction. Teoksessa K. A. Ericsson & J. Smith (toim.) *Toward a general theory of expertise: Prospects and limits*. Cambridge: Cambridge University Press, 1–38.
- Ellström, P.-E. 1994. *Kompetens, utbildning och lärande i arbetslivet. Problem, begrepp och teoretiska perspektiv*. Stockholm: Gotab.
- Ellström, P.-E. 1997. The many meanings of occupational competence and qualification. Teoksessa A. Brown (toim.) *Promoting vocational education and training: European perspectives*. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitos. *Ammattikasvatussarja* 17.
- Ellström, P.-E. 1998. The many meanings of occupational competence and qualification. Teoksessa W. J. Nijhof & J. N. Streumer (toim.) *Key qualifications in work and education*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Eurostat. 2005. Statistical Office of the European Communities. European Commission. <http://epp.eurostat.cec.eu.int>. (Luettu 31.3.2005.)

- Evers, F. T., Rush, J. C. & Bedrow, J. 1998. The bases of competence: Skills for lifelong learning and employability. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- From initial education to working life. Making transitions work. 2000. Paris: OECD.
- Griffiths, T. & Guile, D. 2003. A connective model of learning: the implications for work process knowledge. *European Educational Research Journal* 2 (1), 56–73.
- Guile, D. & Griffiths, T. 2001. Learning through work experience. *Journal of Education and Work* 14 (1), 113–131.
- Hakkarainen, K., Palonen, T., Paavola, S. & Lehtinen, E. 2004. Communities of networked expertise: Professional and educational perspectives. *Advances in Learning and Instruction Series*. Oxford: Elsevier.
- HE 206–2002 vp. 2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Saatavilla www.muodossa: <www.finlex.fi/lains/>. (Luettu 6.5.2003.)
- Henkilötietolaki 523/1999.
- Jaatinen, P. 2002. Mitä teille kuului vuonna 2001? Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 1995–2000 valmistuneille ja heidän työnantajilleen suunnattu seurantatutkimus. Satakunnan ammattikorkeakoulu. A, Tutkimukset 1/2002.
- Järvinen, A. & Poikela, E. 2000. Työssä oppimisen reflektiivisyys ja kontekstuaalisuus. *Aikuis- kasvatusta* (4), 316–324.
- Karttunen, P. 2003. Tietävien käytännön osaajien kouluttaminen sosiaali- ja terveysalalla. Teoksessa A. Kauppi & T. Huttula (toim.) *Laatua ammattikorkeakouluihin. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2003*. Helsinki, 33–44.
- Katajamäki, H. 2002. Ammattikorkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden kriteerit vaihtelevat toimintaympäristön mukaan. Teoksessa H. Katajamäki & T. Huttula (toim.) *Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä. Näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11:2002*. Helsinki, 6–7.
- Kettunen, P., Carlsson, C., Hukka, M., Hyppänen, T., Lyytinen, K., Mehtälä, M., Rissanen, R., Suviranta, L. & Mustonen, K. 2003. Suomalaista kilpailukykyä liiketoimintaosaamisella. *Kauppätieteiden ja liiketalouden korkeakoulutuksen arviointi. Korkeakoulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 6:2003*. Helsinki.
- Kinnunen, J. 2001. Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuorovaikutteisuuden arvioimiselle. *Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 5:2001*. Helsinki.
- Korhonen, K., Mäkinen, R. & Valkonen, S. 1999. Kaupallisen korkea-asteen tutkinnolla työelämään. *Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslaseja 5*.
- Korhonen, K., Mäkinen, R. & Valkonen, S. 2000. Insinöörin tutkinnolla työelämään. *Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslaseja 9*.
- Korhonen, K., Mäkinen, R. & Valkonen, S. 2001. Sosiaali- ja terveysalan tutkinnolla työelämään. *Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuslaseja 13*.
- Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio. 2001. Opetusministeriön työryhmien muistioita 28:2001.
- Kotila, H. 2003. Oppimiskäsitteet ammattikorkeakoulutuksessa. Teoksessa H. Kotila (toim.) *Ammattikorkeakoulupedagogiikka*. Helsinki: Edita, 13–23.
- Koulutusjärjestelmä – Ammattikorkeakoulut. 2002. Opetushallitus. Saatavilla www.muodossa: <www.opm.fi/page.asp?path=1;438;4171;4190;4192>. (Päivitetty 16.7.2002.)
- Koulutus – Suomen koulutusjärjestelmä. 2000. Opetusministeriö. Saatavilla www.muodossa: <www.minedu.fi/opm/koulutus/koulutusjarjestelma.html>. (Luettu 2.5.2003.)
- Kupari, P., Välijärvi, J., Linnakylä, P., Reinikainen, P., Brunell, V., Leino, K., Sulkunen, S., Törnroos, J., Malin, A. & Puhakka, E. 2004. Nuoret osaajat. PISA 2003 -tutkimuksen ensituloksia. *Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos*.
- Könnilä, P. 1999. Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulutus muuttuvassa ympäristössä. *Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden laitos. Acta Universitatis Tampereensis 646*.
- Laki ammattikorkeakouluopinnoista 255/1995.

- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994.
- Lampinen, O. 1995. The Finnish polytechnic model. Teoksessa J. Lasonen & M.-L. Stenström (toim.) Contemporary issues of occupational education in Finland. University of Jyväskylä: Institute for Educational Research, 105–113.
- Lampinen, O. & Nummela, P. 2004. Ammattikorkeakoulun eettiset ulottuvuudet ja haasteet. Teoksessa M. Friman, O. Lampinen, P. Nummela & M.V. Volanen (toim.) Ammattikorkeakouluetiikka. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2004: 30, 10–16.
- Mortimer, J. T., Zimmer-Gembeck M. J., Holmes, M. & Shanahan, M. J. 2002. The process of occupational decision making: Patterns during the transition to adulthood. *Journal of Vocational Behavior* 61 (3), 439–465.
- Muotka, T. 1999. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sijoittumiskysely. Kohderymänä vuosina 1997 ja 1998 valmistuneet opiskelijat. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu- ja. Sarja D. Monisteita 1/1999.
- Niemelä, P. 2004. Ammattikorkeakoulujen asema, rooli ja arvoperusta. Teoksessa M. Friman, O. Lampinen, P. Nummela & M. V. Volanen (toim.) Ammattikorkeakouluetiikka. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto 2004: 30, 26–35.
- Numminen, U., Lampinen, O., Mykkänen, T., & Blom, H. 2001. Nuorisoasteen koulutuskokeilut ja ammattikorkeakoulut. Raportti 10. Lukuvuodet 1992–2000. Helsinki: Opetusministeriö.
- Oppilaitostilastot 2002. 2003. Helsinki: Tilastokeskus.
- Oppilaitostilastot 2005. 2005. Koulutus 2004: 3. Helsinki: Tilastokeskus.
- Palkkatilastot. 2005. Saatavilla [www.muodossa.com <www.tradenomiliitto.fi/>](http://www.muodossa.com/www.tradenomiliitto.fi/). (Luettu 30.3.2005.)
- Paloniemi, S. 2004. Ikä, kokemus ja osaaminen: työntekijöiden käsityksiä iän ja kokemuksen merkityksestä ammatillisessa osaamisessa ja sen kehittämisessä. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. 253.
- Poikela, E. 1998. Oppiminen, arviointi ja osaaminen. Teoksessa A. Räisänen (toim.). Hallitaanko ammatti? Pätevyyden määrittelyä arvioinnin perustaksi. Arviointi 2. Helsinki: Opetushallitus, 35–46.
- Polanyi, M. 1966. The tacit dimension. New York: Garden City Doubleday.
- Polytechnic Education in Finland 2002. Background report. Opetusministeriö. Saatavilla [www.muodossa.com: <www.oecd.org/pdf/M00029000/M00029585.pdf>](http://www.muodossa.com/www.oecd.org/pdf/M00029000/M00029585.pdf). (Luettu 20.5.2003.)
- Polytechnics in Finland. A brief guide. 2003. Helsinki: CIMO.
- Rantala, K. 2000. Vuonna 1998 Pohjois-Karjalan ammatillisista oppilaitoksista ja ammattikorkeakoulusta valmistuneet. Sijoittumisseurantakyselyn tulokset. Pohjois-Karjalan TE-keskuksen työvoimaosaston julkaisuja 3/2000.
- Reich, R. 1995. Rajaton maailma. Yritysten ja kansallisvaltioiden uudet pelisäännöt. Helsinki: SITRA.
- Reitzle, M., Vondracek, F. W. & Silbereisen, R. K. 1998. Timing of school-to-work transitions: A developmental-contextual perspective. *International Journal of Behavioral Development* 22 (1), 7–28.
- Rikala, L. 2003. Insinööri-koulutuksen kehittämisnäkömiä. Teoksessa A. Kauppi & T. Huttula (toim.) Laatu ammattikorkeakouluihin. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2003. Helsinki, 45–54.
- Rikkinen, K. 2002. Ammattikorkeakoulujen erilaiset haasteet. Teoksessa H. Katajamäki & T. Huttula (toim.) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä. Näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11:2002. Helsinki, 8–13.
- Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WS Bookwell.
- Ruohotie, P. 2005. Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen koulutuksen tavoitteena. Teoksessa T. Varis (toim.) Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Helsinki: Okka-säätiö, 31–49.

- Sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön osaamisvaatimukset terveydenhuollossa. 2000. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2000:15.
- Sosionomin ydinosaaaminen. 2001. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kansallinen strategia 2001–2004. Hyväksytty sosiaalialan amk-koulutuksen kansallisen verkoston kokouksessa 16.–17.11.2000. Saatavilla www.muodossa.com/wwww2.hamk.fi/sosiaaliala/opiskelu/sosionomi/ydinosaaaminen.html. (Luettu 26.5.2003.)
- Stenström, M.-L. 1997. Educational and gender equality in vocational education. The case of commercial education in Finland. Institute for Educational Research. University of Jyväskylä. Research Reports 1.
- Stenström, M.-L. 2003. Transition from polytechnics to working life. *European Journal for Vocational Training* 28, 65–72.
- Streumer, J. N. 1993. Qualifications, competence and certification in the modular vocational education in the Netherlands. Teoksessa R. Mäkinen & M. Taalas (toim.) *Producing and certifying vocational qualifications*. University of Jyväskylä. Institute for Educational Research. Publication series B: Theory and practice 83, 67–89.
- Suomen tilastollinen vuosikirja 2004. 2004. 99. vuosikerta. Helsinki: Tilastokeskus.
- Suutari, M. 2001. Yliopistoista valmistuvien työllistymisen laadun ja tarkoituksenmukaisuuden määrittäminen. Saatavilla www.muodossa.com/wwww.akava.fi/pages/index.asp?alasivu=14. (Päivitetty 31.5.2001.)
- Suutari, M. 2002. Vastavalmistuneet akateemiset sijoittuvat hyvin työmarkkinoille. *AKAVA-uutiset* 2 /2002. Saatavilla www.muodossa.com/wwww.akava.fi/pages/index.asp?alasivu=40. (Päivitetty 26.4.2002.)
- Taalas, M. 1995. Ammattitutkinto ammattitaidon näyttönä. Ammatillisten aikuistutkintojen kehittäminen. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 62.
- Tchibozo, G. 2002. Meta-functional criteria and school-to-work transition. *Journal of Education and Work* 15, 337–350.
- Teichler, U. 1998. The transition from higher education to employment in Europe. *Higher Education in Europe* 23, 535–558.
- Teichler, U. 1999. Research on the relationship between higher education and the world of work: past achievements, problems and new challenges. *Higher Education* 38, 169–190.
- Tessaring, M. & Wannan, J. 2004. Vocational education and training – key to the future. Lisbon-Copenhagen-Maastricht: mobilising for 2010. Cedefop synthesis of the Maastricht Study. Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities.
- Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto & P. Tynjälä (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia*. Juva: WSOY, 160–179.
- Tynjälä, P. 2003a. Ammatillinen asiantuntijuus ja sen kehittäminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa J. Kirjojen (toim.) *Tietotyö ja ammattitaito. Knowledge work and occupational competence*. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, 39–62.
- Tynjälä, P. 2003b. Oppiminen koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksessa. *Ammattikasvatus* 5 (3), 8–20.
- Tynjälä, P., Slotte, V., Nieminen, J., Lonka, K. & Olkinuora, E. 2004. Yliopistosta valmistuneet työelämässä. Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa & M. Murtonen (toim.) *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Pedagogisia ja yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 91–107.
- Työllisyyskertomus vuodelta 2003. 2004. Työministeriö. Saatavilla www.muodossa.com/wwww.mol.fi/julkaisut/tyollisyyskertomus2002.pdf. (Luettu 20.5.2004.)
- Työvoimatutkimus. Työttömyydestä koulutusasteen mukaan 2003. 2004. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavilla www.muodossa.com/wwww.akava.fi/upload/tutkimukset/AKAVA_taloukskuvioita_2004.pdf. (Luettu 1.2.2005.)

- Varamäki, E., Heikkilä, T. & Taipalus, E. 1999. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996–97 valmistuneiden sijoittuminen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 3.
- Varamäki, E., Heikkilä, T. & Taipalus, E. 2002. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 11.
- Vesterinen, M.-L. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 196.
- Vesterinen, P. 2001. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 189.
- Virolainen, M. 2004. Työhön sopeutumisesta oppimisen tilanteiden luomiseen. – Ammattikorkeakoulujen työelämäjaksot ja työstä oppimisen mallit. Teoksessa P. Tynjälä, J. Välimaa & M. Murtonen (toim.) *Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Pedagogisia ja yhteiskunnallisia näkökulmia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 213–233.
- Virolainen, M. & Valkonen, S. 2002. Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista työelämään. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuselosteita 16.
- Wolbers, M. H. J. 2003. School leavers in Europe and the labour market effects of job mismatches. Youth transitions from education to working life in Europe. Part 3. *Statistics in Focus. Population and social conditions*. 3–5/2003. Eurostat. European Communities.
- Vuorinen, P. & Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuselosteita 18.
- Väljjarvi, J. & Linnakylä, P. (toim.) 2002. Tulevaisuuden osaajat. PISA 2000 Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.

LIITE 1. Ammattikorkeakoulusta vuonna 2000 valmistuneiden jakaumat koulutusaloittain

KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

AMMATTIKORKEAKOULUSTA VUONNA 2000 VALMISTUNEIDEN TUTKIMUS

Kysely lähetettiin 2926:lle opintonsa päättäneelle ja siihen vastasi 1888, palautusprosentti on 65.

1. Sukupuoli

	Hallinto ja kauppa n = 626 %	Tekniikka ja liikenne n = 637 %	Sosiaali- ja terveysala n = 625 %	Yhteensä kaikki n = 1888 %	χ^2 merk.
Mies	32.3	77.7	7.7	39.5	667.87 ***
Nainen	67.7	22.3	92.3	60.5	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

2. Ikä

	Hallinto ja kauppa n = 621	Tekniikka ja liikenne n = 631	Sosiaali- ja terveysala n = 621	Yhteensä kaikki n = 1873	F merk.
ka	28.9	29.1	29.0	29.0	0.21 n.s.

3. Kyselyyn vastanneiden työ- ja elinkeinokeskukset

	Ammattikorkeakoulun TE-keskus				Asuinpaikka nykyisin			
	Hallinto ja kauppa n = 626 %	Tekniikka ja liikenne n = 637 %	Sosiaali- ja terveysala n = 625 %	χ^2 merk.	Hallinto ja kauppa n = 624 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 623 %	χ^2 merk.
Uusimaa	22.2	5.0	16.2	239.51***	36.7	18.1	23.9	143.39***
Varsinais-Suomi	2.7	11.3	7.0		5.5	10.5	7.1	
Satakunta	9.3	6.3	7.9		4.7	4.6	5.0	
Häme	3.7	10.8	5.4		3.7	7.9	5.0	
Pirkanmaa	7.7	13.0	4.6		9.6	16.0	8.0	
Kaakkois-Suomi	8.9	7.7	6.9		5.8	4.6	5.8	
Etelä-Savo	4.6	6.4	3.7		3.5	1.7	2.2	
Pohjois-Savo	7.7	4.1	8.2		5.0	3.0	7.2	
Pohjois-Karjala	3.0	3.9	3.8		3.0	3.3	2.2	
Keski-Suomi	4.2	4.7	4.0		3.7	7.2	3.9	
Etelä-Pohjanmaa	5.9	0.3	2.7		3.0	1.9	4.2	
Pohjanmaa	6.2	9.3	6.2		3.8	5.0	4.0	
Pohjois-Pohjanmaa	4.8	9.8	11.7		7.4	12.3	14.9	
Kainuu	2.6	1.7	2.1		1.6	0.6	2.2	
Lappi	6.5	5.7	9.6		3.0	3.3	4.4	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0		100.0	100.0	100.0	

11. Pohjakoulutus

	Hallinto ja kauppa n = 626 %	Tekniikka ja liikenne n = 634 %	Sosiaali- ja terveysala n = 624 %	Yhteensä kaikki n = 1884 %	χ^2 merk.
1. Peruskoulu + ammatillinen koulutus	11.2	30.6	19.2	20.4	78.09 ***
2. Lukio	66.6	55.7	60.9	61.0	
3. Lukio + ammatillinen koulutus	22.2	13.7	19.9	18.6	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

12. Ammatillinen koulutus ennen AMK-opintojen alkua

	Hallinto ja kauppa n = 603 %	Tekniikka ja liikenne n = 617 %	Sosiaali- ja terveysala n = 603 %	Yhteensä kaikki n = 1823 %	χ^2 merk.
1. Ei ammatillisia opintoja	63.7	54.6	58.5	58.9	10.40 **
2. Koulusteen ammatillinen tutkinto samalta alalta kuin AMK-opinnot	6.3	22.5	24.5	17.8	82.56 ***
3. Koulusteen ammatillinen tutkinto eri alalta	3.2	12.0	7.8	7.7	33.65 ***
4. Opisto-/amm.kork.asteen tutkinto samalta alalta kuin AMK-opinnot	19.6	5.5	5.5	10.1	87.70 ***
5. Opisto-/amm.kork.asteen tutkinto eri alalta kuin AMK-opinnot	6.5	6.5	4.3	5.8	3.48 n.s.
6. Valmis korkeakoulututkinto	0.8	0.0	0.2	0.3	7.12 *
7. Muu tutkinto	3.6	2.8	4.6	3.7	3.07 n.s.

13. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua

	Hallinto ja kauppa % n = 615	Tekniikka ja liikenne % n = 627	Sosiaali- ja terveysala % n = 620	Yhteensä kaikki % n = 1862	χ^2 merk.
1. AMK-opiskelualla liit- tyvää työtä	38.5	40.8	45.5	41.6	6.38 *
2. Muuta työtä	74.6 n = 607	76.5 n = 616	75.8 n = 612	75.6 n = 1835	0.57 n.s.

13. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua, jaksojen kestot (töissä käyneet)

	Hallinto ja kauppa ka n = 236	Tekniikka ja liikenne ka n = 255	Sosiaali- ja terveysala ka n = 279	Yhteensä kaikki ka n = 770	F merk.
1. AMK-opiskelualla liit- tyvää työtä, v	2.79	2.18	2.39	2.45	2.30 n.s.
2. Muuta työtä, v	2.18 n = 449	1.98 n = 468	2.36 n = 455	2.17 n = 1372	0.94 n.s.

14. Työssäkäynti opiskeluaikana

	Hallinto ja kauppa %	Tekniikka ja liikenne %	Sosiaali- ja terveysala %	Yhteensä kaikki %	χ^2 merk.
1. Työharjoittelu	88.6 n = 624	83.5 n = 632	75.3 n = 624	82.5 n = 1880	38.95 ***
2. Muu AMK-opiskeluun liittyvä työ	57.2 n = 624	62.1 n = 633	53.2 n = 624	57.5 n = 1881	10.18 **
3. Alaan liittymättömät työt	38.1 n = 624	31.6 n = 633	48.6 n = 624	39.4 n = 1881	38.48 ***

14. Työssäkäynti opiskeluaikana, kestot (töissä käyneet)

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Työharjoittelu, ov	17.05 n = 546	17.51 n = 520	38.45 n = 437	23.43 n = 1503	634.68 ***
2. Muu AMK-opiskeluun liittyvä työ, kk	17.87 n = 351	13.51 n = 392	9.76 n = 328	13.79 n = 1071	35.93 ***
3. Alaan liittymättömät työt, kk	15.29 n = 234	13.11 n = 199	13.84 n = 298	14.11 n = 731	1.34 n.s.

15. Muut yhteydet työelämään opiskeluaikana

	Hallinto ja kauppa n = 620 %	Tekniikka ja liikenne n = 630 %	Sosiaali- ja terveysala n = 613 %	Yhteensä kaikki n = 1863 %	χ^2 merk.
1. Opinnäytetyö	78.2	87.3	49.6	71.9	237.10 ***
2. Tutkimus- tai kehittämisshanke	19.2	12.5	16.5	16.0	10.39 **
3. Konkreettisen tehtävän suunnittelu ja toteutus	18.9	16.5	17.8	17.7	1.20 n.s.
4. Muu	7.4	4.1	6.4	6.0	6.31 *
5. Ei edellä mainittuja opiskeluaikaisia työelämäyhteyksiä	11.9	4.3	25.8	13.9	122.87 ***

16. Opiskelu, harjoittelu ja muu työskentely ulkomailla opiskeluaikana

	Hallinto ja kauppa n = 598 %	Tekniikka ja liikenne n = 593 %	Sosiaali- ja terveysala n = 604 %	Yhteensä kaikki n = 1795 %	χ^2 merk.
1. AMK-tutkintoon sisältyvä opiskelu	15.4	10.1	7.3	10.9	20.85 ***
2. Opintoihin kuuluva työharjoittelu	7.4	5.1	16.7	9.7	52.09 ***
3. Muu työskentely	4.0	6.2	2.6	4.3	9.56 **
4. Ei opiskelua, työharjoittelua tai työskentelyä ulkomailla opiskeluaikana	77.1	81.1	77.3	78.5	3.60 n.s.

16. Opiskelu, harjoittelu ja muu työskentely ulkomailla opiskeluaikana, kestot (töissä käyneet)

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F	merk.
	ka	ka	ka	ka		
1. AMK-tutkintoon sisältyvä opiskelu, ov	17.14 n = 90	21.53 n = 59	20.23 n = 43	19.18 n = 192	0.44	n.s.
2. Opintoihin kuuluva työharjoittelu, ov	13.11 n = 44	9.77 n = 30	8.83 n = 94	10.12 n = 168	5.18	**
3. Muu työskentely, kk	5.67 n = 24	4.16 n = 37	4.00 n = 16	4.60 n = 77	1.76	n.s.

17. Harkitsitko missään vaiheessa opintojen keskeyttämistä ja mistä syystä?

	Hallinto ja kauppa n = 622 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 622 %	Yhteensä kaikki n = 1880 %	χ^2	merk.
1. En	76.0	80.5	72.0	76.2	12.49	**
2. Kyllä	24.0	19.5	28.0	23.8		
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0		

17. Keskeyttämisen syyt

	Hallinto ja kauppa n = 622 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 622 %	Yhteensä kaikki n = 1880 %	χ^2	merk.
21. Ala ei sopinut minulle tai minä en alalle	3.4	2.7	6.3	4.1	11.58	**
22. Ala ei ollut kiinnostava	2.4	2.8	2.9	2.7	0.32	n.s.
23. Olisin halunnut yliopistoon	8.5	4.6	8.5	7.2	9.91	**
24. Opiskelu oli liian vaikeaa	1.4	2.0	1.1	1.5	1.80	n.s.
25. Opiskelu ei ollut riittävän haasteellista	4.2	2.8	4.3	3.8	2.39	n.s.
26. Taloudelliset syyt	2.1	2.2	3.5	2.6	3.19	n.s.
27. Työelämä houkutteli	2.7	2.5	1.9	2.4	0.92	n.s.
28. Terveydelliset syyt	0.6	0.2	1.1	0.6	4.65	n.s.
29. Muu syy	4.3	5.2	8.4	6.0	9.98	**

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

AMK-opiskelu valmiuden kehittäjänä

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	3.33 n = 615	2.73 n = 632	2.80 n = 616	2.95 n = 1863	57.79 ***
2. Omatoimisuus	3.77 n = 613	3.51 n = 631	3.96 n = 617	3.75 n = 1861	37.63 ***
3. Yrittäjänä toimiminen	3.01 n = 611	2.25 n = 631	2.13 n = 614	2.46 n = 1856	134.20 ***
4. Käytännön ammattitaito	3.40 n = 615	2.96 n = 630	3.73 n = 614	3.36 n = 1859	80.04 ***
5. Yhteistyövalmiudet	3.88 n = 616	3.47 n = 630	3.93 n = 616	3.76 n = 1862	51.67 ***
6. Johtamis- ja organisointivalmiudet	3.13 n = 612	2.65 n = 631	2.73 n = 616	2.83 n = 1859	37.73 ***
7. ATK-valmiudet	4.19 n = 617	3.98 n = 632	3.47 n = 613	3.88 n = 1862	89.52 ***
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	3.05 n = 618	3.50 n = 631	3.66 n = 617	3.40 n = 1866	69.54 ***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	3.32 n = 617	3.00 n = 630	3.95 n = 616	3.42 n = 1863	170.88 ***
10. Vastuullisuus	3.50 n = 617	3.17 n = 631	3.96 n = 617	3.54 n = 1865	101.96 ***
11. Kommunikointitaidot	3.78 n = 617	3.26 n = 631	3.75 n = 617	3.59 n = 1865	54.37 ***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	3.41 n = 615	3.38 n = 629	3.43 n = 613	3.40 n = 1857	0.35 n.s.
13. Epävarmuuden sietokyky	2.80 n = 617	2.63 n = 628	3.13 n = 616	2.85 n = 1861	32.65 ***
14. Luovuus / innovatiivisuus	2.79 n = 616	2.63 n = 630	2.83 n = 618	2.75 n = 1864	5.96 **
15. Ongelmanratkaisutaidot	3.31 n = 617	3.27 n = 630	3.33 n = 618	3.30 n = 1865	0.51 n.s.
16. Sopeutumiskyky	3.37 n = 615	3.20 n = 628	3.54 n = 617	3.37 n = 1860	17.93 ***
17. Ajankäytön hallinta	3.37 n = 615	2.98 n = 630	3.13 n = 616	3.16 n = 1861	18.57 ***
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	3.39 n = 618	2.97 n = 632	3.47 n = 617	3.27 n = 1867	42.84 ***
19. Riskinottoa kyky	2.53 n = 616	2.31 n = 631	2.41 n = 617	2.41 n = 1864	7.50 ***

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

Valmiuden merkitys työelämässä menestymisen kannalta

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	3.68 n = 611	3.67 n = 625	2.96 n = 613	3.44 n = 1849	89.95 ***
2. Omatoimisuus	4.50 n = 610	4.32 n = 623	4.59 n = 614	4.47 n = 1847	25.30 ***
3. Yrittäjänä toimiminen	2.94 n = 610	2.70 n = 623	2.72 n = 614	2.79 n = 1847	8.57 ***
4. Käytännön ammattitaito	4.17 n = 613	4.15 n = 624	4.67 n = 613	4.33 n = 1850	71.49 ***
5. Yhteistyövalmiudet	4.44 n = 614	4.29 n = 623	4.61 n = 614	4.45 n = 1851	34.21 ***
6. Johtamis- ja organisoitvalmiudet	3.82 n = 609	3.82 n = 625	3.64 n = 613	3.76 n = 1847	7.90 ***
7. ATK-valmiudet	4.52 n = 615	4.33 n = 625	4.00 n = 614	4.28 n = 1854	66.35 ***
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	3.22 n = 614	3.61 n = 625	3.50 n = 614	3.45 n = 1853	26.11 ***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	4.04 n = 613	3.93 n = 625	4.42 n = 613	4.13 n = 1851	69.78 ***
10. Vastuullisuus	4.42 n = 615	4.30 n = 625	4.73 n = 615	4.48 n = 1855	64.81 ***
11. Kommunikointitaidot	4.49 n = 615	4.30 n = 625	4.65 n = 616	4.48 n = 1856	41.61 ***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	3.30 n = 612	2.98 n = 622	3.59 n = 612	3.28 n = 1846	55.92 ***
13. Epävarmuuden sietokyky	3.79 n = 613	3.64 n = 623	4.04 n = 614	3.82 n = 1850	31.12 ***
14. Luovuus / innovatiivisuus	3.63 n = 613	3.70 n = 624	3.81 n = 615	3.71 n = 1852	5.92 **
15. Ongelmanratkaisutaidot	4.27 n = 612	4.30 n = 624	4.37 n = 613	4.31 n = 1849	2.49 n.s.
16. Sopeutumiskyky	4.20 n = 614	3.98 n = 624	4.36 n = 616	4.18 n = 1854	38.87 ***
17. Ajankäytön hallinta	4.22 n = 614	4.07 n = 624	4.23 n = 614	4.17 n = 1852	6.81 **
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	4.29 n = 615	4.19 n = 622	4.45 n = 616	4.31 n = 1853	18.29 ***
19. Riskinottokyky	3.24 n = 614	3.15 n = 625	3.19 n = 616	3.19 n = 1855	1.23 n.s.

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

**AMK-opiskelu valmiuden kehittäjänä
Valmiuden merkitys työelämässä menestymisen kannalta**

Erotuksen keskiarvo

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	-0.35 n = 609	-0.94 n = 625	-0.17 n = 611	-0.49 n = 1845	65.21 ***
2. Omatoimisuus	-0.73 n = 608	-0.81 n = 623	-0.62 n = 612	-0.72 n = 1843	5.98 **
3. Yrittäjänä toimiminen	0.08 n = 607	-0.45 n = 623	-0.59 n = 611	-0.32 n = 1841	53.54 ***
4. Käytännön ammattitaito	-0.76 n = 612	-1.18 n = 623	-0.93 n = 610	-0.96 n = 1845	19.63 ***
5. Yhteistyövalmiudet	-0.57 n = 613	-0.82 n = 623	-0.68 n = 613	-0.69 n = 1849	11.91 ***
6. Johtamis- ja organisoitmiinvalmiudet	-0.69 n = 609	-1.16 n = 624	-0.90 n = 610	-0.92 n = 1843	26.00 ***
7. ATK-valmiudet	-0.33 n = 614	-0.35 n = 625	-0.53 n = 609	-0.40 n = 1848	7.76 ***
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	-0.17 n = 614	-0.10 n = 625	0.16 n = 613	-0.04 n = 1852	16.52 ***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	-0.72 n = 613	-0.93 n = 624	-0.47 n = 611	-0.71 n = 1848	33.19 ***
10. Vastuullisuus	-0.92 n = 614	-1.13 n = 624	-0.77 n = 613	-0.94 n = 1851	18.85 ***
11. Kommunikointitaidot	-0.72 n = 614	-1.04 n = 625	-0.90 n = 614	-0.89 n = 1853	15.49 ***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	0.11 n = 611	0.41 n = 621	-0.16 n = 609	0.12 n = 1841	32.90 ***
13. Epävarmuuden sietokyky	-0.99 n = 613	-1.01 n = 620	-0.90 n = 613	-0.97 n = 1846	1.47 n.s.
14. Luovuus / innovatiivisuus	-0.84 n = 613	-1.07 n = 623	-0.98 n = 614	-0.97 n = 1850	6.23 **
15. Ongelmanratkaisutaidot	-0.97 n = 612	-1.03 n = 623	-1.03 n = 612	-1.01 n = 1847	0.64 n.s.
16. Sopeutumiskyky	-0.83 n = 612	-0.77 n = 622	-0.81 n = 614	-0.80 n = 1848	0.54 n.s.
17. Ajankäytön hallinta	-0.85 n = 612	-1.09 n = 624	-1.09 n = 612	-1.01 n = 1848	8.74 ***
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	-0.91 n = 615	-1.22 n = 622	-0.98 n = 614	-1.03 n = 1851	13.55 ***
19. Riskinotto-kyky	-0.71 n = 613	-0.84 n = 625	-0.78 n = 614	-0.78 n = 1852	2.43 n.s.

19. Arvio sitä, minkä verran ammattikorkeakouluopiskelu sisältää seuraavia piirteitä ja miten nämä piirteet tukevat menestymistäsi työelämässä?

Piirteen sisältyminen opiskeluun

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Ammattitaidon kehittäminen	3.42 n = 614	3.23 n = 628	3.69 n = 615	3.44 n = 1857	42.21 ***
2. Työelämän tarpeisiin vastaaminen	3.37 n = 612	2.98 n = 627	3.23 n = 614	3.19 n = 1853	28.95 ***
3. Koulutuksen käytännönläheisyys	3.48 n = 611	2.91 n = 623	3.31 n = 614	3.23 n = 1848	46.74 ***
4. Opettajakunnan omat työelämäyhteydet	2.88 n = 610	2.89 n = 627	2.65 n = 609	2.81 n = 1846	10.39 ***
5. Oppilaitoksen organisoimat erityisesti työllistymistä edistävät toimet	2.41 n = 610	2.36 n = 626	2.04 n = 609	2.27 n = 1845	25.23 ***
6. Opiskelijoiden itsensä organisoima työllistymistä edistävä toiminta	2.57 n = 609	2.52 n = 624	2.43 n = 609	2.51 n = 1842	2.62 n.s.
7. Ammattikorkeakouluopintojen monialaisuus	3.50 n = 612	3.17 n = 626	3.31 n = 610	3.33 n = 1848	18.82 ***
8. Asiantuntijuuden kehittäminen	3.03 n = 613	2.85 n = 627	3.36 n = 612	3.08 n = 1852	45.88 ***

Piirteen antama tuki työelämässä menestymiselle

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Ammattitaidon kehittäminen	3.80 n = 610	3.74 n = 623	4.11 n = 609	3.88 n = 1842	29.18 ***
2. Työelämän tarpeisiin vastaaminen	3.70 n = 607	3.56 n = 621	3.83 n = 604	3.70 n = 1832	11.79 ***
3. Koulutuksen käytännönläheisyys	3.72 n = 606	3.50 n = 615	3.94 n = 604	3.72 n = 1825	27.72 ***
4. Opettajakunnan omat työelämäyhteydet	2.72 n = 605	2.96 n = 621	2.85 n = 601	2.84 n = 1827	6.19 **
5. Oppilaitoksen organisoimat erityisesti työllistymistä edistävät toimet	2.65 n = 604	2.73 n = 619	2.60 n = 600	2.66 n = 1823	1.99 n.s.
6. Opiskelijoiden itsensä organisoima työllistymistä edistävä toiminta	2.86 n = 604	2.90 n = 617	2.90 n = 601	2.89 n = 1822	0.27 n.s.
7. Ammattikorkeakouluopintojen monialaisuus	3.46 n = 608	3.19 n = 621	3.34 n = 602	3.33 n = 1831	11.31 ***
8. Asiantuntijuuden kehittäminen	3.47 n = 609	3.44 n = 621	3.74 n = 603	3.55 n = 1833	17.13 ***

20. Minkä verran seuraavat seikat tukevat omaa sijoittumistasi työelämään ja menestymistä siinä?

	Hallinto ja kauppa	Tekniikka ja liikenne	Sosiaali- ja terveysala	Yhteensä kaikki	F merk.
	ka	ka	ka	ka	
1. Ammattikorkeakouluopintoja edeltävä työkokemus ja ennakkoharjoittelu	2.68 n = 617	2.63 n = 629	2.78 n = 618	2.70 n = 1864	2.10 n.s.
2. Tutkintoon sisältyvä työpaikkaharjoittelu	3.40 n = 615	3.53 n = 629	3.83 n = 616	3.58 n = 1860	21.38 ***
3. Opinnäytetyö	2.66 n = 618	3.32 n = 630	2.31 n = 615	2.77 n = 1863	117.85 ***
4. Koulutukseen sisältyvät käytännön työelämään liittyvät tehtävät ja projektit	2.82 n = 616	2.79 n = 630	2.83 n = 616	2.81 n = 1862	0.22 n.s.
5. Koulutusala	3.83 n = 617	3.80 n = 628	3.78 n = 610	3.80 n = 1855	0.42 n.s.
6. Tutkinnon tunnettuus	3.04 n = 616	3.24 n = 628	3.34 n = 609	3.21 n = 1853	11.49 ***
7. Tutkinnon työnantajien piirissä nauttima arvostus	2.87 n = 615	3.19 n = 629	3.09 n = 607	3.05 n = 1851	12.66 ***
8. Ikä	3.12 n = 616	2.88 n = 631	3.03 n = 615	3.01 n = 1862	7.94 ***
9. Perhetilanne	2.72 n = 615	2.41 n = 630	2.81 n = 616	2.64 n = 1861	18.20 ***

21. Milloin sait ensimmäisen ammattikorkeakoulutustasi vastaavan työpaikan?

	Hallinto ja kauppa n = 617 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 616 %	Yhteensä kaikki n = 1869 %	χ^2 merk.
1. Minulla oli valmistushetkellä työ, joka vastasi koulutustani	52.7	70.4	28.2	50.7	254.11 ***
2. Sain ensimmäisen koulutustani vastaavan työn_ kk kuluttua valmistumisestani	34.0	22.8	62.2	39.5	
3. En ole ollut koulutustani vastaavassa työssä valm. jälkeen	13.3	6.8	9.6	9.8	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

21.2 Milloin sait ensimmäisen ammattikorkeakoulutustasi vastaavan työpaikan? Keskiarvo

	Hallinto ja kauppa n = 210 ka	Tekniikka ja liikenne n = 145 ka	Sosiaali- ja terveysala n = 382 ka	Yhteensä kaikki n = 737 ka	F merk.
2. Sain ensimmäisen koulutustani vastaavan työn_ kk kuluttua valmistumisestani	7.79	5.83	5.35	6.14	7.22 ***

22. Mitä olet tehnyt ammattikorkeakoulusta valmistuttuasi?

	Tammikuu-kesäkuu 2000			Heinäkuu-joulukuu 2000			Tammikuu-kesäkuu 2001			Heinäkuu-joulukuu 2001			Tammikuu-kesäkuu 2002			Heinäkuu-joulukuu 2002			Tammikuu-kesäkuu 2003		
	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.	Hal. ja kaup.	Tekn. ja liik.	Sos- ja terv.
Pääasiallinen toiminta	n=571 %	n=601 %	n=544 %	n=594 %	n=625 %	n=567 %	n=615 %	n=634 %	n=611 %	n=619 %	n=633 %	n=614 %	n=617 %	n=633 %	n=608 %	n=618 %	n=634 %	n=611 %	n=618 %	n=634 %	n=608 %
1. Opiskelu	37.3	42.1	55.0	13.8	5.9	28.4	6.0	3.3	3.1	6.1	4.3	4.2	6.5	4.4	4.3	6.3	4.1	5.6	6.6	4.6	5.3
2. Koulutusta vastaava työ	42.4	42.1	24.8	60.8	75.1	47.6	68.6	80.0	66.9	70.3	79.8	68.4	71.2	79.6	67.9	69.4	78.7	65.6	69.6	78.2	63.6
3. Koulutusta vastaamaton työ	7.9	3.8	5.0	12.8	8.3	10.2	13.8	6.8	12.8	11.9	6.6	9.6	11.8	6.8	10.5	11.0	6.6	8.2	10.4	6.5	7.9
4. Työttömyys	4.0	1.5	5.7	6.2	3.2	5.3	6.0	3.3	6.5	4.2	2.7	4.1	2.6	2.9	2.4	3.3	3.5	3.3	2.4	2.7	2.0
5. Äitiysloma	1.2	0.2	1.3	2.0	1.3	3.7	3.0	1.7	6.2	3.1	1.7	8.1	3.7	1.7	9.2	5.5	2.1	10.5	7.3	2.8	14.5
6. Asevelvollisuus	0.0	0.8	0.0	0.2	3.0	0.0	0.3	2.8	0.2	0.2	0.8	0.3	0.0	0.3	0.2	0.0	0.2	0.3	0.0	0.2	0.3
7. Muu	0.8	0.1	1.3	1.2	0.2	0.9	1.0	0.5	2.3	1.5	0.3	2.0	1.8	0.8	2.3	1.8	0.3	2.6	1.6	0.5	2.5
8. Opiskelu ja koulutusta vastaava työ	4.7	8.2	4.7	2.7	2.7	2.8	1.0	1.3	2.0	2.1	3.6	2.8	1.6	3.2	2.5	1.9	3.9	2.8	1.6	3.9	3.1
9. Opiskelu ja koulutusta vastaamaton työ	1.7	1.2	2.2	0.3	0.3	1.1	0.3	0.3	0.0	0.6	0.2	0.5	0.8	0.3	0.7	0.8	0.6	1.1	0.5	0.6	0.8
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

23. Montako työsuhdetta sinulla on ollut ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen? (Mukaan luki- en nykyinen työsi sekä työ, joka sinulla jo mahdollisesti oli valmistuessasi.)

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä ka	F merk.
1 Työsuhteita on ollut yhteensä	1.96 n = 618	1.64 n = 636	4.04 n = 607	2.53 n = 1861	44.83 ***
2. Työsuhteet, jotka vastaavat ammattikorkeakoulussa suorittamaa koulutusta	1.47 n = 592	1.42 n = 612	3.16 n = 588	2.01 n = 1792	50.65 ***

24. Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

	Hallinto ja kauppa %	Tekniikka ja liikenne %	Sosiaali- ja terveysala %	Yhteensä kaikki %	χ^2 merk.
1. En	59.0 n = 622	71.9 n = 637	34.7 n = 623	55.3 n = 1882	181.72 ***
2. Kyllä, työttömyysjaksoja on ollut	31.7 n = 622	21.5 n = 636	53.8 n = 623	35.6 n = 1881	148.82 ***
3. Kyllä, muutoin työelämän ulkopuolella	11.7 n = 622	9.4 n = 636	24.6 n = 623	15.2 n = 1881	64.51 ***

24.2 Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

Työttömyysjaksot

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
Kyllä, työttömyysjaksoja on ollut, kpl	1.57 n = 189	1.53 n = 134	2.47 n = 296	1.99 n = 619	7.83 ***
Olen ollut työttömänä yhteensä, kk	1.89 n = 618	1.28 n = 633	2.48 n = 605	1.87 n = 1856	13.22 ***

24.3 Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

Työelämän ulkopuolella

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
Kyllä, muutoin työelämän ulkopuolella, kk	1.58 n = 615	1.08 n = 632	3.24 n = 613	1.96 n = 1860	24.14 ***

25. Millä tekijöillä arvioit olevan merkitystä sen kannalta, ettet ole työllistynyt?

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Asuinkunnassani ei ole ollut tarjolla sopivia töitä.	3.72 n = 173	3.44 n = 127	3.72 n = 290	3.66 n = 590	1.81 n.s.
2. En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	2.34 n = 170	2.31 n = 124	2.02 n = 283	2.18 n = 577	3.75 *
3. Työkokemuksen puute	2.98 n = 174	3.15 n = 124	2.72 n = 289	2.89 n = 587	4.21 *
4. Puutteelliset tietotekniikkataidot	1.20 n = 170	1.33 n = 123	1.11 n = 287	1.18 n = 580	5.76 **
5. Puutteellinen kielitaito	1.39 n = 170	1.44 n = 124	1.14 n = 287	1.28 n = 581	11.03 ***
6. Puutteet kommunikatiivisissa	1.24 n = 170	1.40 n = 124	1.13 n = 286	1.22 n = 580	8.60 ***
7. Tutkinto	1.76 n = 170	2.06 n = 123	1.71 n = 288	1.80 n = 581	4.38 *
8. Sukupuoli	1.49 n = 169	1.65 n = 124	1.32 n = 287	1.44 n = 580	5.92 **
9. Ikä	1.84 n = 172	1.63 n = 124	1.50 n = 286	1.63 n = 582	5.98 **
10. Perheeseen tai elämäntilanteeseen liittyvä syy	1.91 n = 171	1.67 n = 124	1.96 n = 292	1.89 n = 587	1.94 n.s.
11. Terveydelliset syyt	1.11 n = 168	1.10 n = 124	1.20 n = 286	1.15 n = 578	1.58 n.s.
12. Muu	3.64 n = 33	3.26 n = 31	3.19 n = 78	3.31 n = 142	0.67 n.s.

26. Pääasiallinen toimintasi tällä hetkellä?

	Hallinto ja kauppa n = 622 %	Tekniikka ja liikenne n = 636 %	Sosiaali- ja terveysala n = 624 %	Yhteensä kaikki n = 1882 %	χ^2 merk.
1. Palkkatyö	78.8	85.7	71.3	78.6	90.45 ***
2. Yrittäjä/freelancer, itsenäinen ammatinharjoittaja	2.7	1.1	2.3	2.0	
3. Opiskelu	6.6	4.9	5.1	5.5	
4. Työtön, lomautettu	4.0	2.8	3.0	3.3	
5. Muu	7.6	3.5	17.1	9.4	
6. Palkkatyö ja opiskelu	0.3	2.0	1.2	1.2	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

27. Miten sait nykyisen työpaikkasi?

	Hallinto ja kauppa n = 540 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 499 %	Yhteensä kaikki n = 1622 %	χ^2 merk.
1. Vastasin työnantajan ilmoitukseen	37.8	29.3	24.4	30.6	22.42 ***
2. Työvoimatoimiston kautta	4.8	2.4	5.8	4.3	8.30 *
3. Suoralla yhteydenotolla työnantajaan	19.4	28.8	37.9	28.5	43.30 ***
4. Suoritin opiskeluun kuuluvan työharjoittelun nykyisessä työpaikassani	14.8	16.3	16.4	15.8	0.65 n.s.
5. Tein opinnäytetyön nykyiselle työnantajalle	10.0	27.8	2.4	14.1	154.42 ***
6. Olin työskennellyt aikaisemminkin nykyisessä työpaikassani (esim. kesätyöt)	12.6	16.3	16.8	15.2	4.42 n.s.
7. Sukulaisten / tuttavien avulla	9.1	5.1	4.6	6.3	10.79 **
8. Perustin oman yrityksen	2.0	1.0	1.8	1.6	1.99 n.s.
9. Oppilaitoksen työpaikkapörssin avulla	0.7	0.3	0.0	0.4	-
10. Muutoin	11.7	7.9	10.8	10.0	4.90 n.s.

28. Työnantajasi?

	Hallinto ja kauppa n = 538 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 496 %	Yhteensä kaikki n = 1617 %	χ^2 merk.
1. Julkinen sektori	21.0	14.8	72.0	34.4	554.03 ***
2. Yksityinen sektori	75.1	84.9	19.4	61.5	
3. Kolmas sektori (esim. järjestöt, yhteisöt, säätiöt)	3.9	0.3	8.7	4.1	

29. Työpaikkasi / oman yrityksesi henkilöstön määrä?

	Hallinto ja kauppa n = 540 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 494 %	Yhteensä kaikki n = 1617 %	χ^2 merk.
1. 1–9	16.1	5.5	19.0	13.2	220.86 ***
2. 10–49	20.4	16.1	42.5	25.6	
3. 50–249	21.9	22.5	17.8	20.8	
4. 250–499	10.7	8.9	5.5	8.5	
5. 500–	30.9	47.0	15.2	31.9	

30. Työpaikkasi sijaintikunta? (TE-keskus)

	Hallinto ja kauppa n = 537 %	Tekniikka ja liikenne n = 576 %	Sosiaali- ja terveysala n = 493 %	Yhteensä kaikki n = 1606 %	χ^2 merk.
1. Uusimaa	39.5	21.7	27.6	29.5	133.41 ***
2. Varsinais-Suomi	4.5	11.1	7.7	7.8	
3. Satakunta	4.1	3.8	4.5	4.1	
4. Häme	3.4	6.6	3.9	4.7	
5. Pirkanmaa	10.2	15.3	7.5	11.2	
6. Kaakkois-Suomi	5.4	4.3	5.9	5.2	
7. Etelä-Savo	3.7	1.6	2.8	2.7	
8. Pohjois-Savo	5.2	3.0	6.9	4.9	
9. Pohjois-Karjala	2.4	3.1	2.2	2.6	
10. Keski-Suomi	3.5	7.6	2.0	4.5	
11. Etelä-Pohjanmaa	2.8	2.3	3.6	2.9	
12. Pohjanmaa	4.3	4.5	4.3	4.4	
13. Pohjois- Pohjanmaa	7.3	12.2	13.8	11.0	
14. Kainuu	1.3	0.3	2.8	1.4	
15. Lappi	2.4	2.6	4.5	3.1	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

31. Miten työskentelet?

	Hallinto ja kauppa n = 539 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 499 %	Yhteensä kaikki n = 1621 %	χ^2 merk.
1. Kokopäiväisesti	95.2	99.3	90.0	95.1	54.65 ***
2. Osa-aikaisesti	4.5	0.5	7.4	3.9	
3. Satunnaisesti silloin tällöin	0.4	0.2	2.6	1.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

32. Miten pysyväksi arvioit nykyisen työsi?

	Hallinto ja kauppa n = 540 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 499 %	Yhteensä kaikki n = 1622 %	χ^2 merk.
1. Työni on pysy- vä/vakinainen	82.9	87.5	51.5	74.9	-
2. Ei varmuutta työn pysyvyydestä	5.2	6.3	19.5	10.0	
3. Olen työllistämis- rahoilla töissä. Työsuhde päättyy.	0.6	0.0	0.4	0.3	
4. Työni on määräai- kainen (esim. pro- jekti)	9.6	5.0	20.2	11.2	
5. Jotain muuta	1.7	1.2	8.4	3.6	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

35. Koetko toimivasi asiantuntijatehtävissä?

	Hallinto ja kauppa n = 536 %	Tekniikka ja liikenne n = 580 %	Sosiaali- ja terveysala n = 496 %	Yhteensä kaikki n = 1612 %	χ^2 merk.
1. Kyllä	72.0	83.8	79.4	78.5	33.36 ***
2. En	15.7	6.0	8.7	10.1	
3. En osaa sanoa	12.3	10.2	11.9	11.4	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

36. Asemasi työpaikan organisaatiossa tällä hetkellä?

	Hallinto ja kauppa n = 537 %	Tekniikka ja liikenne n = 582 %	Sosiaali- ja terveysala n = 492 %	Yhteensä kaikki n = 1611 %	χ^2 merk.
1. Johtotaso	4.3	2.6	2.2	3.0	310.03 ***
2. Keskijohto	13.2	13.6	8.1	11.8	
3. Toimihenkilö	63.5	74.4	37.6	59.5	
4. Suoritustaso	14.9	6.7	49.0	22.4	
5. Muu	4.1	2.7	3.1	3.3	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

37. Mikä on bruttopalkkasi (sis. luontaisedut) / tulosi tällä hetkellä?

	Hallinto ja kauppa n = 535 %	Tekniikka ja liikenne n = 583 %	Sosiaali- ja terveysala n = 496 %	Yhteensä Kaikki n = 1614 %	χ^2 merk.
1. alle 1500 €/kk	13.5	1.9	16.1	10.1	640.77 ***
2. 1500–2000 €/kk	33.1	12.5	73.8	38.2	
3. 2001–2500 €/kk	30.1	40.0	7.7	26.7	
4. Yli 2500 €/kk	23.3	45.6	2.4	25.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

38. Kuinka hyvin seuraavat väittämät pitävät paikkansa sinun kohdallasi?

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Toimin koulutustani vastaavalla alalla	3.96 n = 534	4.21 n = 581	4.40 n = 498	4.19 n = 1613	23.54 ***
2. Työtehtävieni vaatimustaso vastaa koulutustani	3.61 n = 533	3.89 n = 580	3.95 n = 494	3.82 n = 1607	14.42 ***
3. Tuloni vastaavat työtehtäviäni ja asemaani	3.31 n = 536	3.41 n = 580	2.86 n = 494	3.21 n = 1610	36.69 ***
4. Nykyinen työni edistää tulevaa uraani	3.80 n = 534	3.85 n = 573	3.86 n = 494	3.84 n = 1601	0.59 n.s.
5. Työtehtäväni ovat mielenkiintoisia	3.98 n = 535	4.01 n = 579	4.26 n = 494	4.07 n = 1608	14.94 ***
6. Työni antaa minulle mahdollisuuden kehittää kykjäni	3.85 n = 534	3.97 n = 578	4.08 n = 489	3.96 n = 1601	6.90 ***
7. Minulla on työni puolesta mahdollisuus hankkia täydennys- ja jatkokoulutusta	3.47 n = 534	3.53 n = 580	3.44 n = 492	3.48 n = 1606	0.69 n.s.
8. Työtehtävieni suorittaminen edellyttää täydennys- tai jatkokoulutukseen osallistumista	2.75 n = 534	2.85 n = 580	3.04 n = 494	2.88 n = 1608	7.83 ***
9. Pystyn hyödyntämään ammattikorkeakoulussa oppimaani työssä	3.45 n = 535	3.22 n = 580	3.60 n = 492	3.42 n = 1607	20.01 ***
10. Olen tyytyväinen nykyisiin työtehtäviini	3.72 n = 536	3.80 n = 581	4.01 n = 497	3.84 n = 1614	11.48 ***

39. Jos olet työssä, joka ei vastaa koulutustasi, mitkä ovat mielestäsi siihen kaksi eniten vaikuttanutta tekijää?

1. tärkein

	Hallinto ja kauppa n = 103 %	Tekniikka ja liikenne n = 74 %	Sosiaali- ja terveysala n = 79 %	Yhteensä kaikki n = 256 %	χ^2 merk.
1. Kotipaikkakunnaltani ei löydy koulutustani vastaavaa työtä	36.9	24.3	25.3	29.7	-
2. Koulutusalani tilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla	9.7	25.7	11.4	14.8	
3. Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin AMK-koulutustani vastaava työ	16.5	24.3	20.2	19.9	
4. Työehdot (palkka yms.) ovat paremmat kuin AMK-koulutustani vastaavassa työssä	3.9	5.4	11.4	6.6	
5. Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	8.7	9.5	8.9	9.0	
6. Harrastus tai muu kiinnostus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	7.8	1.3	7.6	5.9	
7. Muu syy	16.5	9.5	15.2	14.1	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

2. tärkein

	Hallinto ja kauppa n = 87 %	Tekniikka ja liikenne n = 67 %	Sosiaali- ja terveysala n = 73 %	Yhteensä kaikki n = 227 %	χ^2 merk.
1. Kotipaikkakunnaltani ei löydy koulutustani vastaavaa työtä	16.1	17.9	13.7	15.9	13.49 n.s.
2. Koulutusalani tilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla	28.7	22.4	17.8	23.3	
3. Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin AMK-koulutustani vastaava työ	15.0	22.4	17.8	18.1	
4. Työehdot (palkka yms.) ovat paremmat kuin AMK-koulutustani vastaavassa työssä	5.8	4.5	16.4	8.8	
5. Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	11.5	13.4	9.6	11.4	
6. Harrastus tai muu kiinnostus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	10.3	7.5	15.1	11.0	
7. Muu syy	12.6	11.9	9.6	11.5	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

40. Vaadittiinko nykyiseen työhösi korkeakoulututkinto?

	Hallinto ja kauppa n = 529 %	Tekniikka ja liikenne n = 568 %	Sosiaali- ja terveysala n = 476 %	Yhteensä kaikki n = 1573 %	χ^2 merk.
1. Ehdottomasti kyllä (esim. pätevyysseh- dot täytettävä)	15.7	22.9	20.0	19.6	29.16 ***
2. Käytännössä kyllä, mutta muutkin tut- kinnot tosin kelpaa- vat (esim. opisto- tutkinto)	46.9	53.9	47.5	49.6	
3. Ei	37.4	23.2	32.6	30.8	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

44. Miksi opiskelet?

	Hallinto ja kauppa n = 109 %	Tekniikka ja liikenne n = 122 %	Sosiaali- ja terveysala n = 115 %	Yhteensä kaikki n = 346 %	χ^2 merk.
1. Huonot työllisyys- näkömät, työttö- myys	9.2	7.4	4.3	6.9	2.08 n.s.
2. Haluan kohot- taa/syventää am- mattipätevyyttäni	61.5	55.7	53.0	56.6	1.68 n.s.
3. Haluan monipuolis- taa pätevyyttäni opiskelemalla lisää jotain muuta alaa	33.9	34.4	27.0	31.8	1.86 n.s.
4. Haluan vaihtaa alaa	11.0	12.3	18.3	13.9	2.86 n.s.
5. Haluan yliopisto- tutkinnon	33.0	33.6	26.1	30.9	1.90 n.s.
6. Muu syy	11.0	7.4	16.5	11.6	4.89 n.s.

45. Arvioi realistisia mahdollisuuksia sekä halukkuutta sijoittua seuraaville maantieteellisille alueille.

Realistiset mahdollisuudet työllistyä alueelle

	Hallinto ja kauppa n = 590 %	Tekniikka ja liikenne n = 602 %	Sosiaali- ja terveysala n = 595 %	Yhteensä kaikki n = 1787 %	χ^2 merk.
1. Asuinmaakunta	85.8	84.9	89.9	86.8	7.55 *
2. Muu Suomi	73.1	80.4	71.8	75.1	13.90 ***
3. Muut Pohjoismaat	45.4	50.2	53.6	49.7	8.01 *
4. Baltian maat ja Venäjä	17.1	26.7	13.6	19.2	35.71 ***
5. Muu Eurooppa	47.1	58.3	43.0	49.5	29.99 ***
6. Euroopan ulkopuoliset alueet	30.7	49.3	29.7	36.7	62.99 ***

Halukkuus työllistyä alueelle

	Hallinto ja kauppa n = 544 %	Tekniikka ja liikenne n = 555 %	Sosiaali- ja terveysala n = 529 %	Yhteensä kaikki n = 1628 %	χ^2 merk.
1. Asuinmaakunta	82.2	82.7	85.6	83.5	2.70 n.s.
2. Muu Suomi	41.4	42.5	40.5	41.5	0.48 n.s.
3. Muut Pohjoismaat	19.3	19.5	16.1	18.3	2.63 n.s.
4. Baltian maat ja Venäjä	4.8	5.2	2.5	4.2	5.92 n.s.
5. Muu Eurooppa	36.9	39.6	19.7	32.2	57.75 ***
6. Euroopan ulkopuoliset alueet	21.1	29.0	12.5	21.0	44.62 ***

46. Millaiseksi arvioit oman asemasi työmarkkinoilla, kun vertailukohtana ovat oman alasi yliopistotutkinnon suorittaneet?

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Työllistyminen	2.63 n = 614	2.88 n = 623	2.64 n = 583	2.72 n = 1820	14.67 ***
2. Tulot	2.01 n = 615	2.23 n = 622	1.84 n = 587	2.03 n = 1824	31.61 ***
3 Työtehtävät	2.46 n = 615	2.70 n = 623	2.36 n = 577	2.51 n = 1815	26.70 ***
4. Ammattiasema	2.34 n = 614	2.65 n = 623	2.19 n = 580	2.40 n = 1817	41.44 ***

47. Aiotko joskus vielä hakea johonkin tutkintoon johtavaan opiskeluun?

	Hallinto ja kauppa n = 608 %	Tekniikka ja liikenne n = 613 %	Sosiaali- ja terveysala n = 603 %	Yhteensä kaikki n = 1824 %	χ^2 merk.
1. Kyllä	25.8	18.8	27.5	24.0	20.94 ***
2. En	13.3	16.0	9.8	13.1	
3. En osaa sanoa	60.9	65.2	62.7	62.9	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

47.1 Tutkintoon johtavaan koulutukseen aikovien koulutustavoite

	Hallinto ja kauppa n = 117 %	Tekniikka ja liikenne n = 97 %	Sosiaali- ja terveysala n = 133 %	Yhteensä kaikki n = 347 %	χ^2 merk.
1. Ammatillinen koulutus	1.7	2.1	0.8	1.4	-
2. Ammattikorkeakoulu- tutkinto	8.5	2.1	28.6	14.4	
3. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto	18.8	8.2	8.3	11.8	
4. Ylempi korkeakouluas- te	68.4	81.4	60.9	69.2	
5. Lisensiaatintutkinto	0.0	3.1	0.8	1.2	
6. Tohtorintutkinto	0.9	3.1	0.8	1.4	
7. Ulkomainen koulutus	1.7	0.0	0.0	0.6	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

48. Kuinka todennäköisenä pidät omalla kohdallasi seuraavia työllistymismuotoja viiden vuoden ku-
luttua?

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Olen ansiotyössä	4.63 n = 620	4.63 n = 626	4.59 n = 616	4.62 n = 1862	0.75 n.s.
2. Olen yrittäjä /free lancer, itsenäinen am- matinharjoittaja	2.14 n = 566	2.11 n = 580	1.88 n = 556	2.05 n = 1702	8.90 ***
3. Opiskelen	2.66 n = 567	2.43 n = 578	3.04 n = 566	2.71 n = 1711	49.25 ***
4. Olen työtön, lomautet- tu	1.85 n = 544	1.89 n = 569	1.77 n = 548	1.84 n = 1661	2.84 n.s.
5. Muu	2.80 n = 76	2.25 n = 73	3.17 n = 102	2.79 n = 251	8.80 ***

49. Asemasi viiden vuoden kuluttua?

	Hallinto ja kauppa n = 619 %	Tekniikka ja liikenne n = 631 %	Sosiaali- ja terveysala n = 613 %	Yhteensä kaikki n = 1863 %	χ^2 merk.
1. Johtotaso	10.5	8.7	3.8	7.7	357.07 ***
2. Keskijohto	39.7	41.2	18.6	33.3	
3. Toimihenkilö	42.0	43.6	38.3	41.3	
4. Suoritustaso	4.4	3.3	33.9	13.7	
5. Muu	3.4	3.2	5.4	4.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	

50. Kuinka hyvin arvioit seuraavien väittämien pitävän paikkansa omalla työurallasi tai elämässäsi yleensä?

	Hallinto ja kauppa ka	Tekniikka ja liikenne ka	Sosiaali- ja terveysala ka	Yhteensä kaikki ka	F merk.
1. Tulen työskentelemään samalla alalla koko työurani ajan	2.98 n = 623	3.27 n = 630	3.22 n = 621	3.15 n = 1874	14.34 ***
2. Tulen työskentelemään kansainvälisissä tehtävissä	2.96 n = 623	3.07 n = 631	2.05 n = 621	2.70 n = 1875	182.29 ***
3. Tulen perustamaan oman yrityksen	1.99 n = 619	2.00 n = 631	1.89 n = 621	1.96 n = 1871	2.17 n.s.
4. Työurani tulee koostumaan ns. epätyypillisistä työsuhteista kuten esim. määräaikainen työ, osa-aikatyö, free lancerina toimiminen	1.90 n = 622	1.67 n = 631	2.57 n = 621	2.04 n = 1874	130.48 ***
5. Tuloni tulevat vaihtelemaan urani aikana	2.94 n = 622	2.85 n = 629	2.98 n = 619	2.92 n = 1870	2.84 n.s.
6. Tavoitteenani on saavuttaa pysyvä työpaikka	4.34 n = 622	4.28 n = 625	4.34 n = 613	4.32 n = 1860	1.16 n.s.
7. Perhe ja vapaa-aika ovat elämässäni työtä tärkeämmät	3.86 n = 622	3.89 n = 629	4.01 n = 619	3.92 n = 1870	3.98 *
8. Tuloni tulevat kasvamaan tasaisesti urani aikana	3.66 n = 623	3.72 n = 631	2.87 n = 621	3.42 n = 1875	160.00 ***
9. Olen valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa työn vuoksi	2.99 n = 619	3.19 n = 629	2.79 n = 619	2.99 n = 1867	17.71 ***
10. Tulen jatkuvasti opiskelemaan omaa alaani ja ammattiani varten	3.34 n = 622	3.28 n = 631	3.45 n = 620	3.35 n = 1873	4.89 **
11. Työurani tulee poikkeamaan muista saman tutkinnon suorittaneiden työurista	2.74 n = 622	2.74 n = 629	2.57 n = 617	2.68 n = 1868	5.70 **
12. Työurani on ennustamaton ja riippuu yhteiskunnallisesta kehityksestä	2.65 n = 620	2.66 n = 631	2.82 n = 617	2.71 n = 1868	5.28 **
13. Haluan työssäni olla riippumaton ja tehdä asiat omalla tavallani ja omaan tahtiin	3.00 n = 620	2.93 n = 630	2.90 n = 621	2.94 n = 1871	1.52 n.s.
14. Haluan turvallisen työpaikan, jonka tulevaisuus on ennakoitavissa	3.45 n = 621	3.56 n = 630	3.57 n = 620	3.53 n = 1871	3.14 *
15. Minulla on tarve luoda, tehdä ja kehittää bisnestä	2.95 n = 622	2.92 n = 631	2.23 n = 620	2.70 n = 1873	83.67 ***
16. Tulen etenemään johtavaan asemaan jossakin vaiheessa työuraani	3.36 n = 621	3.43 n = 630	2.75 n = 620	3.18 n = 1871	72.88 ***
17. Haluan, että työssäni on haasteita	4.21 n = 622	4.20 n = 630	4.20 n = 619	4.20 n = 1871	0.04 n.s.
18. Haluan, että perhe, ura ja itseni kehittäminen ovat sopusoinnussa keskenään	4.56 n = 623	4.52 n = 631	4.66 n = 620	4.58 n = 1874	7.33 ***

LIITE 2. Ammattikorkeakoulusta vuonna 2000 valmistuneiden jakaumat koulutusohjelmittain

KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS
JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

AMMATTIKORKEAKOULUSTA VUONNA 2000 VALMISTUNEIDEN TUTKIMUS

Kysely lähetettiin 2926:lle opintonsa päättäneelle ja siihen vastasi 1888, palautusprosentti on 65.

1. Sukupuoli

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1888 %	χ^2 merk. 728.18***
	Tekniikka n = 493 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 551 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 198 %	Terveys n = 427 %		
Mies	74.2	89.6	27.2	69.3	6.1	8.4	39.5	
Nainen	25.8	10.4	72.8	30.7	93.9	91.6	60.5	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

2. Ikä

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1873	F merk. 1.63 n.s.
	Tekniikka n = 489	Tietotekn. n = 142	Kauppa n = 547	Tietojenk. n = 74	Sosiaali n = 198	Terveys n = 423		
ka	29.1	28.9	28.7	30.2	28.6	29.1	29.0	

3. Kyselyyn vastanneiden työ- ja elinkeinokeskukset

	Ammattikorkeakoulun TE-keskus					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
	Tekniikka n = 493 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 551 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 198 %	Terveys n = 427 %
Uusimaa	2.8	12.5	19.2	44.0	16.2	16.2
Varsinais-Suomi	11.1	11.8	2.9	1.3	2.5	9.1
Satakunta	6.3	6.3	10.2	2.7	7.6	8.0
Häme	11.6	8.3	4.2	-	9.1	3.7
Pirkanmaa	16.8	-	7.8	6.7	2.0	5.9
Kaakkois-Suomi	9.1	2.8	10.2	-	1.5	9.4
Etelä-Savo	5.9	8.3	4.5	5.3	4.0	3.5
Pohjois-Savo	5.3	-	7.1	12.0	7.1	8.7
Pohjois-Karjala	5.1	-	3.5	-	7.6	2.1
Keski-Suomi	3.7	8.3	3.6	8.0	3.5	4.2
Etelä-Pohjanmaa	0.4	-	6.7	-	5.6	1.4
Pohjanmaa	7.1	16.7	6.7	2.7	6.1	6.3
Pohjois-Pohjanmaa	5.5	24.3	4.5	6.7	14.6	10.3
Kainuu	2.0	0.7	2.2	5.3	-	3.0
Lappi	7.3	-	6.7	5.3	12.6	8.2
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 = -$ *)

*) Liian vähän havaintoja testaukseen

	Asuinpaikka nykyisin					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
	Tekniikka n = 492 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 549 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 198 %	Terveys n = 425 %
Uusimaa	17.1	21.5	34.4	53.3	26.3	22.8
Varsinais-Suomi	9.5	13.9	6.0	1.3	2.0	9.4
Satakunta	5.3	2.1	4.9	2.7	6.1	4.5
Häme	8.7	4.9	4.2	-	6.6	4.3
Pirkanmaa	17.5	11.1	10.0	6.7	6.6	8.7
Kaakkois-Suomi	5.5	1.4	6.5	-	2.5	7.3
Etelä-Savo	2.2	-	3.3	5.3	2.5	2.1
Pohjois-Savo	3.9	-	4.5	8.0	7.1	7.3
Pohjois-Karjala	4.1	0.7	3.5	-	2.5	2.1
Keski-Suomi	5.9	11.8	3.3	6.7	3.5	4.0
Etelä-Pohjanmaa	1.8	2.1	3.5	-	5.6	3.5
Pohjanmaa	4.5	6.9	4.0	2.7	4.0	4.0
Pohjois-Pohjanmaa	9.1	22.9	7.1	9.3	19.7	12.7
Kainuu	0.8	-	1.5	2.7	1.0	2.8
Lappi	4.1	0.7	3.3	1.3	4.0	4.5
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 = -$

11. Pohjakoulutus

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1884 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 491 %	Tietotekn. n = 143 %	Kauppa n = 551 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 198 %	Terveys n = 426 %		
1. Peruskoulu + ammatillinen koulutus	31.8	26.6	9.6	22.7	18.2	19.7	20.4	89.03***
2. Lukio	55.8	55.2	67.5	57.3	61.6	60.6	60.9	
3. Lukio + ammatillinen koulutus	12.4	18.2	22.9	20.0	20.2	19.7	18.7	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

12. Ammatillinen koulutus ennen AMK-opintojen alkua

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n=1823 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 477 %	Tietotekn. n = 140 %	Kauppa n = 530 %	Tietojenk. n = 73 %	Sosiaali n = 189 %	Terveys n = 414 %		
1. Ei ammatillisia opintoja	54.7	54.3	64.7	56.2	58.7	58.5	58.9	12.35 *
2. Kouluasteen ammatillinen tutkinto samalta alalta kuin AMK-opinnot	22.4	23.6	7.0	4.1	27.0	23.7	18.0	81.62 ***
3. Kouluasteen ammatillinen tutkinto eri alalta	13.2	9.3	3.4	5.5	8.5	8.0	8.1	33.58 ***
4. Opisto-/ amm.kork.asteen tutkinto samalta alalta kuin AMK-opinnot	6.3	5.0	21.1	11.0	2.6	7.0	10.5	95.25 ***
5. Opisto-/ amm.kork.asteen tutkinto eri alalta kuin AMK-opinnot	5.2	11.4	4.2	24.7	4.2	4.3	5.9	60.08***
6. Valmis korkea-koulututkinto	-	-	0.6	2.7	-	0.7	0.4	-
7. Muu tutkinto	-	0.7	1.3	-	2.1	1.9	1.1	8.43 n.s.

13. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1862 %	χ^2 merk.
	Tekniikka %	Tietotekn. %	Kauppa %	Tietojenk. %	Sosiaali %	Terveys %		
1. AMK-opiskelualaan liittyvää työtä	44.4 n = 484	30.1 n = 143	40.7 n = 543	22.2 n = 72	60.4 n = 197	38.5 n = 423	41.6 n = 1862	50.60 ***
2. Muuta työtä	74.7 n = 475	82.3 n = 141	73.5 n = 536	83.1 n = 71	75.4 n = 195	76.0 n = 417	75.6 n = 1835	7.08 n.s.

13. Työkokemus ennen AMK-opintojen alkua, jaksojen kestot (työssä käyneet)

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1372 %	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. AMK-opiskelualaan liittyvää työtä, kk	28.59 n = 212	14.14 n = 43	34.77 n = 220	16.06 n = 16	17.20 n = 118	37.15 n = 161	29.34 n = 770	4.53 ***
2. Muuta työtä, kk	24.11 n = 353	22.74 n = 115	24.72 n = 390	35.42 n = 59	28.28 n = 145	28.25 n = 310	26.03 n = 1372	1.48 n.s.

14. Työssäkäynti opiskeluaikana

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä %	χ^2 merk.
	Tekniikka %	Tietotekn. %	Kauppa %	Tietojenk. %	Sosiaali %	Terveys %		
1. Työharjoittelu	84.5 n = 489	80.4 n = 143	87.8 n = 549	94.7 n = 75	82.8 n = 198	71.8 n = 426	82.5 n = 1880	53.68 ***
2. Muu AMK-opiskeluun liittyvä työ	60.8 n = 490	66.4 n = 143	55.6 n = 549	69.3 n = 75	51.5 n = 198	54.0 n = 426	57.5 n = 1881	17.07 **
3. Alaan liittyvät työt	31.2 n = 490	32.9 n = 143	38.1 n = 549	38.7 n = 75	52.0 n = 198	46.9 n = 426	39.4 n = 1881	40.07 ***

14. Työssäkäynti opiskeluaikana, kestot (työssä käyneet)

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä %	F merk.
	Tekniikka %	Tietotekn. %	Kauppa %	Tietojenk. %	Sosiaali %	Terveys %		
1. Työharjoittelu, ov	17.69 n = 407	16.84 n = 113	17.11 n = 475	16.67 n = 71	31.14 n = 158	42.58 n = 279	23.43 n = 1503	302.05 ***
2. Muu AMK-opiskeluun liittyvä työ, kk	12.92 n = 297	15.35 n = 95	17.81 n = 299	18.21 n = 100	8.93 n = 100	10.12 n = 228	13.79 n = 1071	15.06 ***
3. Alaan liittyvät työt, kk	13.72 n = 152	11.15 n = 47	15.20 n = 206	15.98 n = 28	14.95 n = 102	13.26 n = 196	14.11 n = 731	0.97 n.s.

15. Muut yhteydet työelämään opiskeluaikana

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä %	χ^2 merk.
	Tekniikka %	Tietotekn. %	Kauppa %	Tietojenk. %	Sosiaali %	Terveys %		
1. Opinnäytetyö	87.1	88.0	77.6	82.7	53.3	47.8	71.9	239.95 ***
2. Tutkimus- tai kehittämissuunnitelma	13.1	10.6	20.4	10.7	21.3	14.2	16.0	20.58 ***
3. Konkreettisen tehtävän suunnittelu ja toteutus	15.0	21.8	19.3	16.0	28.4	12.7	17.7	27.81 ***
4. Muu	3.9	4.9	7.9	4.0	6.6	6.3	6.0	8.33 n.s.
5. Ei edellä mainittuja opiskeluaikaisia työelämäyhteyksiä	5.3	0.7	11.9	12.0	18.8	29.1	13.9	136.69 ***

16. Opiskelu, harjoittelu ja muu työskentely ulkomailla opiskeluaikana

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1795 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 456 %	Tietotekn. n = 137 %	Kauppa n = 530 %	Tietojenk. n = 68 %	Sosiaali n = 194 %	Terveys n = 410 %		
1. AMK-tutkin- toon sisältyvä opiskelu	9.9	10.9	16.2	8.8	5.7	8.0	10.9	25.14***
2. Opintoihin liittyvä työ- harjoittelu	5.9	2.2	7.9	2.9	16.0	17.1	9.7	55.63 ***
3. Muu työskentely	7.0	3.6	4.3	1.5	1.5	3.2	4.3	14.53 *

16. Opiskelu, harjoittelu ja muu työskentely ulkomailla opiskeluaikana, kestot (työssä käyneet)

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 192	F merk.
	Tekniikka ka n = 44	Tietotekn. ka n = 15	Kauppa ka n = 84	Tietojenk. ka n = 6	Sosiaali ka n = 11	Terveys ka n = 32		
1. AMK-tutkin- toon sisältyvä opiskelu	20.36 n = 44	24.93 n = 15	16.29 n = 84	29.00 n = 6	8.00 n = 11	24.43 n = 32	19.18 n = 192	0.97 n.s.
2. Opintoihin liit- tyvä työhar- joittelu	9.85 n = 27	-	13.10 n = 42	13.50 n = 2	7.21 n = 29	9.55 n = 65	10.12 n = 168	2.48 *
3. Muu työskentely	4.16 n = 32	4.20 n = 5	5.78 n = 23	3.00 n = 1	3.67 n = 3	4.08 n = 13	4.60 n = 77	0.82 n.s.

17. Harkitsitko missään vaiheessa opintojen keskeyttämistä ja mistä syystä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1880 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 492 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 547 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 197 %	Terveys n = 425 %		
1. En	80.7	79.9	75.3	81.3	73.6	71.3	76.2	14.24 *
2. Kyllä	19.3	20.1	24.7	18.7	26.4	28.7	23.8	
3. Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

17. Keskeyttämisen syyt

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala			
	Tekniikka n = 492 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 547 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 197 %	Terveys n = 425 %	Yhteensä n = 1880 %	χ^2 merk.
1. Ala ei sopinut minulle tai minä en alalle	2.6	2.8	3.7	1.3	5.1	6.8	4.1	13.54 *
2. Ala ei ollut kiinnostava	2.8	2.8	2.6	1.3	1.0	3.8	2.7	4.56 n.s.
3. Olisin halunnut yliopistoon	4.9	3.5	9.0	5.3	8.1	8.7	7.2	11.61 *
4. Opiskelu oli liian vaikeaa	1.8	2.8	1.6	-	1.0	1.2	1.5	-
5. Opiskelu ei ollut riittävän haasteellista	2.6	3.5	4.2	4.0	5.6	3.8	3.8	3.84 n.s.
6. Taloudelliset syyt	2.6	0.7	2.2	1.3	4.6	3.1	2.6	6.25 n.s.
7. Työelämä houkutteli	2.4	2.8	2.0	8.0	2.5	1.6	2.4	-
8. Terveydelliset syyt	0.2	-	0.7	-	-	1.6	0.6	-
9. Muu syy	4.9	6.3	4.6	2.7	8.1	8.5	6.0	10.81 n.s.

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

AMK-opiskelu valmiuden kehittäjänä

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	2.76 n = 489	2.62 n = 143	3.42 n = 540	2.65 n = 75	2.74 n = 195	2.82 n = 421	2.95 n = 1863	30.97***
2. Omatoimisuus	3.54 n = 489	3.39 n = 142	3.79 n = 538	3.67 n = 75	4.10 n = 195	3.90 n = 422	3.75 n = 1861	17.19***
3. Yrittäjänä toimiminen	2.29 n = 489	2.13 n = 142	3.08 n = 536	2.55 n = 75	2.27 n = 195	2.07 n = 419	2.46 n = 1856	59.53***
4. Käytännön ammattitaito	2.95 n = 488	2.97 n = 142	3.37 n = 540	3.68 n = 75	3.85 n = 194	3.68 n = 420	3.36 n = 1859	33.88***
5. Yhteistyövalmiudet	3.50 n = 488	3.35 n = 142	3.88 n = 541	3.91 n = 75	4.22 n = 196	3.80 n = 420	3.76 n = 1862	27.83***
6. Johtamis- ja organisointivalmiudet	2.72 n = 489	2.42 n = 142	3.14 n = 537	3.03 n = 75	3.09 n = 196	2.56 n = 420	2.83 n = 1859	24.76***
7. ATK-valmiudet	3.97 n = 490	4.02 n = 142	4.16 n = 542	4.39 n = 75	3.42 n = 196	3.49 n = 417	3.88 n = 1862	36.72***
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	3.52 n = 489	3.46 n = 142	3.04 n = 543	3.05 n = 75	3.59 n = 196	3.69 n = 421	3.40 n = 1866	28.22***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	3.03 n = 488	2.91 n = 142	3.33 n = 542	3.31 n = 75	4.19 n = 196	3.84 n = 420	3.42 n = 1863	73.55***
10. Vastuullisuus	3.22 n = 489	2.98 n = 142	3.49 n = 542	3.52 n = 75	3.90 n = 196	3.99 n = 421	3.54 n = 1865	42.45***
11. Kommunikointitaidot	3.29 n = 489	3.17 n = 142	3.82 n = 542	3.51 n = 75	3.88 n = 196	3.68 n = 421	3.59 n = 1865	24.62***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	3.40 n = 487	3.30 n = 142	3.42 n = 540	3.31 n = 75	3.39 n = 196	3.45 n = 417	3.40 n = 1857	0.58 n.s.
13. Epävarmuuden sietokyky	2.69 n = 486	2.44 n = 142	2.84 n = 542	2.52 n = 75	3.22 n = 195	3.09 n = 421	2.85 n = 1861	15.82***
14. Luovuus / innovatiivisuus	2.67 n = 488	2.50 n = 142	2.80 n = 542	2.73 n = 74	3.21 n = 196	2.65 n = 422	2.75 n = 1864	10.79***
15. Ongelmanratkaisutaidot	3.30 n = 488	3.20 n = 142	3.28 n = 542	3.51 n = 75	3.44 n = 196	3.28 n = 422	3.30 n = 1865	1.90 n.s.
16. Sopeutumiskyky	3.24 n = 486	3.08 n = 142	3.40 n = 540	3.16 n = 75	3.63 n = 196	3.50 n = 421	3.37 n = 1860	8.97 ***
17. Ajankäytön hallinta	3.00 n = 489	2.88 n = 141	3.42 n = 540	3.01 n = 75	3.21 n = 196	3.10 n = 420	3.16 n = 1861	9.73 ***
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	3.03 n = 490	2.78 n = 142	3.43 n = 543	3.08 n = 75	3.62 n = 196	3.40 n = 421	3.27 n = 1867	21.33***
19. Riskinotto kyky	2.33 n = 489	2.21 n = 142	2.53 n = 541	2.49 n = 75	2.52 n = 196	2.35 n = 421	2.41 n = 1864	3.99 **

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

Valmiuden merkitys työelämässä menestymisen kannalta

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	3.65 n = 484	3.74 n = 141	3.69 n = 537	3.62 n = 74	2.79 n = 193	3.04 n = 420	3.44 n = 1849	37.75***
2. Omatoimisuus	4.29 n = 484	4.43 n = 139	4.52 n = 536	4.36 n = 74	4.63 n = 194	4.57 n = 420	4.47 n = 1847	12.05***
3. Yrittäjänä toimiminen	2.70 n = 483	2.69 n = 140	2.96 n = 536	2.80 n = 74	2.90 n = 194	2.64 n = 420	2.79 n = 1847	5.13 ***
4 Käytännön ammattitaito	4.13 n = 484	4.19 n = 140	4.14 n = 539	4.41 n = 74	4.62 n = 193	4.69 n = 420	4.33 n = 1850	30.20***
5. Yhteistyövalmiudet	4.29 n = 484	4.29 n = 139	4.43 n = 540	4.55 n = 74	4.69 n = 194	4.58 n = 420	4.45 n = 1851	14.75***
6. Johtamis- ja organisoitvalmiudet	3.87 n = 485	3.61 n = 140	3.81 n = 535	3.91 n = 74	3.93 n = 192	3.50 n = 421	3.76 n = 1847	10.62***
7. ATK-valmiudet	4.31 n = 485	4.41 n = 140	4.50 n = 541	4.68 n = 74	3.90 n = 193	4.05 n = 421	4.28 n = 1854	28.64***
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	3.55 n = 485	3.79 n = 140	3.18 n = 540	3.53 n = 74	3.45 n = 194	3.53 n = 420	3.45 n = 1853	13.67***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	3.92 n = 485	3.94 n = 140	4.04 n = 539	4.05 n = 74	4.44 n = 193	4.41 n = 420	4.13 n = 1851	27.93***
10. Vastuullisuus	4.33 n = 485	4.23 n = 140	4.40 n = 541	4.53 n = 74	4.68 n = 194	4.76 n = 421	4.48 n = 1855	27.25***
11. Kommunikointitaidot	4.29 n = 485	4.36 n = 140	4.50 n = 541	4.43 n = 74	4.65 n = 194	4.65 n = 422	4.48 n = 1856	17.06***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	2.98 n = 482	2.96 n = 140	3.32 n = 538	3.14 n = 74	3.61 n = 193	3.58 n = 419	3.28 n = 1846	22.82***
13. Epävarmuuden sietokyky	3.62 n = 483	3.69 n = 140	3.80 n = 539	3.72 n = 74	4.18 n = 193	3.97 n = 421	3.82 n = 1850	14.06***
14. Luovuus / innovatiivisuus	3.68 n = 484	3.79 n = 140	3.61 n = 540	3.77 n = 73	4.00 n = 193	3.72 n = 422	3.71 n = 1852	5.37 ***
15. Ongelmanratkaisutaidot	4.28 n = 484	4.38 n = 140	4.24 n = 538	4.53 n = 74	4.48 n = 194	4.32 n = 419	4.31 n = 1849	4.57 ***
16. Sopeutumiskyky	3.99 n = 484	3.95 n = 140	4.20 n = 540	4.23 n = 74	4.43 n = 194	4.33 n = 422	4.18 n = 1854	16.12***
17. Ajankäytön hallinta	4.07 n = 485	4.07 n = 139	4.21 n = 540	4.24 n = 74	4.25 n = 194	4.22 n = 420	4.17 n = 1852	2.77 *
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	4.20 n = 482	4.16 n = 140	4.29 n = 541	4.31 n = 74	4.47 n = 194	4.44 n = 422	4.31 n = 1853	7.43 ***
19. Riskinotto-kyky	3.18 n = 485	3.04 n = 140	3.25 n = 540	3.15 n = 74	3.31 n = 194	3.13 n = 422	3.19 n = 1855	1.80 n.s.

18. Arvioi, mikä on ollut ammattikorkeakouluopiskelun merkitys seuraavien työelämävalmiuksiesi kehittäjänä ja miten tärkeitä nämä valmiudet ovat työelämässä menestymisen kannalta?

**AMK-opiskelu valmiuden kehittäjänä
Valmiuden merkitys työelämässä menestymisen kannalta**

Erotuksen keskiarvo

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Kansainvälisyyteen liittyvät valmiudet	-0.89 n = 484	-1.12 n = 141	-0.27 n = 535	-0.95 n = 74	-0.06 n = 192	-0.22 n = 419	-0.49 n = 1845	31.53 ***
2. Omatoimisuus	-0.75 n = 484	-1.04 n = 139	-0.74 n = 534	-0.68 n = 74	-0.53 n = 193	-0.66 n = 419	-0.72 n = 1843	4.92 ***
3. Yrittäjänä toimiminen	-0.42 n = 483	-0.56 n = 140	0.12 n = 533	-0.23 n = 74	-0.62 n = 193	-0.57 n = 418	-0.32 n = 1841	22.96 ***
4. Käytännön ammattitaito	-1.18 n = 483	-1.21 n = 140	-0.77 n = 538	-0.73 n = 74	-0.77 n = 192	-1.01 n = 418	-0.96 n = 1845	8.96 ***
5. Yhteistyövalmiudet	-0.79 n = 484	-0.94 n = 139	-0.55 n = 539	-0.65 n = 74	-0.46 n = 194	-0.78 n = 419	-0.69 n = 1849	8.67 ***
6. Johtamis- ja organisoitmi- valmiudet	-1.15 n = 484	-1.19 n = 140	-0.66 n = 535	-0.85 n = 74	-0.83 n = 192	-0.94 n = 418	-0.92 n = 1843	10.99 ***
7. ATK-valmiudet	-0.34 n = 485	-0.38 n = 140	-0.33 n = 540	-0.30 n = 74	-0.47 n = 193	-0.55 n = 416	-0.40 n = 1848	3.34 **
8. Kyky teoreettiseen ajatteluun	-0.04 n = 485	-0.34 n = 140	-0.14 n = 540	-0.45 n = 74	0.13 n = 194	0.17 n = 419	-0.04 n = 1852	9.50 ***
9. Valmiudet arvioida ja kehittää omaa työtä	-0.89 n = 484	-1.04 n = 140	-0.71 n = 539	-0.73 n = 74	-0.24 n = 193	-0.58 n = 418	-0.71 n = 1848	16.92 ***
10. Vastuullisuus	-1.09 n = 484	-1.25 n = 140	-0.91 n = 540	-0.99 n = 74	-0.76 n = 194	-0.77 n = 419	-0.94 n = 1851	8.11 ***
11. Kommunikointitaidot	-1.00 n = 485	-1.19 n = 140	-0.69 n = 540	-0.93 n = 74	-0.76 n = 194	-0.96 n = 420	-0.89 n = 1853	8.76 ***
12. Valmiudet jatko-opintoihin	0.43 n = 481	0.34 n = 140	0.10 n = 537	0.20 n = 74	-0.22 n = 193	-0.13 n = 416	0.12 n = 1841	13.51 ***
13. Epävarmuuden sietokyky	-0.94 n = 480	-1.26 n = 140	-0.96 n = 539	-1.22 n = 74	-0.94 n = 193	-0.89 n = 420	-0.97 n = 1846	2.89 *
14. Luovuus / innovatiivisuus	-1.01 n = 483	-1.29 n = 140	-0.81 n = 540	-1.05 n = 73	-0.79 n = 193	-1.07 n = 421	-0.97 n = 1850	5.93 ***
15. Ongelmanratkaisutaidot	-0.98 n = 483	-1.18 n = 140	-0.96 n = 538	-1.01 n = 74	-1.03 n = 194	-1.03 n = 418	-1.01 n = 1847	1.04 n.s.
16. Sopeutumiskyky	-0.75 n = 482	-0.86 n = 140	-0.80 n = 538	-1.05 n = 74	-0.78 n = 194	-0.83 n = 420	-0.80 n = 1848	1.32 n.s.
17. Ajankäytön hallinta	-1.06 n = 485	-1.19 n = 139	-0.80 n = 538	-1.22 n = 74	-1.02 n = 194	-1.12 n = 418	-1.01 n = 1848	5.62 ***
18. Kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia	-1.17 n = 482	-1.38 n = 140	-0.86 n = 541	-1.24 n = 74	-0.86 n = 194	-1.03 n = 420	-1.03 n = 1851	8.49 ***
19. Riskinotto- kyky	-0.85 n = 485	-0.83 n = 140	-0.72 n = 539	-0.64 n = 74	-0.79 n = 194	-0.78 n = 420	-0.78 n = 1852	1.05 n.s.

19. Arvio sitä, minkä verran ammattikorkeakouluopiskelu sisältää seuraavia piirteitä ja miten nämä piirteet tukevat menestymistäsi työelämässä?

Piirteen sisältyminen opiskeluun

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Ammattitaidon kehittäminen	3.23 n = 485	3.23 n = 143	3.40 n = 539	3.53 n = 75	3.74 n = 194	3.67 n = 421	3.44 n = 1857	17.33 ***
2. Työelämän tarpeisiin vastaaminen	2.99 n = 484	2.93 n = 143	3.37 n = 537	3.40 n = 75	3.48 n = 194	3.12 n = 420	3.19 n = 1853	15.85 ***
3. Koulutuksen käytännönläheisyys	2.90 n = 482	2.92 n = 141	3.43 n = 536	3.75 n = 75	3.80 n = 194	3.08 n = 420	3.23 n = 1848	33.09 ***
4. Opettajakunnan omat työelämäyhteydet	2.91 n = 484	2.86 n = 143	2.87 n = 535	2.95 n = 75	3.00 n = 193	2.49 n = 416	2.81 n = 1846	10.78 ***
5. Oppilaitoksen organisoimat erityisesti työllistymistä edistävät toimet	2.35 n = 483	2.41 n = 143	2.36 n = 535	2.76 n = 75	2.29 n = 192	1.93 n = 417	2.27 n = 1845	15.98 ***
6. Opiskelijoiden itsensä organisoima työllistymistä edistävä toiminta	2.52 n = 481	2.55 n = 143	2.55 n = 534	2.68 n = 75	2.56 n = 192	2.37 n = 417	2.51 n = 1842	2.01 n.s.
7. Ammattikorkeakouluopintojen monialaisuus	3.21 n = 484	3.04 n = 142	3.52 n = 538	3.36 n = 74	3.62 n = 193	3.16 n = 417	3.33 n = 1848	14.87 ***
8. Asiantuntijuuden kehittäminen	2.89 n = 484	2.73 n = 143	3.01 n = 539	3.22 n = 74	3.40 n = 194	3.34 n = 418	3.08 n = 1852	19.72 ***

Piirteen antama tuki työelämässä menestymiselle

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Ammattitaidon kehittäminen	3.71 n = 480	3.82 n = 143	3.79 n = 536	3.89 n = 74	4.05 n = 193	4.14 n = 416	3.88 n = 1842	12.35***
2. Työelämän tarpeisiin vastaaminen	3.59 n = 479	3.47 n = 142	3.68 n = 533	3.88 n = 74	3.86 n = 192	3.82 n = 412	3.70 n = 1832	5.62 ***
3. Koulutuksen käytännönläheisyys	3.51 n = 475	3.46 n = 140	3.69 n = 533	3.89 n = 73	4.07 n = 191	3.88 n = 413	3.72 n = 1825	12.56 ***
4. Opettajakunnan omat työelämäyhteydet	2.97 n = 478	2.91 n = 143	2.70 n = 531	2.88 n = 74	2.82 n = 191	2.86 n = 410	2.84 n = 1827	2.87 *
5. Oppilaitoksen organisoimat erityisesti työllistymistä edistävät toimet	2.76 n = 476	2.62 n = 143	2.62 n = 530	2.86 n = 74	2.62 n = 190	2.59 n = 410	2.66 n = 1823	1.70 n.s.
6. Opiskelijoiden itsensä organisoima työllistymistä edistävä toiminta	2.93 n = 475	2.81 n = 142	2.86 n = 530	2.85 n = 74	2.92 n = 190	2.90 n = 411	2.89 n = 1822	0.32 n.s.
7. Ammattikorkeakouluopintojen monialaisuus	3.22 n = 478	3.08 n = 143	3.47 n = 535	3.41 n = 73	3.70 n = 191	3.18 n = 411	3.33 n = 1831	11.93 ***
8. Asiantuntijuuden kehittäminen	3.43 n = 478	3.49 n = 143	3.42 n = 535	3.77 n = 74	3.74 n = 191	3.74 n = 412	3.55 n = 1833	8.55 ***

20. Minkä verran seuraavat seikat tukevat omaa sijoittumistasi työelämään ja menestymistä siinä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka n =	Tietotekn. ka n =	Kauppa ka n =	Tietojenk. ka n =	Sosiaali ka n =	Terveys ka n =		
1. Ammattikorkea- kouluopintoja edeltävä työko- kemus ja ennak- koharjoittelu	2.69 n = 486	2.43 n = 143	2.69 n = 542	2.57 n = 75	2.84 n = 196	2.76 n = 422	2.70 n = 1864	1.89 n.s.
2. Tutkintoon sisäl- tyvä työpaikka- harjoittelu	3.49 n = 486	3.66 n = 143	3.31 n = 540	4.04 n = 75	3.78 n = 195	3.85 n = 421	3.58 n = 1860	14.35***
3. Opinnäytetyö	3.23 n = 488	3.64 n = 142	2.60 n = 543	3.13 n = 75	2.53 n = 194	2.21 n = 421	2.77 n = 1863	55.55***
4. Koulutukseen si- sältyvät käytän- nön työelämään liittyvät tehtävät ja projektit	2.80 n = 487	2.76 n = 143	2.81 n = 541	2.93 n = 75	3.11 n = 195	2.70 n = 421	2.81 n = 1862	3.77 **
5. Koulutusala	3.74 n = 486	3.97 n = 142	3.78 n = 542	4.20 n = 75	3.72 n = 194	3.81 n = 416	3.80 n = 1855	3.85 **
6. Tutkinnon tunnet- tuus	3.18 n = 485	3.45 n = 143	3.05 n = 542	2.95 n = 74	2.88 n = 195	3.56 n = 414	3.21 n = 1853	16.30***
7. Tutkinnon työnan- tajien piirissä nauttima arvostus	3.14 n = 486	3.34 n = 143	2.85 n = 540	3.03 n = 75	2.84 n = 193	3.20 n = 414	3.05 n = 1851	8.75 ***
8. Ikä	2.90 n = 488	2.80 n = 143	3.13 n = 541	3.01 n = 75	3.06 n = 195	3.01 n = 420	3.01 n = 1862	3.55 **
9. Perhetilanne	2.40 n = 487	2.44 n = 143	2.74 n = 540	2.56 n = 75	2.90 n = 195	2.76 n = 421	2.64 n = 1861	7.96 ***

21. Milloin sait ensimmäisen ammattikorkeakoulutustasi vastaavan työpaikan?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1869 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 492 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 542 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 193 %	Terveys n = 423 %		
1. Minulla oli val- mistumishet- kellä työ, joka vastasi koulu- tustani	64.4	91.0	47.6	89.3	23.3	30.5	50.7	344.18 ***
2. Sain ensimmäi- sen koulutus- tani vastaavan työn _kk kulut- tua valmistu- misestani	27.7	6.2	37.6	8.0	61.1	62.6	39.5	
3. En ole ollut koulutustani vastaavassa työssä valmis- tumiseni jäl- keen	7.9	2.8	14.8	2.7	15.6	6.9	9.8	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

21.2 Milloin sait ensimmäisen ammattikorkeakoulutustasi vastaavan työpaikan? Keskiarvo

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 710 ka	F merk.
	Tekniikka n = 132 ka	Tietotekn. n = 7 ka	Kauppa n = 200 ka	Tietojenk. n = 5 ka	Sosiaali n = 116 ka	Terveys n = 250 ka		
1. Sain ensimmäisen koul. vastaavan työn ___kk kuluttua valmistumisestani	6.27	2.71	8.11	3.00	5.85	5.46	6.37	3.44 **

22. Mitä olet tehnyt ammattikorkeakoulusta valmistuttuasi?

	Tammikuu – kesäkuu 2000 %						Heinäkuu – joulukuu 2000 %					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
Pääasiallinen toiminta	Tekniikka n=460 %	Tietotekn. n=141 %	Kauppa n=498 %	Tietojenk. n=73 %	Sosiaali n=177 %	Terveys n=367 %	Tekniikka n=481 %	Tietotekn. n=144 %	Kauppa n=521 %	Tietojenk. n=73 %	Sosiaali n=183 %	Terveys n=384 %
1. Opiskelu	44.4	34.8	40.0	19.2	57.6	53.7	6.4	4.2	15.2	4.1	27.3	28.9
2. Koulutusta vastaava työ	39.3	51.1	38.2	69.9	21.5	26.4	72.8	82.6	56.6	90.4	43.2	49.7
3. Koulutusta vastaamaton työ	4.3	2.1	8.6	2.7	5.6	4.6	10.2	2.1	14.2	2.7	15.9	7.6
4. Työttömyys	2.0	-	4.4	1.4	6.2	5.4	4.1	-	7.1	-	7.1	4.4
5. Äitiysloma	0.2	-	1.4	-	1.1	1.4	1.5	0.7	2.3	-	3.8	3.7
6. Asevelvollisuus	0.9	0.7	-	-	-	-	2.3	5.6	0.2	-	-	-
7. Muu	-	0.7	1.0	-	1.7	1.1	-	0.7	1.3	-	0.6	1.0
8. Opiskelu ja koulutusta vastaava työ	7.4	10.6	4.4	6.8	4.0	5.2	2.3	4.2	2.7	2.8	1.6	3.4
9. Opiskelu ja koulutusta vastaamaton työ	1.5	-	2.0	-	2.3	2.2	0.4	-	0.4	-	0.5	1.3
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

	Tammikuu – kesäkuu 2001 %						Heinäkuu – joulukuu 2001 %					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
	Tekniikka	Tietotekn.	Kauppa	Tietojenk.	Sosiaali	Terveys	Tekniikka	Tietotekn.	Kauppa	Tietojenk.	Sosiaali	Terveys
Pääasiallinen toiminta	n=490 %	n=144 %	n=542 %	n=73 %	n=197 %	n=414 %	n=489 %	n=144 %	n=545 %	n=74 %	n=196 %	n=418 %
1. Opiskelu	4.1	0.7	6.7	1.4	2.5	3.4	5.1	1.4	6.4	4.1	3.1	4.8
2. Koulutusta vastaava työ	77.6	88.2	65.3	93.1	60.9	69.8	77.7	86.8	67.7	89.2	67.3	68.9
3. Koulutusta vastaamaton työ	7.8	3.4	15.3	2.7	17.8	10.4	7.8	2.8	13.2	2.7	15.3	6.9
4. Työttömyys	4.1	0.7	6.8	-	11.7	4.1	3.3	0.7	4.8	-	4.6	3.8
5. Äitiysloma	1.6	2.1	3.3	-	4.6	7.0	2.0	0.7	3.1	2.7	5.1	9.6
6. Asevelvollisuus	2.4	4.2	0.2	1.4	-	0.2	0.4	2.1	0.2	-	-	0.5
7. Muu	0.6	-	1.1	-	1.5	2.7	0.4	-	1.7	-	2.0	1.9
8. Opiskelu ja koulutusta vastaava työ	1.4	0.7	0.9	1.4	1.0	2.4	3.1	5.5	2.2	1.3	2.6	2.9
9. Opiskelu ja koulutusta vastaamaton työ	0.4	-	0.4	-	-	-	0.2	-	0.7	-	-	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 = -$

	Tammikuu – kesäkuu 2002 %						Heinäkuu – joulukuu 2002 %					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
	Tekniikka	Tietotekn.	Kauppa	Tietojenk.	Sosiaali	Terveys	Tekniikka	Tietotekn.	Kauppa	Tietojenk.	Sosiaali	Terveys
Pääasiallinen toiminta	n=489 %	n=144 %	n=543 %	n=74 %	n=194 %	n=414 %	n=490 %	n=144 %	n=544 %	n=74 %	n=194 %	n=417 %
1. Opiskelu	5.1	2.1	6.8	4.0	3.1	4.8	4.7	2.1	6.6	4.0	7.2	4.8
2. Koulutusta vastaava työ	77.3	87.5	68.7	89.2	66.0	68.9	76.3	86.8	67.7	82.4	58.8	68.8
3. Koulutusta vastaamaton työ	8.0	2.8	13.3	1.3	15.0	8.5	7.8	2.8	12.3	1.4	11.9	6.5
4. Työttömyys	3.3	1.4	2.9	-	3.6	1.9	4.3	0.7	3.7	-	4.6	2.6
5. Äitiysloma	2.2	-	3.9	2.7	7.2	10.1	2.6	-	5.5	5.4	9.3	11.0
6. Asevelvollisuus	-	1.4	-	-	-	0.2	0.2	-	-	-	0.5	0.2
7. Muu	0.8	0.7	2.0	-	1.5	2.7	0.2	0.7	1.8	1.4	2.6	2.7
8. Opiskelu ja koulutusta vastaava työ	3.1	3.4	1.7	1.4	3.1	2.2	3.3	6.2	1.7	4.0	3.6	2.4
9. Opiskelu ja koulutusta vastaamaton työ	0.2	0.7	0.7	1.4	0.5	0.7	0.6	0.7	0.7	1.4	1.5	1.0
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

$\chi^2 = -$

	Tammikuu – kesäkuu 2003 %					
	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala	
Pääasiallinen toiminta	Tekniikka n=490 %	Tietotekn. n=144 %	Kauppa n=545 %	Tietojenk. n=73 %	Sosiaali n=193 %	Terveys n=415 %
1. Opiskelu	5.3	2.1	7.0	4.1	7.3	4.3
2. Koulutusta vastaava työ	75.9	86.1	67.7	83.6	57.5	66.5
3. Koulutusta vastaamaton työ	7.5	2.8	11.4	2.7	11.9	6.0
4. Työttömyys	3.3	0.7	2.7	-	3.1	1.5
5. Äitiysloma	3.5	0.7	7.3	6.9	11.4	15.9
6. Asevelvollisuus	0.2	-	-	-	0.5	0.3
7. Muu	0.2	1.4	1.8	-	2.6	2.4
8. Opiskelu ja koulutusta vastaava työ	3.5	5.5	1.5	2.7	4.7	2.4
9. Opiskelu ja koulutusta vastaamaton työ	0.6	0.7	0.6	-	1.0	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

23. Montako työsuhdetta sinulla on ollut ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen? (Mukaan lukien nykyinen työsi sekä työ, joka sinulla jo mahdollisesti oli valmistuessasi.)

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Työsuhteita on ollut yhteensä	1.68 n = 492	1.51 n = 144	2.03 n = 540	1.54 n = 74	2.88 n = 192	4.64 n = 410	2.54 n = 1852	22.01 ***
2. Työsuhteet, jotka vastaavat ammattikorkeakoulussa suorittamaa koulutusta	1.50 n = 444	1.52 n = 133	1.66 n = 461	1.49 n = 73	2.16 n = 166	3.96 n = 379	2.17 n = 1656	27.43 ***

24. Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä	χ^2 merk.
	Tekniikka %	Tietotekn. %	Kauppa %	Tietojenk. %	Sosiaali %	Terveys %		
1. En	67.3 n = 493	87.5 n = 144	55.5 n = 548	85.1 n = 74	30.6 n = 196	36.5 n = 427	55.3 n = 1882	225.15 ***
2. Kyllä	25.8 n = 492	6.9 n = 144	34.9 n = 548	8.1 n = 74	60.7 n = 196	50.6 n = 427	35.6 n = 1881	192.49 ***
3. En ole ollut koulutustani vastaavassa työssä valmistumisen jälkeen	10.2 n = 492	6.9 n = 144	12.2 n = 548	8.1 n = 74	21.9 n = 196	25.8 n = 427	15.2 n = 1881	67.78 ***

24.2 Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

Työttömyysjaksot

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Kyllä, työttömyysjaksoja on ollut, kpl	1.56 n = 124	1.20 n = 10	1.59 n = 183	1.00 n = 6	1.74 n = 113	2.91 n = 183	1.99 n = 619	5.62 ***
2. Olen ollut työttömänä yhteensä, kk	6.10 n = 126	4.56 n = 9	6.14 n = 187	2.83 n = 6	5.71 n = 114	4.21 n = 201	5.40 n = 643	3.44 **

24.3 Oletko ollut työttömänä tai muutoin työelämän ulkopuolella ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen?

Työelämän ulkopuolella

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Kyllä, muutoin työelämän ulkopuolella, kk	12.30 n = 47	10.40 n = 10	14.97 n = 58	16.83 n = 6	12.70 n = 40	14.22 n = 104	13.73 n = 265	1.12 n.s.

25. Millä tekijöillä arvioit olevan merkitystä sen kannalta, ettet ole työllistynyt?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Asuinkunnasani ei ole ollut tarjolla sopivia töitä.	3.43 n = 118	3.56 n = 9	3.75 n = 167	2.83 n = 6	3.63 n = 106	3.78 n = 184	3.66 n = 590	1.31 n.s.
2. En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	2.27 n = 115	2.78 n = 9	2.34 n = 164	2.17 n = 6	2.28 n = 103	1.88 n = 180	2.18 n = 577	3.03 *
3. Työkokemuksen puute	3.21 n = 115	2.44 n = 9	3.01 n = 168	2.17 n = 6	3.01 n = 105	2.55 n = 184	2.89 n = 587	3.83 **
4. Puutteelliset tietotekniikataidot	1.33 n = 115	1.25 n = 8	1.21 n = 164	1.00 n = 6	1.12 n = 104	1.11 n = 183	1.18 n = 580	2.47 *
5. Puutteellinen kielitaito	1.47 n = 115	1.11 n = 9	1.40 n = 164	1.33 n = 6	1.17 n = 104	1.13 n = 183	1.28 n = 581	4.91 ***
6. Puutteet kommunikaatio- taidoissa	1.41 n = 115	1.22 n = 9	1.24 n = 164	1.17 n = 6	1.13 n = 103	1.13 n = 183	1.22 n = 580	3.61 **
7. Tutkinto	2.06 n = 114	2.00 n = 9	1.79 n = 164	1.00 n = 6	1.95 n = 105	1.57 n = 183	1.80 n = 581	4.01 **
8. Sukupuoli	1.69 n = 115	1.22 n = 9	1.50 n = 163	1.17 n = 6	1.45 n = 104	1.25 n = 183	1.44 n = 580	3.62 **
9. Ikä	1.65 n = 115	1.33 n = 9	1.87 n = 166	1.17 n = 6	1.81 n = 104	1.33 n = 182	1.63 n = 582	6.19 ***
10. Perheeseen tai elämäntilanteeseen liittyvä syy	1.70 n = 115	1.33 n = 9	1.89 n = 165	2.50 n = 6	2.03 n = 108	1.92 n = 184	1.89 n = 587	1.18 n.s.
11. Terveystilaiset syyt	1.11 n = 115	1.00 n = 9	1.10 n = 162	1.33 n = 6	1.20 n = 104	1.20 n = 182	1.15 n = 578	0.85 n.s.
12. Muu	3.16 n = 25	3.67 n = 6	3.64 n = 33	-	3.53 n = 30	2.98 n = 48	3.31 n = 142	0.83 n.s.

26. Pääasiallinen toimintasi tällä hetkellä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1882 %
	Tekniikka n = 492 %	Tietotekn. n = 144 %	Kauppa n = 547 %	Tietojenk. n = 75 %	Sosiaali n = 198 %	Terveys n = 426 %	
1. Palkkatyö	83.3	93.7	77.3	89.4	71.2	71.3	78.6
2. Yrittäjä/ freelancer, itsenäi- nen ammatinhar- joittaja	1.2	0.7	2.9	1.3	3.0	1.9	2.0
3. Opiskelu	5.7	2.1	7.1	2.7	6.6	4.5	5.5
4. Työtön, lomautettu	3.3	1.4	4.4	1.3	3.5	2.8	3.3
5. Muu	4.3	0.7	7.9	5.3	15.2	18.1	9.4
6. Palkkatyö ja opis- kelu	2.2	1.4	0.4	-	0.5	1.4	1.2
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

27. Miten sait nykyisen työpaikkasi?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1622 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 470 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 158 %	Terveys n = 341 %		
1. Vastasin työnan- tajan ilmoituk- seen	32.4	19.4	40.4	20.0	41.1	16.7	30.6	73.11 ***
2. Työvoimatoimiston kautta	3.2	-	5.5	-	8.2	4.7	4.3	18.78 **
3. Suoralla yhteydenotolla työnantajaan	28.2	30.9	18.1	28.6	22.2	45.2	28.5	75.05 ***
4. Suoritin opiskeluun kuuluvan työharjoittelun nykyisessä työpaikassani	15.1	20.1	11.1	40.0	11.4	18.8	15.8	45.34 ***
5. Tein opinnäytetyön nykyiselle työnantajalle	25.2	36.0	7.9	24.3	3.2	2.1	14.1	178.23***
6. Olin työskennellyt aikaisemminkin nykyisessä työpaikassani (esim. kesätyöt)	16.0	17.3	13.6	5.7	15.2	17.6	15.2	7.98 n.s.
7. Sukulaisten / tuttavien avulla	5.2	5.0	9.8	4.3	3.8	5.0	6.3	14.18 *
8. Perustin oman yrityksen	1.1	0.7	1.9	2.9	2.5	2.5	1.5	-
9. Oppilaitoksen työpaikkapörsin avulla	0.2	0.7	0.9	-	-	-	0.4	-
10. Muutoin	7.0	10.8	12.1	8.6	11.4	10.6	10.0	7.53 n.s.

28. Työnantajasi?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1617 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 468 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 155 %	Terveys n = 341 %		
1. Julkinen sektori	16.4	9.4	20.1	27.1	72.3	71.8	34.4	568.00 ***
2. Yksityinen sektori	83.3	89.9	75.4	72.9	15.5	21.1	61.5	
3. Kolmas sektori (esim. järjestöt, säätiöt)	0.2	0.7	4.5	-	12.3	7.0	4.1	

29. Työpaikkasi / oman yrityksesi henkilöstön määrä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1617 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 470 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 156 %	Terveys n = 338 %		
1. 1–9	6.1	3.6	17.7	5.7	31.4	13.3	13.2	335.53 ***
2. 10–49	18.9	7.2	21.5	12.9	53.2	37.6	25.6	
3. 50–249	25.0	14.4	21.9	21.4	9.0	21.9	20.8	
4. 250–499	9.7	6.5	9.4	20.0	1.9	7.1	8.5	
5. 500–	40.3	68.3	29.6	40.0	4.5	20.1	31.9	

30. Työpaikkasi sijaintikunta? (TE-keskus)

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1606 %
	Tekniikka n = 437 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 467 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 157 %	Terveys n = 336 %	
1. Uusimaa	20.4	25.9	37.7	51.4	31.2	25.9	29.5
2. Varsinais-Suomi	10.1	14.4	4.9	1.4	2.5	10.1	7.8
3. Satakunta	4.6	1.4	4.3	2.9	5.1	4.2	4.1
4. Häme	8.2	1.4	3.7	1.4	5.1	3.3	4.7
5. Pirkanmaa	16.9	10.1	10.7	7.1	6.4	8.0	11.2
6. Kaakkois-Suomi	5.3	1.4	6.2	-	1.9	7.7	5.2
7. Etelä-Savo	1.8	0.7	3.4	5.7	4.5	2.1	2.7
8. Pohjois-Savo	3.9	-	4.9	7.2	7.0	6.8	4.9
9. Pohjois-Karjala	3.9	0.7	2.8	-	2.5	2.1	2.6
10. Keski-Suomi	6.4	11.5	3.2	5.7	1.3	2.4	4.5
11. Etelä-Pohjanmaa	2.3	2.2	3.2	-	5.1	3.0	2.9
12. Pohjanmaa	4.1	5.8	4.5	2.9	4.5	4.2	4.4
13. Pohjois-Pohjanmaa	8.2	24.5	6.6	11.4	17.2	12.2	11.0
14. Kainuu	0.5	-	1.1	2.9	1.3	3.6	1.4
15. Lappi	3.4	-	2.8	-	4.4	4.4	3.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

31. Miten työskentelet?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1621 %
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 469 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 158 %	Terveys n = 341 %	
1. Kokopäiväisesti	99.1	100.0	94.5	100.0	89.9	90.0	95.1
2. Osa-aikaisesti	0.7	-	5.1	-	7.6	7.3	3.9
3. Satunnaisesti silloin tällöin	0.2	-	0.4	-	2.5	2.7	1.0
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

32. Miten pysyväksi arvioit nykyisen työsi?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1622 %
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 470 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 158 %	Terveys n = 341 %	
1. Työni on pysyvä/vakinainen	86.9	89.2	81.1	95.7	51.9	51.3	74.9
2. Ei varmuutta työn pysyvyydestä	5.6	8.6	5.7	1.5	13.3	22.3	10.0
3. Olen työllistämisrahoilla töissä. Työsuhde päättyy.	-	-	0.6	-	1.3	-	0.3
4. Työni on määräaikainen (esim. projekti)	5.9	2.2	10.9	1.4	23.4	18.8	11.2
5. Jotain muuta	1.6	-	1.7	1.4	10.1	7.6	3.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

35. Koetko toimivasi asiantuntijatehtävissä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1612 %	χ^2 merk. 76.43 ***
	Tekniikka n = 441 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 466 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 157 %	Terveys n = 339 %		
1. Kyllä	81.4	91.4	68.2	97.2	73.3	82.3	78.5	
2. En	6.8	3.6	17.8	1.4	12.1	7.1	10.1	
3. En osaa sanoa	11.8	5.0	14.0	1.4	14.6	10.6	11.4	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

36. Asemasi työpaikan organisaatiossa tällä hetkellä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1611 %	χ^2 merk. 343.13 ***
	Tekniikka n = 443 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 467 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 158 %	Terveys n = 334 %		
1. Johtotaso	3.1	0.7	4.3	4.3	2.5	2.1	3.0	
2. Keskijohto	15.6	7.2	13.3	12.9	13.9	5.4	11.8	
3. Toimihenkilö	73.4	77.7	64.7	55.7	41.8	35.6	59.5	
4. Suoritustaso	5.4	10.8	14.1	20.0	38.6	53.9	22.4	
5. Muu	2.5	3.6	3.6	7.1	3.2	3.0	3.3	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

37. Mikä on bruttopalkkasi (sis. luontaisedut) / tulosi tällä hetkellä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1614 %	χ^2 merk. 751.49 ***
	Tekniikka n = 444 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 465 %	Tietojenk. n = 70 %	Sosiaali n = 158 %	Terveys n = 338 %		
1. Alle 1500 €/kk	2.3	0.7	15.5	-	21.5	13.6	10.1	
2. 1500–2000 €/kk	15.5	2.9	36.6	10.0	68.4	76.3	38.1	
3. 2001–2500 €/kk	41.7	34.5	30.5	27.1	7.6	7.7	26.8	
4. yli 2500 €/kk	40.5	61.9	17.4	62.9	2.5	2.4	25.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

38. Kuinka hyvin seuraavat väittämät pitävät paikkansa sinun kohdallasi?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala			
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka	Yhteensä ka	F merk.
1. Toimin koulutustani vastaavalla alalla	4.16 n = 443	4.39 n = 138	3.86 n = 464	4.61 n = 70	4.17 n = 157	4.51 n = 341	4.19 n = 1613	19.82 ***
2. Työtehtävieni vaatimustaso vastaa koulutustani	3.86 n = 442	3.99 n = 138	3.55 n = 463	4.04 n = 70	3.71 n = 157	4.06 n = 337	3.82 n = 1607	10.86 ***
3. Tuloni vastaavat työtehtäviäni ja asemaani	3.41 n = 442	3.42 n = 138	3.27 n = 466	3.56 n = 70	2.92 n = 156	2.83 n = 338	3.21 n = 1610	15.63 ***
4. Nykyinen työni edistää tulevaa uraani	3.85 n = 438	3.87 n = 135	3.78 n = 465	3.90 n = 69	3.91 n = 157	3.83 n = 337	3.84 n = 1601	0.54 n.s.
5. Työtehtäväni ovat mielenkiintoisia	4.02 n = 441	3.99 n = 138	3.95 n = 465	4.17 n = 70	4.26 n = 155	4.26 n = 339	4.07 n = 1608	6.76 ***
6. Työni antaa minulle mahdollisuuden kehittää kykyjäni	3.94 n = 441	4.04 n = 137	3.81 n = 464	4.07 n = 70	4.11 n = 157	4.07 n = 332	3.96 n = 1601	3.80 **
7. Minulla on työni puolesta mahdollisuus hankkia täydennys- ja jatkokoulutusta	3.46 n = 442	3.74 n = 138	3.41 n = 464	3.86 n = 70	3.44 n = 156	3.45 n = 336	3.48 n = 1606	3.02 *
8. Työtehtävieni suorittaminen edellyttää täydennys- tai jatkokoulutukseen osallistumista	2.80 n = 442	2.99 n = 138	2.70 n = 464	3.09 n = 70	3.06 n = 157	3.04 n = 337	2.88 n = 1608	4.92 ***
9. Pystyn hyödyntämään ammattikorkeakoulussa oppimaani työssä	3.26 n = 442	3.12 n = 138	3.43 n = 465	3.57 n = 70	3.66 n = 155	3.58 n = 337	3.42 n = 1607	8.83 ***
10. Olen tyytyväinen nykyisiin työtehtäviini	3.79 n = 443	3.86 n = 138	3.68 n = 466	4.06 n = 70	3.90 n = 157	4.06 n = 340	3.84 n = 1614	7.20 ***

39. Jos olet työssä, joka ei vastaa koulutustasi, mitkä ovat mielestäsi siihen kaksi eniten vaikuttanutta tekijää?

1. tärkein

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 256 %
	Tekniikka n = 62 %	Tietotekn. n = 12 %	Kauppa n = 102 %	Tietojenk. n = 1 %	Sosiaali n = 36 %	Terveys n = 43 %	
1. Kotipaikkakunnaltani ei löydy koulutustani vastaavaa työtä	25.8	16.7	37.3	-	33.4	18.6	29.7
2. Koulutusalani tilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla	25.8	25.0	9.8	-	8.3	13.9	14.8
3. Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin AMK-koulutustani vastaava työ	24.2	25.0	16.7	-	16.7	23.3	19.9
4. Työehdot (palkka yms.) ovat paremmat kuin AMK-koulutustani vastaavassa työssä	6.4	-	3.9	-	11.1	11.6	6.6
5. Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	9.7	8.3	7.8	100.0	8.3	9.3	9.0
6. Harrastus tai muu kiinnostus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	-	8.3	7.8	-	8.3	7.0	5.9
7. Muu syy	8.1	16.7	16.7	-	13.9	16.3	14.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

2. tärkein

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 227 %
	Tekniikka n = 57 %	Tietotekn. n = 10 %	Kauppa n = 86 %	Tietojenk. n = 1 %	Sosiaali n = 31 %	Terveys n = 42 %	
1. Kotipaikkakunnaltani ei löydy koulutustani vastaavaa työtä	19.3	10.0	15.1	100.0	16.1	11.9	15.9
2. Koulutusalani tilanne on niin heikko, ettei työtä ole tarjolla	24.5	10.0	29.1	-	9.7	23.8	23.3
3. Nykyinen työni kiinnostaa minua enemmän kuin AMK-koulutustani vastaava työ	21.0	30.0	15.1	-	19.4	16.7	18.1
4. Työehdot (palkka yms.) ovat paremmat kuin AMK-koulutustani vastaavassa työssä	5.3	-	5.8	-	12.9	19.1	8.8
5. Muu hankkimani koulutus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	12.3	20.0	11.6	-	12.9	7.1	11.5
6. Harrastus tai muu kiinnostus on ohjannut minut nykyiseen työhöni	8.8	-	10.5	-	16.1	14.3	11.0
7. Muu syy	8.8	30.0	12.8	-	12.9	7.1	11.4
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

40. Vaadittiinko nykyiseen työhösi korkeakoulututkinto?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä	
	Tekniikka n = 433 %	Tietotekn. n = 135 %	Kauppa n = 461 %	Tietojenk. n = 68 %	Sosiaali n = 152 %	Terveys n = 324 %	n = 1573 %	χ^2 merk.
1. Ehdottomasti kyllä (esim. pätevyys ehdot täytettävä)	23.3	21.5	14.8	22.1	23.0	18.5	19.6	34.98 ***
2. Käytännössä kyllä, mutta muutkin tut- kinnot tosin kelpaavat (esim. opisto- tutkinto)	52.7	57.8	46.8	47.0	48.0	47.2	49.6	
3. Ei	24.0	20.7	38.4	30.9	29.0	34.3	30.8	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

44. Miksi opiskelut?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala			
	Tekniikka n = 90 %	Tietotekn. n = 32 %	Kauppa n = 95 %	Tietojenk. n = 14 %	Sosiaali n = 51 %	Terveys n = 64 %	Yhteensä n = 346 %	χ^2 merk.
1. Huonot työllisyysnäkymät, työttömyys	10.0	-	8.4	14.3	2.0	6.3	6.9	-
2. Haluan kohottaa/syventää ammattipätevyyttäni	53.3	62.5	58.9	78.6	58.8	48.4	56.6	5.65 n.s.
3. Haluan monipuolistaa pätevyyttäni opiskellessäni jollain muulla alalla	36.7	28.1	34.7	28.6	19.6	32.8	31.8	5.15 n.s.
4. Haluan vaihtaa alaa	16.7	-	11.6	7.1	13.7	21.9	13.9	10.12 n.s.
5. Haluan yliopistotutkinnon	33.3	34.4	32.6	35.7	21.6	29.7	30.9	2.84 n.s.
6. Muu syy	5.6	12.5	10.5	14.3	19.6	14.1	11.6	7.03 n.s.

45. Arvioi realistisia mahdollisuuksia sekä halukkuutta sijoittua seuraaville maantieteellisille alueille.

Realistiset mahdollisuudet työllistyä alueelle

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1787 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 463 %	Tietotekn. n = 139 %	Kauppa n = 519 %	Tietojenk. n = 71 %	Sosiaali n = 191 %	Terveys n = 404 %		
1. Asuinmaa- kunta	82.9	91.4	85.7	85.9	90.6	89.6	86.8	14.31 *
2. Muu Suomi	81.2	77.7	72.4	77.5	75.9	69.8	75.1	18.04 **
3. Muut Pohjois- maat	48.2	56.8	43.4	60.6	38.7	60.6	49.7	43.51 ***
4. Baltian maat ja Venäjä	27.6	23.7	15.8	26.8	12.0	14.4	19.2	42.05 ***
5. Muu Eurooppa	54.0	72.7	45.5	59.2	26.2	51.0	49.5	81.51 ***
6. Euroopan ulkopuoli- set alueet	44.9	64.0	27.4	54.9	13.1	37.6	36.7	133.87 ***

Halukkuus työllistyä alueelle

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1628 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 430 %	Tietotekn. n = 125 %	Kauppa n = 477 %	Tietojenk. n = 67 %	Sosiaali n = 171 %	Terveys n = 358 %		
1. Asuinmaa- kunta	83.7	79.2	81.8	85.1	83.6	86.6	83.5	5.34 n.s.
2. Muu Suomi	44.7	35.2	40.5	47.8	40.4	40.5	41.5	5.34 n.s.
3. Muut Pohjois- maat	20.0	17.6	18.9	22.4	12.9	17.6	18.3	5.22 n.s.
4. Baltian maat ja Venäjä	5.8	3.2	5.2	1.5	2.3	2.5	4.2	9.65 n.s.
5. Muu Eurooppa	39.3	40.8	35.4	47.8	16.4	21.2	32.2	63.18 ***
6. Euroopan ulkopuoli- set alueet	28.1	32.0	19.1	35.8	11.7	12.8	21.0	55.51 ***

46. Millaiseksi arvioit oman asemasi työmarkkinoilla, kun vertailukohtana ovat oman alasi yliopistotututkinnon suorittaneet?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Työllistyminen	2.89 n = 480	2.84 n = 143	2.59 n = 539	2.88 n = 75	2.23 n = 196	2.84 n = 387	2.72 n = 1820	18.98 ***
2. Tulot	2.26 n = 480	2.11 n = 142	1.96 n = 540	2.43 n = 75	1.91 n = 195	1.80 n = 392	2.03 n = 1824	17.87 ***
3. Työtehtävät	2.70 n = 480	2.72 n = 143	2.41 n = 540	2.79 n = 75	2.40 n = 192	2.34 n = 385	2.51 n = 1815	13.47 ***
4. Ammatti- asema	2.63 n = 480	2.71 n = 143	2.28 n = 539	2.77 n = 75	2.19 n = 195	2.19 n = 385	2.40 n = 1817	21.09 ***

47. Aiotko joskus vielä hakea johonkin tutkintoon johtavaan opiskeluun?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1824 %	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 475 %	Tietotekn. n = 138 %	Kauppa n = 534 %	Tietojenk. n = 74 %	Sosiaali n = 191 %	Terveys n = 412 %		
1. Kyllä	17.9	21.7	27.1	16.2	27.2	27.7	24.0	28.96 **
2. En	16.4	14.5	13.9	9.5	11.0	9.2	13.0	
3. En osaa sanoa	65.7	63.8	59.0	74.3	61.8	63.1	63.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

47.1 Tutkintoon johtavaan koulutukseen aikovien koulutustavoite

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 347 %
	Tekniikka n = 75 %	Tietotekn. n = 22 %	Kauppa n = 107 %	Tietojenk. n = 10 %	Sosiaali n = 43 %	Terveys n = 90 %	
1. Ammatillinen koulutus	2.7	-	1.9	-	-	1.1	1.4
2. Ammattikorkeakoulututkinto	2.7	-	9.3	-	25.6	30.0	14.4
3. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto	9.3	4.6	17.8	30.0	16.3	4.5	11.8
4. Ylempi korkeakouluaste	78.6	90.9	68.2	70.0	58.1	62.2	69.2
5. Lisensiaatintutkinto	2.7	4.5	-	-	-	1.1	1.2
6. Tohtorintutkinto	4.0	-	0.9	-	-	1.1	1.4
7. Ulkomainen koulutus	-	-	1.9	-	-	-	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

 $\chi^2 = -$

48. Kuinka todennäköisenä pidät omalla kohdallasi seuraavia työllistymismuotoja viiden vuoden kuluttua?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Olen ansiotyössä	4.64 n = 483	4.59 n = 143	4.63 n = 545	4.65 n = 75	4.55 n = 196	4.61 n = 420	4.62 n = 1862	0.68 n.s.
2. Olen yrittäjä/free lancer, itsenäinen ammatinharjoittaja	2.11 n = 444	2.11 n = 136	2.14 n = 496	2.13 n = 70	2.05 n = 176	1.81 n = 380	2.05 n = 1702	4.63 ***
3. Opiskelen	2.38 n = 442	2.58 n = 136	2.65 n = 494	2.70 n = 73	3.07 n = 176	3.02 n = 390	2.71 n = 1711	20.54***
4. Olen työtön, lomautettu	1.90 n = 435	1.87 n = 134	1.82 n = 475	2.00 n = 69	1.88 n = 170	1.72 n = 378	1.84 n = 1661	2.44 *
5. Muu	2.09 n = 58	2.87 n = 15	2.75 n = 73	4.00 n = 3	3.46 n = 35	3.01 n = 67	2.79 n = 251	5.21 ***

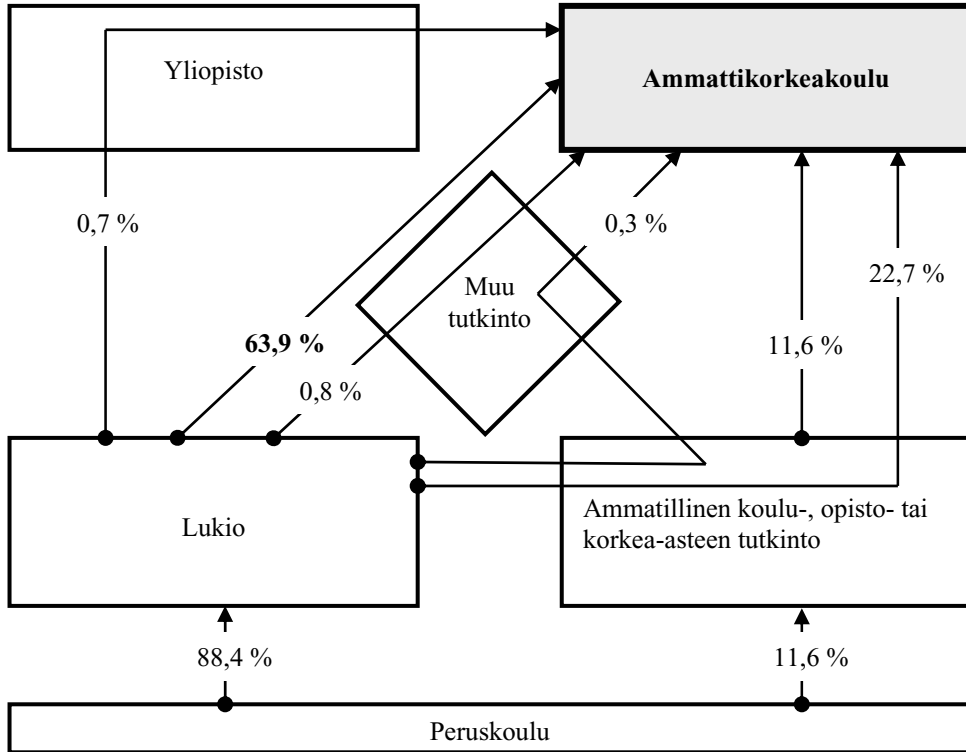
49. Asemasi viiden vuoden kuluttua?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä n = 1863	χ^2 merk.
	Tekniikka n = 489	Tietotekn. n = 142	Kauppa n = 544	Tietojenk. n = 75	Sosiaali n = 196	Terveys n = 417		
1. Johtotaso	9.6	5.7	10.8	8.0	2.6	4.3	7.7	413.47 ***
2. Keskijohto	42.1	38.0	38.1	52.0	30.1	13.2	33.3	
3. Toimihenkilö	41.5	50.7	43.9	28.0	40.8	37.2	41.3	
4. Suoritustaso	3.3	3.5	3.9	8.0	22.4	39.3	13.7	
5. Muu	3.5	2.1	3.3	4.0	4.1	6.0	4.0	
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

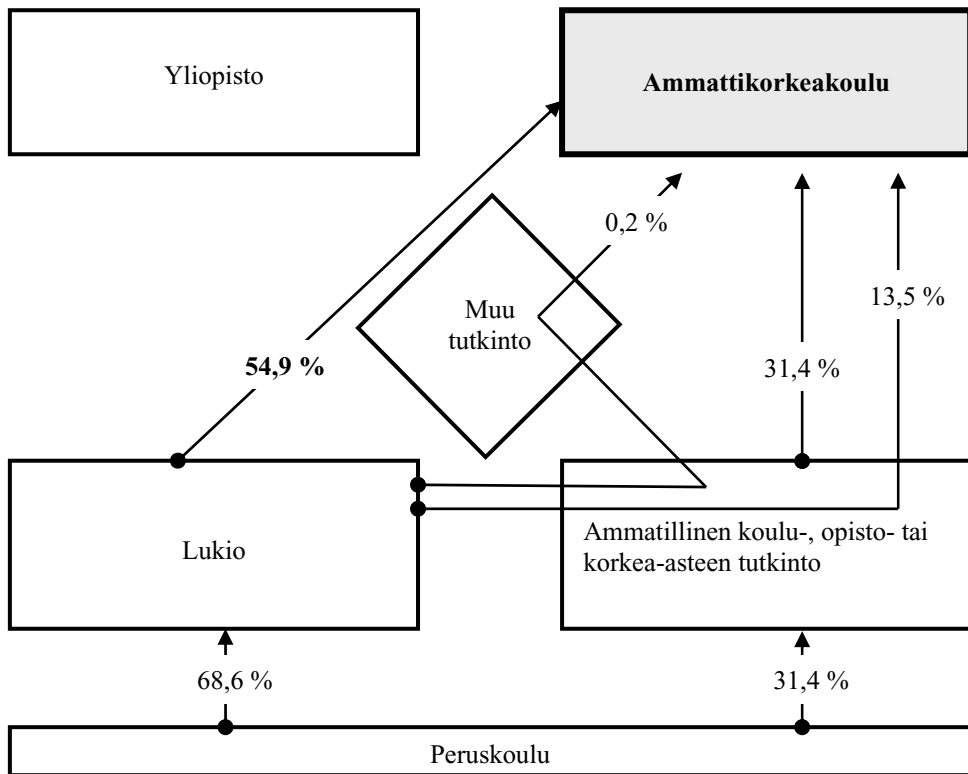
50. Kuinka hyvin arvioit seuraavien väittämien pitävän paikkansa omalla työurallasi tai elämässäsi yleensä?

	Tekniikka ja liikenne		Hallinto ja kauppa		Sosiaali- ja terveysala		Yhteensä ka	F merk.
	Tekniikka ka	Tietotekn. ka	Kauppa ka	Tietojenk. ka	Sosiaali ka	Terveys ka		
1. Tulen työskentelemään samalla alalla koko työurani ajan	3.24 n = 489	3.36 n = 141	2.92 n = 548	3.43 n = 75	3.12 n = 197	3.26 n = 424	3.15 n = 1874	10.01 ***
2. Tulen työskentelemään kansainvälisissä tehtävissä	3.03 n = 489	3.22 n = 142	2.95 n = 548	3.04 n = 75	1.90 n = 198	2.13 n = 423	2.70 n = 1875	75.30 ***
3. Tulen perustamaan oman yrityksen	2.01 n = 489	1.97 n = 142	1.98 n = 544	2.03 n = 75	1.97 n = 197	1.85 n = 424	1.96 n = 1871	1.30 n.s.
4. Työurani tulee koostumaan ns. epätyypillisistä työsuhteista kuten esim. määräaikainen työ, osa-aikatyö, free lancerina toimiminen	1.70 n = 489	1.58 n = 142	1.93 n = 547	1.69 n = 75	2.54 n = 198	2.59 n = 423	2.04 n = 1874	53.30 ***
5. Tuloni tulevat vaihtelevaan urani aikana	2.87 n = 487	2.77 n = 142	2.94 n = 547	2.96 n = 75	3.02 n = 198	2.96 n = 421	2.92 n = 1870	1.51 n.s.
6. Tavoitteenani on saavuttaa pysyvä työpaikka	4.32 n = 483	4.13 n = 142	4.36 n = 547	4.20 n = 75	4.29 n = 196	4.36 n = 417	4.32 n = 1860	2.18 n.s.
7. Perhe ja vapaa-aika ovat elämässäni työtä tärkeämmät	3.87 n = 487	3.95 n = 142	3.83 n = 547	4.09 n = 75	3.90 n = 198	4.06 n = 421	3.92 n = 1870	3.38 **
8. Tuloni tulevat kasvamaan tasaisesti urani aikana	3.73 n = 489	3.69 n = 142	3.66 n = 548	3.67 n = 75	2.95 n = 198	2.83 n = 423	3.42 n = 1875	64.46 ***
9. Olen valmis vaihtamaan asuinpaikkakuntaa työn vuoksi	3.17 n = 487	3.28 n = 142	2.97 n = 544	3.13 n = 75	2.73 n = 197	2.82 n = 422	2.99 n = 1867	7.66 ***
10. Tulen jatkuvasti opiskelemaan omaa alaani ja ammattiani varten	3.21 n = 489	3.51 n = 142	3.30 n = 547	3.61 n = 75	3.41 n = 197	3.47 n = 423	3.35 n = 1873	5.53 ***
11. Työurani tulee poikkeamaan muista saman tutkinnon suorittaneiden työurista	2.78 n = 488	2.60 n = 141	2.77 n = 548	2.51 n = 74	2.64 n = 196	2.53 n = 421	2.68 n = 1868	3.98 **
12. Työurani on ennustamaton ja riippuu yhteiskunnallisesta kehityksestä	2.66 n = 489	2.68 n = 142	2.65 n = 545	2.67 n = 75	2.86 n = 196	2.80 n = 421	2.71 n = 1868	2.21 n.s.
13. Haluan työssäni olla riippumaton ja tehdä asiat omalla tavallani ja omaan tahtiin	2.92 n = 488	2.98 n = 142	3.00 n = 545	2.95 n = 75	2.87 n = 198	2.91 n = 423	2.94 n = 1871	0.76 n.s.
14. Haluan turvallisen työpaikan, jonka tulevaisuus on ennakoitavissa	3.52 n = 488	3.66 n = 142	3.43 n = 546	3.55 n = 75	3.41 n = 197	3.65 n = 423	3.53 n = 1871	3.67 **
15. Minulla on tarve luoda, tehdä ja kehittää bisnestä	2.92 n = 489	2.92 n = 142	2.97 n = 547	2.81 n = 75	2.23 n = 197	2.23 n = 423	2.70 n = 1873	33.69 ***
16. Tulen etenemään johdettavaan asemaan jossakin vaiheessa työuraani	3.44 n = 488	3.42 n = 142	3.36 n = 546	3.35 n = 75	3.08 n = 197	2.59 n = 423	3.18 n = 1871	34.93 ***
17. Haluan, että työssäni on haasteita	4.20 n = 489	4.19 n = 141	4.21 n = 547	4.20 n = 75	4.23 n = 197	4.18 n = 422	4.20 n = 1871	0.12 n.s.
18. Haluan, että perhe, ura ja itseni kehittäminen ovat sopuoinnussa keskenään	4.52 n = 489	4.51 n = 142	4.57 n = 548	4.45 n = 75	4.71 n = 197	4.63 n = 423	4.58 n = 1874	3.71 **

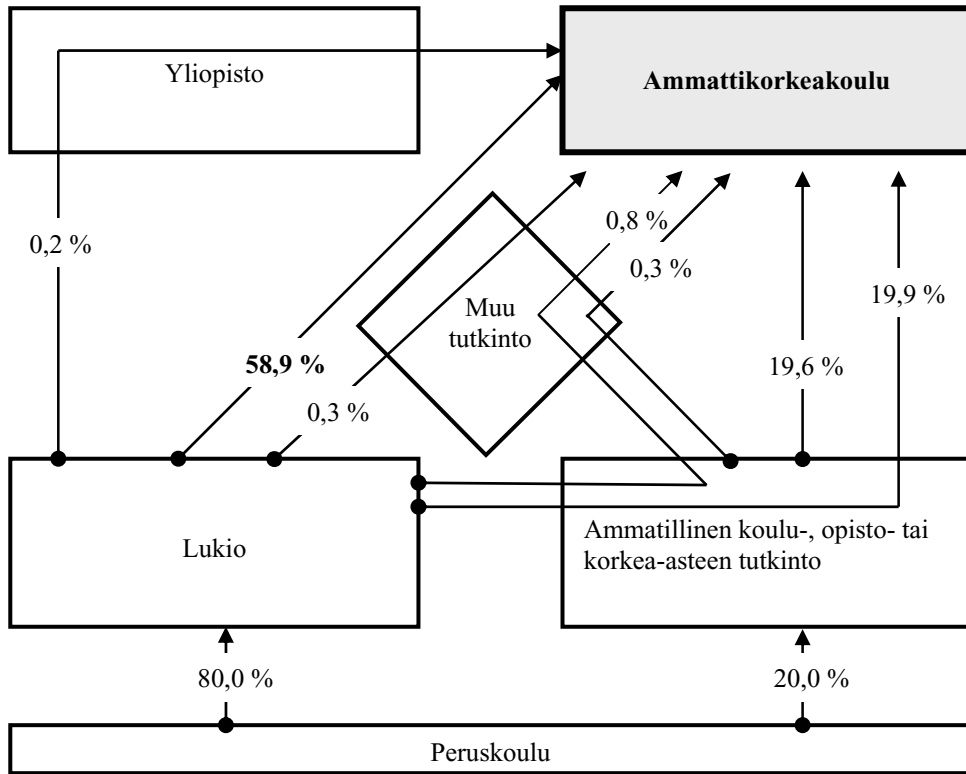
LIITE 3. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluun johtaneet koulutusreitit

Kuvio 1. Hallinnon ja kaupan alalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluun johtaneet koulutusreitit

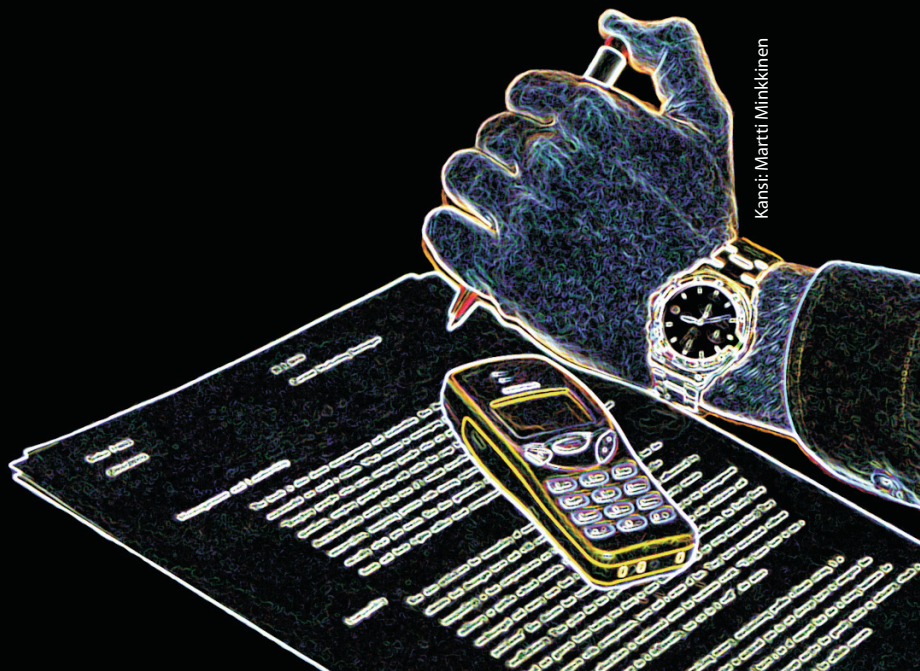
Kuvio 2. Tekniikan ja liikenteen alalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluun johtaneet koulutusreitit

Kuvio 3. Sosiaali- ja terveysalalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden ammattikorkeakouluun johtaneet koulutusreitit

Valmistuneiden sijoittumista työelämään voidaan pitää yhtenä keskeisimmistä kriteereistä arvioitaessa sitä, miten ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet tavoitteissaan ja miten tarpeellisiksi ja toimintakykyisiksi uusia tutkintoja suorittaneet työelämässä osoittautuvat. Tässä julkaisussa selvitetään, miten hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalalta ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet työelämään, miten he arvioivat koulutuksensa aikana saavuttamiaan työelämävalmiuksia ja miten he ennakoivat tulevaa työuraansa kolme vuotta valmistumisensa jälkeen. Tutkimus perustuu syksyllä 2003 kerättyyn valtakunnalliseen kyselyaineistoon.

Tutkimuslustoja 21
ISBN 978-951-39-3231-2
ISSN 1456-5153

Kansi: Martti Minkkinen